

แนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์

โดย

นายคมกฤษ จันทร์ขจร
ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 63
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2563 -2564

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์” ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา ของ นายคมกฤษ จันทร์ขจร เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 63 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2563 – 2564

พลโท

(วิโรจน์ เกิดแสง)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยการป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์
ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา
ผู้วิจัย นายคมกฤช จันทร์ขจร **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** 63

แนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ เป็นทางเลือกใหม่ของคนที่ยังอยู่นอกโรงเรียน ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษา ข้อ 2) เรื่องความลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ข้อ (2.1) โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและเทคโนโลยีที่สนับสนุน การเรียนรู้ และข้อ (2.2) โอกาสในการได้รับทางเลือกในการศึกษาและการเรียนรู้พัฒนาที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน “ผู้วิจัย” จึงได้นำกระบวนการวิจัย มาศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบ และศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ โดยมีขอบเขตของการวิจัย **ด้านเนื้อหา** เน้นการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ **ขอบเขตด้านประชากร** คือ ผู้เชี่ยวชาญ/อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางไกล และเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 7 คน และ 21 คน เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ร่วมกับใช้การวิจัยเชิงพรรณนา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบของการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ พบว่า มี 7 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ครูการศึกษาทางไกลออนไลน์ องค์ประกอบที่ 2 ผู้เรียนทางไกลออนไลน์ 3 แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรมพัฒนาตนเอง องค์ประกอบที่ 5 ด้านการวัดผลและประเมินผล องค์ประกอบที่ 6 การสอนเสริมออนไลน์ และองค์ประกอบที่ 7 การให้คำปรึกษาออนไลน์
2. แนวทางการจัดการศึกษาทางไกล ตามหลักสูตรศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ เป็นการจัดการศึกษาที่ตอบโจทย์รูปแบบการจัดการศึกษาภายใต้ยุทธศาสตร์ 20 ปี ซึ่งต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉม โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนแปลงบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** ควรมีการศึกษารูปแบบเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ระบบออนไลน์ สำหรับบริบทของการศึกษาในประเทศไทย

Abstract

Title The Management of Distance Education Guidelines, Non - Formal Education Curriculum, Basic Education level, B.E. 2008 with the Online system

Field Social - Psychology

Name Mr. Komkrit Chankajon, **Course** NDC, **Class** 63

Guidelines for managing distance education of Non-formal Education Curriculum, Basic Education Level, B.E. 2551 with the online system is a new alternative for people outside the school system and education management in line with the objectives of education reform, followed item 2) Reduce Disparity in Education (2.1) Opportunities to access education and technology that support learning, and item (2.2) Opportunity to receive alternatives in education and learning development that is suitable for learners' potential

Objectives of research the components and the guidelines for the management of distance education in the Basic Education Curriculum 2008 with the online system. The scope of research on content focuses on the study of elements and approaches to the management of distance education, Non-Formal Education Courses at the Basic Education level, B.E. 2551 with the online system.

The area of population scope consisted of 7 experts/teachers with expertise in distance education and educational technology, and 21 of them were qualitative research together with descriptive research as results : 1. Components of online distance education management found that there are 7 components : Component 1 Online Distance Education Teachers, Component 2 Online Distance Learners, Component 3 Online Learning Resources, Component 4 Self-Development Activities, Component 5 Measurement and Evaluation, Component 6 Online Supplementary Teaching and Component 7 Online Consulting. 2. Guidelines for the management of distance education according to the curriculum of Non-Formal Education at Basic Education Level 2008 with the online system is an educational management that responds to the model of education management under the 20-year strategy (2017-2036 AD).

In the age of Thailand 4.0, which requires transformational learning reforms by developing a learning system that responds to changes in the 21st century, focuses on learners' learning skills and has a mind to learn all the time as well as designing a new learning system, teacher role change, optimizing the education management system and developing a lifelong learning system. Recommendation for the next research should be to study more models to increase the efficiency of online teaching and learning in the context of education in Thailand.

คำนำ

งานวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ มีจุดเริ่มต้นมาจากการพัฒนาประเทศไทยยุค Thailand 4.0 ที่ต้องการพัฒนาคนไปสู่โลกยุคดิจิทัล มีการขับเคลื่อนการดำเนินการทั้งภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรมไปสู่ “Value-Based Economy” ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงเป็นส่วนเริ่มต้นของการขับเคลื่อนประเทศ การศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ (English Program) ด้วยระบบออนไลน์ จึงเป็นทางเลือกใหม่ของประชาชนที่จะมีโอกาสพัฒนาศักยภาพ และยกระดับการศึกษาของตนเองให้สูงขึ้น เป็นการจัดการศึกษาสำหรับคนที่มีความสามารถพิเศษต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น รวมทั้งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษา ข้อ 2) เรื่องความลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (reduce disparity in education) จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา (equity in education) โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนรู้ และข้อ (2.2) โอกาสในการได้รับทางเลือกในการศึกษาและการเรียนรู้พัฒนาที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน “ผู้วิจัย” เป็นบุคคลหนึ่งที่คร่ำหวอดในวงการการศึกษา และอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงของการศึกษา อยากเห็นการจัดการศึกษาที่ “ลดช่องว่างและสร้างรอยต่อ” ของสังคม เป็นการจัดการศึกษาภายใต้หลักแนวคิด “Digital Education” ที่เป็นไปตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง

(นายคมกฤษ จันทร์ขจร)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 63

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัย เรื่อง แนวทางการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความ
อนุเคราะห์ห่มอบหมายการพัฒนางานและการเข้ารับการอบรม จาก ดร.สุภัทร จำปาทอง
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และดร.อำนาจ วิชยานุวัติ เลขาธิการสภาการศึกษา “ผู้วิจัย” ต้องขอกราบ
ขอบพระคุณที่ไว้วางใจและรู้สึกเป็นเกียรติอย่างมาก

กราบขอบพระคุณ พันเอกหญิง ฐานีย์ บุญสิลา และพลเอก สงคราม ขุบทอง ที่ปรึกษา
หลักในงานวิจัย ให้คำแนะนำ ชี้แนะที่เป็นประโยชน์ในการทำงานวิจัย และขอขอบคุณคณะเพื่อน
วปอ.ทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มนงกัศมาว ที่เป็นกัลยาณมิตรในการอบรมตามหลักสูตร และเป็นส่วน
สำคัญ ทั้งด้านความรู้ พลังงานด้านบวก และให้กำลังใจตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ และสละเวลาอันมีค่า
ในการยืนยัน และให้ข้อคิดเห็นต่อการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ ที่เป็น
ประโยชน์ต่อการเข้าถึงของกลุ่มเป้าหมาย และเป็นแนวทางที่ชัดเจนต่อการจัดการศึกษาในโลก
ยุคศตวรรษที่ 21

(นายคมกฤษ จันทร์ขจร)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 63

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
คำจำกัดความ	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542	7
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)	10
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)	15
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ	
พ.ศ. 2561-2580 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 -2579	
พัฒนาการด้านการศึกษาในยุคต้มยำกุ้งและยุค VUCA WOELD	21
ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่	28
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาทางไกล (Distance Education)	33
แนวคิดการศึกษาออนไลน์	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	54
กรอบแนวคิดในการวิจัย	60

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 องค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์	61
การศึกษาองค์ประกอบของการจัดการศึกษาทางไกล	61
การวิเคราะห์องค์ประกอบของการศึกษาทางไกล	63
องค์ประกอบของการจัดการศึกษาทางไกล ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์	65
บทที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษาทางไกล ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคภาษาอังกฤษ (English Program) ด้วยระบบออนไลน์	75
หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.)	75
การบริหารจัดการหลักสูตร	80
ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการจัดการศึกษาทางไกล ตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์	84
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	86
สรุป	86
อภิปรายผล	94
ข้อเสนอแนะ	98
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก	107
ผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	108
ประวัติย่อผู้วิจัย	110

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3 - 1	องค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล	63
4 - 1	โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551	77

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
2 - 1	กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี	11
2 - 2	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564	15
3 - 1	องค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์	67
3 - 2	กระบวนการในองค์ประกอบที่ 1 ครูการศึกษาทางไกลออนไลน์	68
3 - 3	กระบวนการในองค์ประกอบที่ 2 ผู้เรียนทางไกลออนไลน์	69
3 - 4	กระบวนการในองค์ประกอบที่ 3 แหล่งเรียนรู้ออนไลน์	70
3 - 5	กระบวนการในองค์ประกอบที่ 4 กิจกรรมพัฒนาตนเอง	71
3 - 6	กระบวนการในองค์ประกอบที่ 5 ด้านการวัดผลและประเมินผล	72
3 - 7	กระบวนการในองค์ประกอบที่ 6 การสอนเสริมออนไลน์	73
3 - 8	กระบวนการในองค์ประกอบที่ 7 การให้คำปรึกษาออนไลน์	74
5 - 1	องค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์	87

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ต่อการเปลี่ยนแปลงสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องเผชิญกับระบบเศรษฐกิจโลกที่มีการแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดนอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การเกิดการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัลนี้ เป็นสถานะที่โลกกำลังอยู่ในยุค VUCA World (วิสัย วงษ์ใหญ่และมารุต พัฒนา, 2562: 1) เป็นสถานะที่ทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและคาดเดาได้ยาก มีทั้งความผันผวน (Volatility : V) ความไม่แน่นอน ยากต่อการตัดสินใจ (Uncertainty : U) ความซับซ้อนที่มากขึ้นเรื่อย ๆ ในเชิงระบบ (Complexity : C) และความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน ไม่สามารถคาดเดาผลได้ชัดเจน (Ambiguity: A) ซึ่งสถานะในยุค VUCA World นี้ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องเผชิญกับระบบเศรษฐกิจโลกที่มีการแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดนอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ความท้าทายใหม่ในกระแสโลกาภิวัตน์รอบใหม่ของโลกคือ การก้าวเข้าสู่ยุคอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of things) ซึ่งอุปกรณ์ต่าง ๆ มีโปรแกรมใช้ร่วมกับคอมพิวเตอร์ รวมถึงโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งมนุษย์สามารถพกพาติดตัวไปด้วยตลอดเวลา ทุกสิ่งทุกอย่างรวดเร็วและเปลี่ยนแปลงไปหมด ทั้งทางด้านเทคโนโลยี รูปแบบของธุรกิจ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และการจัดการศึกษา ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต รวมถึงพฤติกรรมในการเรียนรู้ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้นำทุกวงการที่จะต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาองค์กรให้สามารถรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ได้

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตน ให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาคและของโลก ควบคู่กับการดำรงรักษา อัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทย ให้มีทักษะ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบท เศรษฐกิจและสังคมโลก การปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การต้องการกำลังคนที่มีทักษะ ในศตวรรษที่ 21 เป็นต้น สำหรับแรงกดดันภายใน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่ สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ รวมทั้งระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพ ของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบ การศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการ การศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : ง)

กระทรวงศึกษาธิการเล็งเห็นความสำคัญ ความจำเป็นในการส่งเสริม สนับสนุนให้ ประเทศไทยเตรียมความพร้อมก้าวสู่ประชาคมอาเซียน พัฒนาประชาชนให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนและสังคมที่ใช้ความรู้ และภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนาทั้ง ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคงและคุณภาพชีวิต ตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง ความสามารถในการแข่งขัน ข้อ (3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ... พัฒนาคู่มือใหม่.. รวมถึงการ เพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน (สำนักงาน เลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2560 : 6,10) รวมทั้งยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางสังคม โดยเฉพาะการจัดการศึกษาสำหรับประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน เพื่อสร้างทางเลือกให้กับประชาชนที่มีความพร้อมและมีศักยภาพสามารถเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร การศึกษานอกระบบ และเรียนรู้ตามรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียน ที่สอดคล้องและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนที่มีความพร้อมและมีศักยภาพ และต้องการทางเลือก ในการศึกษา

การจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ (English Program) จึงเป็นทางเลือกใหม่ของประชาชน ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ที่จะมีโอกาสพัฒนาศักยภาพ และยกระดับการศึกษาของตนเองให้สูงขึ้น ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้อง และตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) และเป็นไปตาม มาตรา 10 วรรค 4 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กรณีการจัดการศึกษาสำหรับคนที่มีความสามารถพิเศษต้องจัดด้วย รูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 5) และมาตรา 7 (1) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ประชาชนได้รับการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนและสังคม ที่ใช้ความรู้

และภูมิปัญญาเป็นฐานการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และคุณภาพชีวิต และที่สำคัญอย่างยิ่งคือ การจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ (English Program) เป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษา ข้อ 2) เรื่องความลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (reduce disparity in education) จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา (equity in education) ข้อ (2.1) โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนรู้ และข้อ (2.2) โอกาสในการได้รับทางเลือกในการศึกษาและการเรียนรู้พัฒนาที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563 : 3) ทั้งนี้ตามแนวทางการพัฒนาประเทศ (ราชกิจจานุเบกษา, 2551: 3) กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคน เพื่อก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นหลักร่วมที่จะ “ลดช่องว่างและสร้างรอยต่อ” ของสังคมให้ผู้เรียนที่หลุดพ้นจากข้อจำกัดของชั้นเรียน เป็นการจัดการศึกษาภายใต้หลักแนวคิด “Digital Education” ที่เป็นไปตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย สร้างความสะดวกให้แก่คนทุกคนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เป็น “การศึกษาตลอด 24 ชั่วโมง” (Anywhere anytime anybody can learn) เป็นการศึกษาตลอดชีวิต ที่ผู้เรียนและผู้สอนที่อยู่ห่างไกลกันทั้งสถานที่และเวลา แต่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวีดิทัศน์ในรูปแบบออนไลน์ ตามความพร้อม ความสะดวก และความสนใจของตนเอง รวมทั้งมีวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) และสังคมแห่งความรู้ (Knowledge-based Society) ตลอดจนเป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย สร้างความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้เรียนในยุค VUCA WORLD “ผู้วิจัย” ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจึงมีความสนใจที่ค้นคว้าและดำเนินการวิจัย เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ (English Program) ด้วยระบบออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการจัดการศึกษาทางไกล แนวคิดดังกล่าวสามารถประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งสามารถตอบโจทย์การศึกษา ด้วยระบบออนไลน์ในรายวิชาอื่น ๆ ตามหลักสูตร ทั้งภาคภาษาไทยและภาคภาษาอังกฤษ ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เน้นการศึกษาองค์ประกอบ และแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาควิชาภาษาอังกฤษ (English Program) ด้วยระบบออนไลน์

2. กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ แบ่งออกเป็น

- ชั้นวิเคราะห์ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาออนไลน์ การจัดการศึกษาทางไกล การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่
- ชั้นยืนยันองค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญ/อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางไกล และเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 7 คน

2.2 ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาควิชาภาษาอังกฤษ (English Program) ด้วยระบบออนไลน์ โดยการ Focus group กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางไกล ประกอบด้วย ครูการศึกษาทางไกล นักเทคโนโลยี ผู้บริหาร นักวิชาการ รวมจำนวน 21 คน ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือนธันวาคม 2563 – เมษายน 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับใช้การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ คือ การค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการจัดการศึกษาออนไลน์ การจัดการศึกษาทางไกล การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และทฤษฎี การเรียนรู้ผู้ใหญ่

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ คือ

- 1) ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน

3) ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม Focus group จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาพรรณนา

3. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมทั้งสรุป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. องค์กรประกอบ และแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ (English Program) ด้วยระบบออนไลน์ จะสามารถนำไปสู่การจัดการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ประชาชนและกลุ่มเป้าหมายมีทางเลือก มีช่องทางในการพัฒนาศักยภาพ และยกระดับการศึกษาของตนเองให้สูงขึ้น โดยเฉพาะด้านภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคโนโลยีออนไลน์ เป็นสื่อในการเรียนรู้ของตนเอง

3. เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้าง ความสามารถ ในการแข่งขัน และด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม รวมทั้งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ข้อ 2 การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

คำจำกัดความ

การจัดการศึกษาทางไกล หมายถึง การจัดการศึกษาด้วยวิธีเรียนแบบทางไกล ที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้สื่อและเทคโนโลยีเป็นสื่อในกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หมายถึง หลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้สำหรับจัดการเรียนการสอนให้กับกลุ่มเป้าหมายนอกระบบ ประกอบด้วย 5 สารการเรียนรู้ และ 18 มาตรฐานการเรียนรู้ที่เน้น การบูรณาการ เนื้อหาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และความแตกต่างของบุคคล ชุมชน และสังคม

หลักสูตร ภาควิชาภาษาอังกฤษ (English Program) หมายถึง

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่จัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการเรียนรู้ และดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกำหนดเฉพาะการจัดการเรียน

การสอนภาควิชาภาษาอังกฤษระบบออนไลน์

หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนระบบ แพลตฟอร์มและระบบ อินเทอร์เน็ต ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ ผ่านช่องทางออนไลน์ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การดู วิดีโอ การอ่าน Text / Infographic ต่าง ๆ การทำ Quiz การ ทำแบบทดสอบและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังสามารถที่จะเชื่อมโยง Course Online เข้ากับเครื่องมือ ในด้านเทคโนโลยีการศึกษาต่าง ๆ ได้ เช่น เว็บไซต์ เป็นต้น รวมทั้งผู้เรียนสื่อสารกับครูได้ทันทีหรือตามเวลาที่ นัดหมายได้ทุกที่ทุกเวลาในแบบเรียลไทม์ (Real time) ผ่านระบบดิจิทัล

องค์ประกอบ หมายถึง ส่วนย่อยต่าง ๆ ที่นำมาประกอบกันเพื่อดำเนินการจัดการศึกษา ออนไลน์ อย่างเป็นระบบ โดยใช้แนวคิดในการจัดการศึกษา ออนไลน์ การจัดการศึกษาทางไกล เป็นฐาน

แนวทาง หมายถึง แนวทาง/การบริหารจัดการศึกษาหลักสูตรการจัดการศึกษา ทางไกลหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาควิชาภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ “ผู้วิจัย” ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
2. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)
3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561-2580 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 -2579
4. พัฒนาการด้านการศึกษาในยุคต้มยำกุ้งและยุค VOCA WORLD
5. ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
6. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาทางไกล (Distance Education)
7. แนวคิดเรื่อง การศึกษาออนไลน์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
9. กรอบแนวคิดในการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริม สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริม

ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

- (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้

- (1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
- (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา

(4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

(5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

(6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

หมวด 3 ระบบการศึกษา

มาตรา 15 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

(1) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

(2) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

(3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้

ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน

มาตรา 16 การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง การศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา การแบ่งระดับหรือการเทียบระดับการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 17 ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 18 การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษาดังต่อไปนี้

(1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

(2) โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น

(3) ศูนย์การเรียน ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัวชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพสถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

มาตรา 19 การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้จัดในมหาวิทยาลัย สถาบันวิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับศึกษาระดับอุดมศึกษา กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้น ๆ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 20 การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 21 กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ อาจจัดการศึกษา เฉพาะทางตามความต้องการและความชำนาญของหน่วยงานนั้นได้ โดยคำนึงถึงนโยบาย และมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผน ต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยให้ เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งนำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาให้ประเทศเจริญก้าวหน้า ไปในอนาคตซึ่งทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศ ในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก 20 ปีข้างหน้า

1. วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ประกอบด้วย หลักการ (Principles) หรือแนวคิดหลัก (Key Concepts) สามประการ ผสมผสานกับวิธีการที่จะทำให้ วิสัยทัศน์นั้นเป็นจริง ขึ้นมาได้ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่งยั่งยืนเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการ พัฒนาศักยภาพของเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนอง ต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูงเป็นประเทศ พัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศ สามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ

1.1 ความมั่นคง หมายถึง ความมั่นคงปลอดภัยจากภัยคุกคาม หรือความ เปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประเทศ สังคมชุมชน คราวเรือน ลงมาถึงระดับปัจเจกบุคคล และในทุกมิติ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง เป็นต้น

1.2 ความมั่งคั่ง หมายถึง การขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมี เสถียรภาพขึ้นสู่กลุ่มประเทศพัฒนาแล้วที่มีรายได้สูง โดยที่ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลงและ การกระจายรายได้เป็นไปอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันมากขึ้น เศรษฐกิจของไทยมีความเข้มแข็ง สามารถแข่งขันได้ทั้งในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศ ประเทศไทยก้าวสู่ความเป็นชาติการค้า โดยเป็นจุดเชื่อมโยงสำคัญของภูมิภาค รวมทั้งมีบทบาทสำคัญทั้งในเวทีโลกและภูมิภาค นอกจากนี้

ประเทศไทยต้องสามารถปรับตัวเข้ากับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปโดยมีทุนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง เช่น ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงิน ทุนเครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางสังคม ตลอดจนทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

1.3 ความยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาเศรษฐกิจที่สามารถสร้างความเจริญเพิ่มรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนเงื่อนไขการใช้ รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและบรรทัดฐานที่ประชาคมโลกยอมรับ กล่าวคือไม่ใช้เงินกินพอดีหรือไม่สร้างมลภาวะจนเกินเยียวยา คนไทยต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม รัฐต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและมุ่งเน้นประโยชน์สาธารณะ

2. กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี

แผนภาพที่ 2 – 1 กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี

2.1 กรอบยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง กำหนดให้เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศ พัฒนาความมั่นคงทางการเมือง ขจัดคอร์รัปชัน สร้างความเป็นธรรมในสังคม ลดความเหลื่อมล้ำ กระจายอำนาจ และสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ บริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล พัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศและรักษาคุณภาพของความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ พัฒนาการฝึกกำลังป้องกันประเทศและโครงสร้างกำลังรบของกองทัพ เสริมสร้างความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์ อาหาร พลังงาน และน้ำ พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติปกป้องรักษาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ตลอดจนปรับปรุงกลไกความมั่นคงแห่งชาติจากแนวตั้งสู่แนวระนาบมากขึ้น บริหารจัดการแบบครบ

วงจรรโดยเน้นความยั่งยืน ปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการดำเนินงาน และติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

2.2 กรอบยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ (1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (2) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคตผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ (3) “สร้างคุณค่าใหม่ ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคตบนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลกควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของชนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

2.3 กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน กำหนดให้กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนเป็นศูนย์กลางของแนวคิดในการพัฒนาทั้งปวง โดยการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ สร้างเสริมให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี รวมทั้งสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวให้เอื้อต่อการพัฒนาคนไทย

2.4 กรอบยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม กำหนดให้สร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ สร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย รวมทั้งพัฒนาสื่อสารมวลชนให้เป็นกลไกสนับสนุนการพัฒนาประเทศ

2.5 กรอบยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กำหนดให้รัฐจัดระบบอนุรักษ์ พื้่นฟู และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ร่วมลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้ประเทศไทยและคนไทยพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

2.6 กรอบยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการ

ภาครัฐ กำหนดให้ปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ ปรับปรุงบทบาทภารกิจ และโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐให้มีขนาดที่เหมาะสมคุ้มค่า สามารถรองรับการปฏิบัติงานที่มีความหลากหลายซับซ้อนมากขึ้น วางระบบบริหารงานราชการแบบบูรณาการ พัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ ต่อด้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ พัฒนาระบบการบริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่ไม่เหมาะสมในปัจจุบัน ผลการศึกษาวิเคราะห์พบว่ากรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี มีลักษณะเป็นวิธีการหรือแนวทางในการปฏิบัติ (Ways) เพื่อนำไปสู่เป้าหมายกว้าง ๆ ซึ่งค่อนข้างเป็นอุดมคติ (Broad Ideal Ends) ไม่มีการเจาะจงเป้าหมายที่จะต้องบรรลุภายในกรอบเวลา 20 ปีอย่างชัดเจน

สำหรับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ทั้ง 6 ประเด็น ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา คือ ประเด็นที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (Development and capacity building of human resources) มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญคือ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบ ต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 ควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญทั้งในส่วนของ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม เพื่อให้คนมีความดี อยู่ใน “วิถี” การดำเนินชีวิตและมีจิตสำนึกร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่ และมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉม ในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบ การเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่อง แม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว รวมถึงความตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย ตลอดจนพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท และการปฏิรูป ระบบเสริมสร้างความรอบรู้และจิตสำนึกทางสุขภาพ เพื่อให้คนไทยมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะ ที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ ทั้งการเสริมสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งอบอุ่นซึ่งเป็นการวางรากฐานการส่งต่อเด็กและ เยาวชนที่มีคุณภาพสู่การพัฒนาในช่วงอายุถัดไป โดยการส่งเสริมการเกิดที่มีคุณภาพ การสร้าง ครอบครัวที่เหมาะสมกับคนรุ่นใหม่ การส่งเสริมบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาคน การพัฒนาระบบ ฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ระหว่างกระทรวง/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการ

สร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศในการใช้กิจกรรมนันทนาการและกีฬาเป็นเครื่องมือ ในการเสริมสร้างสุขภาพของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพมาตรฐาน รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ

เป้าหมายของประเด็นที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

1. คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21
2. สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ตัวชี้วัดของประเด็นที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีของคนไทย
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. การพัฒนาสังคมและครอบครัวไทย

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
ที่สอดรับการจัดการศึกษา คือ

ประเด็นที่ 2 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ ปฐมวัย วัยเด็ก วัยรุ่น วัยเรียน วัยผู้ใหญ่ วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้ เป็นคนดี มีวินัย เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ในทุกช่วงวัยมีความรอบรู้ทางการเงิน มีความสามารถในการวางแผนชีวิตและการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า รวมถึงการพัฒนาและปรับทัศนคติให้คนทุกช่วงวัยที่เคยกระทำผิดได้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุขและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ แยกออกเป็น

ช่วงการตั้งครรภ์/ปฐมวัย เน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ ส่งเสริมอนามัยแม่และเด็กตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ ส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การส่งเสริมการให้สารอาหารที่จำเป็นต่อสมองเด็ก และให้มีการลงทุนเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการที่สมวัยในทุกด้าน

ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ปลูกฝังความเป็นคนดี มีวินัย พัฒนาทักษะความสามารถการเรียนรู้ที่สอดรับกับทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน มีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาหรืออาชญากรรมต่าง ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความยืดหยุ่นทางความคิด รวมถึงทักษะด้านภาษา ศิลปะ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจ รวมถึงการวางพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อการวางแผนชีวิตและวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยและนำไปปฏิบัติได้ ตลอดจนการพัฒนาทักษะ

การเรียนรู้ที่เชื่อมต่อกับโลกการทำงาน รวมถึงทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ มีทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมและทำงานกับผู้อื่นได้ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม

ช่วงวัยแรงงาน ยกระดับศักยภาพ ทักษะ และสมรรถนะแรงงานอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคล และความต้องการของตลาดแรงงาน มีการทำงานตามหลักการการทำงานที่มีคุณค่าเพื่อสร้างผลิตภาพเพิ่มให้กับประเทศ มีวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์ มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะทางการเงินเพื่อให้สามารถบริหารจัดการการเงินของตนเองและครอบครัว มีการวางแผนทางการเงินและมีการออม การรับผิดชอบของพ่อแม่ต่อครอบครัว มีการพัฒนาระบบการเรียนรู้ และการอำนวยความสะดวกด้านความรู้ เพื่อพัฒนาความรู้ แรงงานฝีมือ ความชำนาญพิเศษ การเป็นผู้ประกอบการใหม่ และการพัฒนาต่อยอดความรู้ในการสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ รวมทั้งมาตรการขยายอายุการทำงาน

ช่วงวัยผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ ส่งเสริมให้มีการทำงานหลังเกษียณ ผ่านการเสริมทักษะการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพในการหารายได้ มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ มีการสร้างเสริมสุขภาพ ฟันฟูสุขภาพ การป้องกันโรคให้แก่ผู้สูงอายุ พร้อมกับจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ และหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสังคม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2561-2580 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 -2579

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564

แผนภาพที่ 2 - 2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564

ได้นำมาหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9-11 ในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ครั้งนี้ ได้จัดทำบนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนั้นได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 10) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไว้ทั้งหมด 10 ยุทธศาสตร์ โดยมียุทธศาสตร์ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และอีก 4 ยุทธศาสตร์ที่เป็นปัจจัยสนับสนุน ดังนี้

<http://samran101.com/แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12>

ประเด็นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่ตรงประเด็นกับการจัดการศึกษา คือ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ทุนมนุษย์ของประเทศไทย การให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ เพื่อให้คนไทยมีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงตามมาตรฐานสากล และสามารถ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีสุขภาวะที่ดีขึ้น คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น รวมทั้งสถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ประกอบด้วย (1) ปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ อาทิ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนรู้การสอนทั้งใน และนอกห้องเรียนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย และจิตสาธารณะ (2) พัฒนาศักยภาพ คนให้มีทักษะ ความรู้ และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า อาทิ ส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีการพัฒนา ทักษะทางสมองและทางสังคมที่เหมาะสม เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นมีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ (3) ยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต อาทิ ปรับระบบบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก ให้มีการจัดทรัพยากรร่วมกันให้มีขนาดและจำนวนที่เหมาะสม ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต (4) ลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพและให้ทุกภาคส่วนคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพ อาทิ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมทางสุขภาพและโภชนาการที่เหมาะสมกับวัย ปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายและภาษีในการควบคุมผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ (5) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบสุขภาพภาครัฐและปรับระบบการเงินการคลังด้านสุขภาพ อาทิ ปรับระบบบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันระหว่าง สถานพยาบาลทุกสังกัดในเขตพื้นที่สุขภาพ (6) พัฒนาระบบการดูแลและสร้าง

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับ สังคมสูงวัย อาทิ ผลักดันให้มีกฎหมายการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว และ (7) ผลักดันให้สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วม ร่วมพัฒนาประเทศอย่างเข้มแข็ง อาทิ กำหนดมาตรการดูแลครอบครัวที่เปราะบาง และส่งเสริม สถาบันการศึกษาให้เป็นแหล่งบริการความรู้ทางวิชาการ ที่ทุกคนเข้าถึงได้

2. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนแม่บทเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์ชาติลงสู่แผนระดับต่าง ๆ ต่อไป ซึ่งได้คำนึงถึงประเด็นร่วมหรือประเด็นตัดข้ามยุทธศาสตร์ และการประสานเชื่อมโยงเป้าหมายของแต่ละแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติให้มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคมนในทุกมิติและ ในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบน คุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม”

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีจำนวน 23 ประเด็น ประกอบด้วย (1) ความมั่นคง (2) การต่างประเทศ (3) การเกษตร (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (5) การท่องเที่ยว (6) พื้นที่และเมือง น่ายุ่อัจฉริยะ (7) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล (8) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมยุคใหม่ (9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรม (11) ศักยภาพ คนตลอดช่วงชีวิต (12) การพัฒนาการเรียนรู้ (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี(14) ศักยภาพการ กีฬา (15) พลังทางสังคม (16) เศรษฐกิจฐานราก (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และ (23) การวิจัย และพัฒนานวัตกรรม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษา มี 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 11 การพัฒนาศักยภาพตลอดช่วงชีวิต เป้าหมาย คือ คนไทยทุกช่วงวัย มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสูงสุด ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้ และทักษะในศตวรรษที่ 21 รักษาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งมีแผนแม่บทย่อย 11.3 การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น **ปลูกฝังความเป็นคนดี มีวินัย พัฒนาทักษะความสามารถที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21** โดยเฉพาะทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความยืดหยุ่นทางความคิด รวมถึง**ทักษะด้านภาษา** ศิลปะ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี รวมถึงการวางพื้นฐาน

การเรียนรู้เพื่อการวางแผนชีวิตและวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยและนำไปปฏิบัติได้ตลอดจนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เชื่อมต่อกับโลกการทำงาน รวมถึงทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ มีทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมและทำงานกับผู้อื่นได้ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม

ประเด็นที่ 12 การพัฒนาการเรียนรู้ เป้าหมาย คือ คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และมีแผนแม่บทย่อย 12.1 การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับระบบการศึกษาการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนทั้งในมิติระบบบริหารจัดการ ผู้สอน รวมทั้งการขยายโอกาสให้ครอบคลุมทั้งประเทศ และคนกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมีทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการบรรลุเป้าหมาย ดังกล่าว ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย การออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงบทบาทครูให้เป็นครูยุคใหม่ การสร้างช่องทางการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งในระบบและนอกระบบและการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการการศึกษา

3. แผนการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 258 จ. ได้บัญญัติให้มีการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ครอบคลุมให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาการศึกษา เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ให้มีกลไกและระบบการผลิตคัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครูให้มีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด และปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษา

- 1) ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (Enhance Quality of Education)
- 2) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Reduce Disparity in Education)
- 3) มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (Leverage Excellence and Competitiveness)

4) ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล (Improve Efficiency , Agility and good Governance) โดยมีเรื่องที่ต้องดำเนินการ ดังนี้

1) การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง

2) การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน

3) การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

4) การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์

5) การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

6) การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

7) การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล

สำหรับงานวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาควิชาภาษาอังกฤษ (English Program) ด้วยระบบออนไลน์ ที่ “ผู้วิจัย” ดำเนินการนี้สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ ในเรื่องที่ 3 การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ประเด็นปฏิรูปที่ 3.2 การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลพิการ **บุคคลที่มีความสามารถพิเศษ** และบุคคลที่ต้องการยกระดับคุณภาพอย่างเร่งด่วน

4. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 -2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: จ-ฐ) สรุปแนวคิดและยุทธศาสตร์ ดังนี้

แนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual design)

ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษาประกอบด้วยหลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนสังคม (All for education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development goals: S.D.Gs2030) ประเด็นภายในประเทศ (Local issues) อาทิกุณภาพของคนทุกช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้และวิกฤติด้านสิ่งแวดล้อมโดยนำยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy) มาเป็นกรอบความคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ

จากแนวคิดการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ของแผนการศึกษาชาติ ดังนี้

“คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพดำรงชีวิต
 อย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษ ที่ 21”

โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ

- 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ
- 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดีมีคุณลักษณะที่ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับ
 บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ
- 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรมจริยธรรมรู้จักสามัคคี
 และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและ
- 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางและความเหลื่อมล้ำ
 ภายในประเทศลดลงเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น

เป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ มี 2 ด้านคือ

เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาให้ทุกคน มีคุณลักษณะ
 และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะและคุณลักษณะดังต่อไปนี้

- 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetic's)
- 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration ,Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computer and ICT Literacy) มีทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตากรุณา มีวินัยคุณธรรมจริยธรรม (Compassion)

เป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations) มี 5 ประการซึ่งมีตัวชี้วัดเพื่อการบรรลุ
 เป้าหมาย 53 ตัวชี้วัด ประกอบด้วยเป้าหมายและตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ

- 1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access) มีตัวชี้วัดที่สำคัญเช่นประชากรกลุ่มอายุ 6-14 ปีทุกคนได้เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ซึ่งรัฐต้องจัดให้ฟรีโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้เรียนพิการได้รับการพัฒนาสมรรถภาพหรือบริการทางการศึกษาที่เหมาะสมทุกคนและประชากรวัยแรงงานมีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้น เป็นต้น

2) ประชากรผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม (Equity) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา 15 ปี เป็นต้น

3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ (Quality) มีตัวชี้วัดที่สำคัญเช่นนักเรียนมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปเพิ่มขึ้นและคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programmer for International Student Assessment: PISA) ของนักเรียนอายุ 15 ปีสูงขึ้น เป็นต้น

4) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ร้อยละของสถานศึกษาขนาดเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกลดลงมีระบบการบริหารงานบุคลากรครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งมีกลไกส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา เป็นต้น

5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตของบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สามารถเป็นลำดับที่แปดในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษาดิจิทัล สัดส่วนผู้เรียนอาชีวะสูงขึ้นเมื่อเทียบกับผู้เรียนสามัญและจำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่ติดอันดับ 200 อันดับแรกของโลกเพิ่มขึ้น เป็นต้น

การดำเนินการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้เสนอรายละเอียดการดำเนินการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติโดยได้ระบุบทบาทของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ อาทิ หน่วยงานส่วนกลางประกอบด้วย กระทรวงศึกษาธิการหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ เช่น สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวะ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา และหน่วยงานอื่นนอกกระทรวงศึกษาธิการที่รับผิดชอบ จัดการศึกษา เป็นต้น ส่วนระดับภูมิภาคประกอบด้วย สำนักงานศึกษาธิการภาค สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น รวมทั้งระดับสถานศึกษาและระดับห้องเรียนโดยได้กำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ของหน่วยงานในแต่ละระดับอย่างชัดเจนซึ่งจะทำให้การดำเนินงานตามแผนเป็นไปอย่างสอดคล้องรองรับในกรอบทิศทางเดียวกันและการจัดการศึกษาเป็นไปตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วงเวลาที่กำหนด

พัฒนาการด้านการศึกษาในยุคต้มยำกุ้งและยุค VUCA WORLD

1. วิกฤตการณ์ต้มยำกุ้ง

ใน พ.ศ.2540 ประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างเต็มรูปแบบ เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ หรือ “ต้มยำกุ้ง” ขึ้น เป็นช่วงที่ประเทศไทยต้องประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรง มีการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ปัญหาหนี้ต่างประเทศ เกิดวิกฤติที่เรียกว่า “ฟองสบู่” และส่งผลกระทบมาถึงการปฏิรูปการศึกษา ขาดความต่อเนื่องในการปฏิรูปการศึกษา แผนการศึกษาดี ทำให้คนไทยเริ่มตั้งคำถามในการปฏิรูปการศึกษา (<https://www.komchadluek.net/news/edu-health/90362>)

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ คือ **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542** เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยสรุปได้ว่า

"การศึกษาขั้นพื้นฐาน" หมายความว่า การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา

"การศึกษาตลอดชีวิต" หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

"สถานศึกษา" หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

"สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน" หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กำหนดหลักการจัดการศึกษา ในมาตรา 8 ไว้ดังนี้

- (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

และกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษา กลุ่มเป้าหมายที่มีสิทธิและโอกาสเพื่อเข้ารับการการศึกษา ใน **มาตรา 10** การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย บุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาอารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ

รวมทั้งให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก

3. การปฏิรูปการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติ

ในปี 2557 มีแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา มีเป้าประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล

มีแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) โดยยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษาประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของ สังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs 2030)

4. การปฏิรูปการศึกษา ภายใต้อายุค Digital Disruption

ในปีพ.ศ.2563 การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สามเป็นยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทอย่างมากกับชีวิตประจำวันรวมทั้งอุตสาหกรรม ส่งผลต่อการผลิตเป็นการ ใช้เครื่องจักรอัตโนมัติหรือหุ่นยนต์ในการผลิตแทนที่แรงงานมนุษย์มากขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น รวมทั้งการลด ต้นทุนการผลิต การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สี่ เป็นยุคที่อินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีสื่อสารความเร็วสูง เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีอุตสาหกรรม เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตสำหรับสรรพสิ่ง (Internet of Things) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence (AI) มีความก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพอย่างมาก ส่งผลให้มีการเข้าถึงข้อมูลมหาศาล (Big Data) ที่มีอยู่ทั่วโลก มีการนำข้อมูลที่มีความหลากหลายมาวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจ และใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้เกิดนวัตกรรมที่ชาญฉลาด มีอิทธิพลต่อภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม ภาคธุรกิจและบริการ รวมทั้งภาคการศึกษา ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีรูปแบบใหม่ ซึ่งทำลายล้างรูปแบบเดิม ๆ ไปอย่างสิ้นเชิง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเรียกว่า digital disruption ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างยิ่งต่อการปรับตัวและความอยู่รอดในอนาคต หลายๆประเทศทั่วโลกเร่งปฏิรูปทุกภาคส่วนภายในประเทศให้มีความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้

5. การจัดการศึกษาในยุค VUCA

VUCA เป็นคำย่อของ ความผันผวน (volatility) ความไม่แน่นอน (uncertainty) ความสลับซับซ้อน (complexity) และความคลุมเครือ (ambiguity) เดิมเป็นคำที่ กองทัพ

สหรัฐอเมริกาใช้เรียกสถานการณ์ในสงคราม ที่แอฟริกาและอิรักที่สับสนและผันผวน แต่ตอนนี้ถูกนำมาใช้อธิบายโลกปัจจุบันที่มีแต่ความสับสนและผันผวน ราวกับอยู่ในสงคราม และสภาวะแวดล้อม เศรษฐกิจในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Giles, 2018)

ความเปลี่ยนแปลงที่พลิกผัน และรวดเร็วนี้ ส่งผลให้สภาพสังคม การเมือง และ เศรษฐกิจที่ผู้คนคุ้นเคย เปลี่ยนไปด้วย กรณีที่เห็นชัด คือ การที่โซเชียลมีเดียเข้ามามีผลต่อพฤติกรรม มนุษย์มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผลต่อ การเลือกตั้ง ต่อพฤติกรรมบริโภค หรือทำให้ธุรกิจหรืองานอาชีพ บางประเภทต้องปรับตัวหรือหายไป และยังมีผล ต่อเนื่องกับอารมณ์ ความคิดและการใช้ชีวิตของคน ในสังคมด้วยการเปลี่ยนแปลงนี้ อาจเรียกรวม ๆ ว่าเป็น การเกิดขึ้นของ Disruption นั่นคือ สิ่งที่เราเคยเข้าใจ เคยเป็น เคยชิน จะเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ไปสู่สิ่งที่ซับซ้อน คาดเดาไม่ได้ ธุรกิจ งานอาชีพจำนวนมากหายไปและเกิดขึ้นใหม่ จะเกิดการว่างงาน การฝึกฝนเรียนรู้ทักษะใหม่ และการ จัดระเบียบใหม่ทางสังคม ท่ามกลางโลกอันผันผวน

ในการรับมือกับกระแสโลกที่ผันผวน หรือ VUCA World นี้ ทุกคนต่างพุ่งเป้าไปที่ การศึกษาซึ่งเป็น รากฐานสำคัญในการพัฒนาคน จึงเป็นความจำเป็นที่การศึกษาจะต้องทบทวน และ ปรับเปลี่ยน เพื่อสร้างผู้เรียน ให้มีทักษะและสมรรถนะที่สำคัญจำเป็น สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคม โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พลิกผัน ไม่แน่นอน ซับซ้อนและคลุมเครือได้ และพร้อมรับการ เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต

เน้นจัดการศึกษาครอบคลุมทุกช่วงวัยตามรัฐธรรมนูญ

การดำเนินงานตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เรียกได้ว่าเราจะต้องมองอย่างรอบด้าน เพื่อจัดการศึกษาให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายตลอดทุกช่วงวัย ซึ่งสอดคล้องกับที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่า “รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการ จะต้องจัดให้มีการศึกษาในภาคบังคับ 12 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ระดับก่อน ปฐมวัยคือ 3 ขวบเป็นต้นไป” ถือเป็นการดำเนินงานที่มีความละเอียดและมีความซับซ้อนมากขึ้น ตลอดจนมีหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องจำนวนมาก เช่น กระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่ระยะที่เด็กอยู่ในครรภ์มารดา เพื่อดูแลด้านสุขภาพ สุขภาวะ และอนามัย, กระทรวงมหาดไทย โดยองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ในเรื่องของการสร้างสุขภาพที่ดี สุขภาวะที่เหมาะสมต่อพัฒนาการ และเตรียมความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจในระดับก่อนปฐมวัย เน้นสร้างวินัยและเรียนรู้ที่มาที่ไปของชาติ ในลักษณะการเรียนการสอนแบบธรรมชาติ เพื่อส่งต่อเด็กเข้าสู่ระดับปฐมวัย

สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบดูแลจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งในระดับประถมศึกษาจะเน้นเนื้อหาทางด้านวิชาการที่มีความ เข้มข้นและมีกิจกรรมการเรียนรู้สร้างเสริมทักษะมากขึ้น เช่น กิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เป็นต้น เพราะการที่เด็กจะมีทักษะมากขึ้นนั้น ต้องมีกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นธรรมชาติอย่าง

ต่อเนื่อง ส่งผลให้เด็กได้เริ่มรู้จักการแสดงออกทางความคิด ความสามารถ และความต้องการเรียนรู้ของตนเอง

จนเมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เด็กจะต้องเริ่มมีความกดดันและความสนใจที่แตกต่างกันออกไป ถือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญในการเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่เราจะช่วยกันชี้แนะให้เด็กเลือกเรียนต่อในสายสามัญหรือสายวิชาชีพตามความถนัดของตนเอง โดยเฉพาะสายวิชาชีพที่จะต้องคำนึงถึงความสนใจของเด็กและความเหมาะสมที่จะเข้าสู่สาขาวิชาต่าง ๆ ด้วย รวมทั้งสาขาวิชาที่ตรงตามความต้องการของประเทศและการเดินทางสู่ Thailand 4.0 ที่ได้กำหนดเป้าหมาย 10 อุตสาหกรรมใหม่ขึ้นมารองรับ ไม่ว่าจะเป็น อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่, อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ, อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ, การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ, อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหารแห่งอนาคต, อุตสาหกรรมหุ่นยนต์เพื่อการอุตสาหกรรม, อุตสาหกรรมการบินและการบินขนส่งและการบิน, อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ, อุตสาหกรรมดิจิทัล และอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร สิ่งเหล่านี้เป็นโจทย์ที่เราจะต้องสร้างคนรองรับงานในอนาคตให้ได้ โดยจะต้องมีการเตรียมการทั้งในเรื่องของหลักสูตร สถานศึกษา บุคลากร เครื่องมือและอุปกรณ์การเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษาในแต่ละสาขาวิชา

แนวทางในการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้

1. บุคคลรอบรู้ (Personal Mastery) หมายถึง การเรียนรู้ของบุคลากรจะเป็นจุดเริ่มต้น คน ในองค์กรจะต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ฝึกฝน ปฏิบัติและเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ
2. แบบแผนทางความคิด (Mental Model) หมายถึง แบบแผนทางความคิด ความเชื่อทัศนคติแสดงถึงวุฒิภาวะ (Emotional Quotient, EQ) ที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์ กลายเป็นกรอบความคิดที่ทำให้บุคคลนั้น ๆ มีความสามารถในการทำความเข้าใจ วินิจฉัย ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม
3. การมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) หมายถึง การสร้างทัศนคติร่วมของคนในองค์กร ให้สามารถมองเห็นภาพและมีความต้องการที่จะมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน
4. การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) หมายถึง การเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกใน ลักษณะกลุ่มหรือทีมงานเป็นเป้าหมายสำคัญที่จะต้องทำให้เกิดขึ้นเพื่อให้มีการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์กันอย่างสม่ำเสมอ
5. การคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) หมายถึง การที่คนในองค์กรมีความสามารถที่จะเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ โดยมองเห็นภาพความสัมพันธ์กันเป็นระบบโดยรวม

(Total System) ได้อย่างเข้าใจแล้ว สามารถมองเห็นระบบย่อย (Subsystem) ที่จะนำไปวางแผน และดำเนินการทำส่วนย่อย ๆ นั้นให้เสร็จทีละส่วน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป สถานการณ์ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์อย่างรวดเร็วและรุนแรง นำมาซึ่งโอกาสในการสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาการศึกษารูปแบบใหม่ แต่ขณะเดียวกัน ก็นำมาซึ่งความท้าทายในการยกระดับทักษะเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ของภาคอุตสาหกรรมและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการเข้าถึงแหล่งความรู้สมัยใหม่ ดังนั้น จึงมี ความจำเป็นที่จะต้องใช้ระบบดิจิทัลในการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล

การดำเนินงานที่ผ่านมา โดยในปี 2563 จากสถานการณ์ โควิด-19 เป็นโอกาสให้ กระทรวง ศึกษาธิการ (ศธ.) มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนในหลากหลายช่องทาง ทั้งที่วีดิทัศน์ จานดาวเทียม ช่องทางใน you tube และล่าสุด ศธ. ได้จัด ทำแพลตฟอร์มด้าน การศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ (Digital Education Excellence Platform) หรือ “DEEP” ซึ่งเป็น ศูนย์กลางการเรียนรู้ออนไลน์ ที่รวบรวม หลักสูตรที่หลากหลายเพื่อให้เป็นองค์ความรู้ ของประเทศ ตอบโจทย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งลด ความเหลื่อมล้ำและพัฒนาการศึกษาไทยสู่ความเป็นเลิศ โดย ผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อเรียนตามสมรรถนะที่ ต้องการพัฒนาได้ นอกจากนี้ ที่ผ่านมายังมีการเติบโต ของ EdTech Startup ในประเทศไทย อาทิ “Inskru” ซึ่งเป็นคลังความรู้ที่จะเข้ามาช่วยเติมเต็ม ทักษะ และความรู้ออนไลน์สำหรับคุณครู และ “Vonder” แชนบ็อด้านการศึกษาที่สามารถเข้าถึง นักเรียน ทั่วประเทศแล้วกว่า 70,000 คน ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อ การบรรลุเป้าหมาย อย่ ่างไรก็ตาม การปฏิรูปการศึกษาในการพัฒนาระบบ ดิจิทัลแพลตฟอร์มยังคงมีความท้าทายหลาย ประการ อาทิ การเชื่อมต่อข้อมูลระบบดิจิทัลที่มีความหลากหลาย ระหว่างสถาบันการศึกษาและ หน่วยงานภาครัฐ จำนวนมาก นอกจากนี้ ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมาย การบริหารจัดการข้อมูลและ สารสนเทศทางการศึกษา แพลตฟอร์มฐานข้อมูลกลางเพื่อการนำเข้าข้อมูล ตลอดจนระบบการ เชื่อมโยงและจัดเก็บข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปประเทศด้าน การศึกษา และการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้านการเรียน รู้ด้วยระบบดิจิทัล จึงควรมีการทำ ความร่วมมือจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สถาบันการศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ และกระทรวง ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคม ในการบูรณาการฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษา และกำหนด ข้อมูลที่จำเป็นในการ วิเคราะห์วางแผนด้านการศึกษาของประเทศ รวมถึง ควรเตรียมความพร้อมของ บุคลากรทางการศึกษาให้มี สมรรถนะในการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ นอกจากนี้ ควรสร้าง

แรงจูงใจให้แก่ผู้ผลิตสื่อการเรียน การสอนในการนำสื่อการเรียนการสอนเข้าสู่แพลตฟอร์ม สร้างแรงจูงใจให้แก่ครูและผู้เรียนในการใช้งาน แพลตฟอร์ม จัดทำรูปแบบและเนื้อหาแพลตฟอร์มให้เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของแต่ละกลุ่ม ช่วงอายุ เตรียมความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทางเทคโนโลยีและระบบอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุม รวมถึงเปิดโอกาสให้ EdTech Startup เข้ามามี ส่วนร่วมในการนำเทคโนโลยีด้านการศึกษามาใช้พัฒนา ระบบการศึกษาไทยอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

6. การเปลี่ยนแปลง/แนวโน้มการศึกษา (ร่าง พรบ.การศึกษา ฉบับใหม่)

ในปี 2564 ประเทศไทยต้องบริหารจัดการภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเราพบว่าการแพร่ระบาดครั้งใหม่มีความรุนแรง มีปริมาณการขยายตัวในวงกว้างและรวดเร็วมากกว่าครั้งที่ผ่านมา ดังนั้นเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมรองรับสถานการณ์ ให้เป็นไปตามมาตรการของ ศบค. จึงได้เน้นย้ำใน 3 เรื่อง คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาทุกแห่ง ต้องสื่อสารสร้างความเข้าใจพร้อมดำเนินการตามมาตรการเพื่อให้นักเรียนหรือบุคลากรปลอดภัยจากการติดเชื้อโควิด-19 โดยปฏิบัติตามมาตรการของ ศบค. ทั้งในเรื่องการเว้นระยะห่าง การล้างมือ การใส่หน้ากากอนามัย การดูแลสุขอนามัย และการเปิด-ปิดสถานศึกษาในกรณีที่เป็น รวมถึงปฏิบัติตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ และปฏิบัติตามประกาศของจังหวัดแต่ละจังหวัด โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากรเป็นสำคัญ พร้อมกันนั้น ให้ทุกโรงเรียนและทุกสำนักงานเขตพื้นที่ได้ออกแบบในเรื่องการติดตาม ตรวจสอบ และรายงานผลสภาพจริงของแต่ละพื้นที่ โดยให้รายงานเป็นรายวัน หรือตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเพื่อให้เกิดความปลอดภัยและทันต่อสถานการณ์ ส่วนในเรื่องการเผชิญเหตุหรือเตรียมพร้อมสำหรับการเผชิญเหตุ ในจังหวัดที่ถูกประกาศให้เป็นพื้นที่สีแดง สีส้ม หรือสีเหลือง หากมีเหตุจำเป็นต้องปิดเรียนทุกโรงเรียนในจังหวัดพื้นที่สีแดง ให้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ใน 5 รูปแบบ ได้แก่

1. On Site คือให้มาเรียนตามปกติได้ในพื้นที่ที่ไม่ใช่สีแดง แต่ต้องเว้นระยะหรือลดจำนวนนักเรียนต่อห้องลง สำหรับจังหวัดพื้นที่สีเขียว สามารถจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ตามปกติ
2. On Air คือการออกอากาศผ่าน DLTV เป็นตัวหลักในการกระจายการสอน โดยใช้โรงเรียนวังไกลกังวลเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอน สามารถดูได้ทั้งรายการที่ออกตามตาราง และรายการที่ดูย้อนหลัง
3. Online ให้ครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอน ผ่านเครื่องมือที่ทางโรงเรียนกระจายไปสู่ นักเรียน เป็นรูปแบบที่ถูกใช้ในการจัดการเรียนการสอนจำนวนมากที่สุด
4. On Demand เป็นการใช้งานผ่านแอปพลิเคชันต่างๆ ที่ครูกับนักเรียนใช้ร่วมกัน และ
5. On Hand หากจัดในรูปแบบอื่น ๆ ที่กล่าวมาไม่ได้ ให้โรงเรียนจัดแบบ On Hand คือจัดใบงานให้กับนักเรียน เป็นลักษณะแบบเรียนสำเร็จรูป ให้นักเรียนรับไปเป็นชุดไปเรียนด้วยตัวเองที่บ้าน โดยมีครูออกไปเยี่ยมเป็นครั้งคราว หรือให้

ผู้ปกครองทำหน้าที่เป็นครูคอยช่วยเหลือ เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ถึงแม้โรงเรียนจะปิดแต่ต้องไม่หยุดการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

วิธีการสอนผู้ใหญ่ หรือ "Andragogy" เป็นแนวความคิดในการเรียนการสอนที่พยายามจะชี้ให้เห็นความแตกต่างออกไปจากวิธีการสอนเด็กโดย มัลคัม เอส โนลส์ เป็นผู้บัญญัติศัพท์คำว่า "Andragogy" (M.S. Knowles, 1954 อ้างถึงในอาชัญญา รัตนอุบล, 2551: 34) ซึ่งหมายถึง ศิลปะและศาสตร์ว่าด้วยการสอนผู้ใหญ่โดยค่านึงว่าการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ทำได้ดีและมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุดเมื่อวิธีการและกลวิธีการสอนต่าง ๆ นั้นสามารถทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด เนื่องจากมีความเชื่อมั่นว่าผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะสูง มีความพร้อมที่จะเรียน มีประสบการณ์ที่หลากหลาย ผู้ใหญ่จึงเป็นผู้ที่สามารถนำตนเองได้ดี (Self-directed) และในขณะที่เดียวกันผู้ใหญ่เหล่านี้ก็มีความต้องการให้ผู้อื่น ๆ เห็นว่า ตนเองสามารถนำตนเองได้เป็นอย่างดี

1. ความหมายของการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ (Adult Education)

มัลคัม เอส โนลส์ (M.S. Knowles, 1954 อ้างถึงในอาชัญญา รัตนอุบล, 2551: 54) ได้ระบุความหมายของการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ (Adult Education) ประกอบด้วยความหมาย 3 ด้าน คือ

- 1) กระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
- 2) กิจกรรมที่ถูกจัดขึ้นโดยสถาบันต่าง ๆ เพื่อให้มีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาให้บรรลุความสำเร็จ
- 3) การผสมผสานระหว่างกระบวนการและกิจกรรมสู่การปฏิบัติของบุคคล สถาบัน หน่วยงานและสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อการพัฒนาวิธีการและอุปกรณ์ช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ ได้เกิดการขยายโอกาสสำหรับผู้ใหญ่ให้เกิดการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาไปสู่ความสอดคล้องกับวัฒนธรรมในสังคมต่อไป

2. ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่

จากการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาการมาจากแนวความคิดของเดม ของ ธอร์นไดค์ (Edward L. Thorndike, 1982 อ้างถึงในอาแอสะ นิมะ, 2555: 13) จากการเขียนเกี่ยวกับ "การเรียนรู้ของผู้ใหญ่" กล่าวโดยสรุปว่า การเรียนรู้ คือ การที่ผู้เรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองจนได้รับความพึงพอใจ จนทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความพร้อมและมีการวางแผนการเรียนได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องหลักการของการเรียนรู้ผู้ใหญ่ของ WIS.D.om Max Center Co (WIS.D.om Max Center Co., Ltd.: ออนไลน์) มีหลักการ 5 ข้อ คือ

1) เหตุผลในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เนื่องจากผู้ใหญ่สามารถเข้าใจตนเองและรู้ว่าตนเองมีความรับผิดชอบต่อผลของการตัดสินใจของตนเองได้ก่อนการเรียนรู้ ผู้ใหญ่มักต้องการจะรู้ว่าเพราะเหตุใดหรือทำไมเขาจึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ เขาจะได้รับประโยชน์อะไร จากการเรียนรู้และจะสูญเสียประโยชน์อะไรบ้างถ้าไม่ได้เรียนรู้สิ่งเหล่านั้น ผู้ใหญ่จึงมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่เขาต้องการเรียนรู้และพึงพอใจมากกว่าจะให้ผู้อื่นมากำหนดให้และมักมีแรงจูงใจในการเรียนรู้จากภายในตนเองมากกว่าแรงจูงใจภายนอก

2) ลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ลักษณะการเรียนรู้ผู้ใหญ่ต้องการเป็นอย่างมากที่จะชี้แนะตนเองมากกว่าจะให้ผู้สอนมาชี้แนะหรือควบคุมเขา นั่นคือ ผู้ใหญ่อยากที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าและด้วยการเรียนรู้มีลักษณะเป็นการแนะแนวมากกว่าการสอน ดังนั้นบทบาทของผู้สอนควรจะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้เรียนในกระบวนการค้นหาความจริงหรือที่เรียกว่าผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) มากกว่าที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ของตนไปยังผู้เรียน นอกจากนั้นบทบาทของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ควรจะต้องเป็นผู้สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ด้วยการยอมรับฟังและยอมรับในการแสดงออก ทศนคติและความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของวิชาที่เรียนของผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ของแต่ละคนและของกลุ่มทำหน้าที่จัดหาและจัดการทรัพยากรในการเรียนรู้หรืออาจเป็นแหล่งทรัพยากร เพื่อการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเสียเอง

3) ประสบการณ์ของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ประสบการณ์ชีวิตมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ข้อแตกต่างในการเรียนรู้ที่สำคัญระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กอย่างหนึ่งก็คือผู้ใหญ่ มีประสบการณ์มากกว่าซึ่งอาจเป็นได้ทั้งข้อดีและข้อเสีย ทั้งนี้เพราะวิธีการเรียนรู้เบื้องต้นของผู้ใหญ่ คือ การวิเคราะห์และค้นหาความจริงจากประสบการณ์ซึ่งนักจิตวิทยาบางคนเชื่อว่าหากเขารับรู้ว่ามีสิ่งที่เขาเรียนรู้มีส่วนช่วยรักษาหรือเสริมสร้างประสบการณ์ภายในตัวเขา ผู้ใหญ่ก็จะเรียนรู้ได้มากขึ้น แต่ถ้าหากกิจกรรมใดหรือประสบการณ์ใดจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในของเขา ผู้ใหญ่ก็มีแนวโน้มที่จะต่อต้านโดยการปฏิเสธหรือบิดเบือนกิจกรรมหรือประสบการณ์นั้น นอกจากนั้น ประสบการณ์เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ใหญ่มีความแตกต่างระหว่างบุคคลเพราะยิ่งอายุมากขึ้น ประสบการณ์ของผู้ใหญ่ก็ยิ่งจะแตกต่างมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่จึงควรคำนึงถึงทั้งในด้านของความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ใหญ่ และควรจะอาศัยข้อดีของการมีประสบการณ์ของผู้ใหญ่และทำให้ประสบการณ์นั้นมีคุณค่าโดยการใช้เทคนิคฝึกอบรมต่าง ๆ ซึ่งเน้นการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential techniques) ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสผสมผสานความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ทำให้การเรียนรู้ที่ได้รับใหม่นั้น มีความหมายเพิ่มเติมขึ้นอีก อาทิเช่น วิธีการอภิปรายกลุ่ม กิจกรรมการแก้ปัญหา กรณีศึกษา และเทคนิคการฝึกอบรมโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มต่าง ๆ

4) แนวโน้มในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โดยทั่วไปเด็กมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้โดยอาศัยเนื้อหาวิชาและมองการเรียนรู้ด้วยตนเอง การแสวงหาความรู้จากเนื้อหาสาระของวิชาใดวิชาหนึ่งโดยตรงแต่สำหรับผู้ใหญ่การเรียนรู้จะมุ่งไปที่ชีวิตประจำวัน (Life-centered) หรือเน้นที่งานหรือการแก้ปัญหา (Task-centered) คือ ผู้ใหญ่จะยอมรับและสนใจกิจกรรมการเรียนรู้ของเขาหากเขาเชื่อและเห็นว่าการเรียนรู้ที่นั่น ๆ จะช่วยให้เขาทำงานได้ดีขึ้นหรือช่วยแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของเขา ดังนั้นการจัดหลักสูตรเพื่อการเรียนการสอน ผู้ใหญ่จึงควรพิจารณาสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัวของเขาและเป็นการเพิ่มความรู้อย่างมีความเข้าใจ ทักษะซึ่งมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของเขาด้วย

5) บรรยากาศในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีกว่าในบรรยากาศที่มีการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทั้งทางกายภาพ เช่น การจัดแสงสว่าง อุณหภูมิที่พอเหมาะ การจัดที่นั่งที่เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์กัน และมีบรรยากาศของการยอมรับในความแตกต่างในทางความคิดและประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละคน มีความเคารพซึ่งกันและกัน มีอิสรภาพในการแสดงออกเป็นกันเอง

มัลคัม เอส โนลส์ (M.S.Knowles, 1954 อ้างถึงในฉันทภักดิ์ ชีระเรืองไชยศรี, 2555: 19 -20) เสนอหลักการของการเรียนรู้ผู้ใหญ่ ดังนี้

1) มโนทัศน์ของผู้เรียน (The Concept of Learner) หมายถึง การที่ผู้เรียนเปลี่ยนจากการมีบุคลิกภาพในการพึ่งพาผู้อื่นไปสู่การเป็นบุคคลที่ขึ้นตนเอง (Self-Directed Learning) เพราะคิดว่าตนเองมีวุฒิภาวะพอที่จะสามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้ แต่อย่างไรก็ตามก็มีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคลซึ่งอาจมีมากบ้างน้อยบ้าง ดังนั้นผู้จัดการเรียนรู้ต้องมีหน้าที่กระตุ้นให้มีการเรียนรู้แบบนำตนเองมากขึ้น

2) ประสบการณ์ของผู้เรียน (The Learners Experience) หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ได้สะสมประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้มากมายจนกระทั่งสามารถนำประสบการณ์มาใช้เป็นทรัพยากรในการเรียนรู้ที่มีคุณค่า ประสบการณ์ที่หลากหลายตั้งแต่วัยเยาว์ ประสบการณ์ในบทบาทของ คนทำงาน ครอบครัว รวมไปถึงบทบาทการเป็นพลเมืองของสังคม ประสบการณ์ที่หลากหลาย ดังกล่าว จะทำให้ผู้ใหญ่แต่ละคนเปรียบเสมือนแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ที่มีประโยชน์จากประสบการณ์เดิม ซึ่งเทคนิคในกระบวนการเรียนรู้นั้นควรมีลักษณะการอภิปรายกลุ่ม การจำลองสถานการณ์ ประสบการณ์การทดลอง ประสบการณ์ภาคสนาม หรือโครงการแก้ปัญหา เป็นต้น

3) ความพร้อมที่จะเรียนรู้ (Readiness to Learn) หมายถึง ความพร้อมที่จะเรียนรู้มากขึ้นเมื่อต้องนำความรู้ไปพัฒนางานตามบทบาทในสังคมของตนเอง เมื่อพวกเขาได้ประสบกับปัญหาทางด้านการดำเนินชีวิตและการทำงานหรือมีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตหรือทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยผู้จัดการเรียนรู้จากกระตุ้นให้ ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้โดยให้มีโอกาสในการพบตัวอย่างที่ดี ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้และจัด

ประสบการณ์การเรียนรู้ได้ประเมินความต้องการในการเรียนรู้ และเปรียบเทียบระดับความสามารถในการเรียนรู้ของตนเอง

4) ทำให้การเรียนรู้มีความเหมาะสม (Orientation to Learn) หมายถึง ผู้เรียนจะเปลี่ยนมุมมองของการเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหาวิชาที่เป็นศูนย์กลาง ไปสู่การลงมือปฏิบัติเป็นศูนย์กลาง การศึกษาหรือการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อพวกเขาได้เผชิญปัญหาไม่ว่าจะเกิดจากการดำรงชีวิตหรือการทำงาน แนวโน้มในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ จึงเป็นการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปฏิบัติงาน หรือเพื่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ดังนั้นการจัดหลักสูตรการสอนจึงควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมสถานการณ์ของชีวิตจริงมากกว่าที่จะเป็นไปตามเนื้อหาวิชา

5) แรงจูงใจในการเรียนรู้ (Motivation to Learn) แรงจูงใจจะแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ (1) แรงจูงใจภายนอก ได้แก่ตำแหน่งหน้าที่การงานที่ดีขึ้น เงินเดือนที่เพิ่มสูงขึ้น และ (2) แรงจูงใจภายใน ได้แก่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น

3. แนวคิดการสอนผู้ใหญ่

แนวคิดการสอนผู้ใหญ่ของมัลคัม เอส โนลส์ (M.S.Knowles, 1954 อ้างถึงใน อาชัญญา รัตนอุบล, 2551: 57) นั้น มีอยู่ 4 ประเด็น ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงด้านมโนภาพแห่งตน ข้อสันนิษฐานนี้คือ บุคคลเจริญเติบโต และบรรลุวุฒิภาวะไปสู่มโนภาพแห่งตนจากการอาศัยหรือพึ่งพาบุคคลอื่น ๆ ในวัยเด็กทารก และนำไปสู่การเป็นผู้นำตัวเองได้มากขึ้น ทฤษฎีการสอนผู้ใหญ่ คาดว่าจุดที่บุคคลบรรลุความสำเร็จในด้านมโนภาพแห่งตนในทางการเป็นผู้นำตนเอง ก็คือลักษณะทางจิตวิทยาของการเป็นผู้ใหญ่ ถ้าหากเขาเกิดความรู้สึกว่าตัวเองไม่ได้รับการยอมรับในสถานการณ์ต่าง ๆ เลย เขาอาจจะเกิดความเครียด และอาจจะต่อต้านและสิ่งที่สำคัญก็คือ ต้องพยายามทำให้ผู้ใหญ่เกิด "Self - directing" ในการเรียนการสอนให้มากที่สุดด้วย

2) บทบาทของประสบการณ์ ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับประสบการณ์ เชื่อว่าบุคคลที่เริ่มบรรลุวุฒิภาวะเขาก็จะได้สะสมประสบการณ์ที่กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งประสบการณ์นั้นนับว่าเป็นแหล่งที่มีคุณค่าสูงยิ่งสำหรับการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นการช่วยขยายโลกทัศน์ของผู้ใหญ่คนอื่น ๆ ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทั้งหลายด้วย

3) ความพร้อมในการเรียน คือ บุคคลจะมีวุฒิภาวะและเกิดความพร้อมในการเรียนรู้อันเป็นผลมาจากการพัฒนาทางชีววิทยา และแรงกดดันทางด้านความต้องการเกี่ยวกับวิชาการ ส่วนที่เกิดความพร้อมมากขึ้นก็คือ ผลพัฒนาของภาระหน้าที่ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาททางสังคม ความแตกต่างกัน ในการสอนใหญ่นั้นผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ถ้าหากเขาเกิดความต้องการ ในการสร้างให้เกิดความพร้อมนั้น นอกจากจะดูพัฒนาด้านความพร้อม แล้วยังมีวิธีการ

กระตุ้นในรูปแบบของการกระทำได้ อาจจะเป็นลักษณะของความมุ่งหวังในระดับสูง และกระบวนการวินิจฉัยในตัวเอง

4) การส่งเสริมให้การเรียนรู้มีความเหมาะสม ผู้ใหญ่ส่วนมากมักจะมีการเรียนรู้โดยอาศัยปัญหาเป็นศูนย์กลาง ความแตกต่างที่เห็นได้ชัด เป็นผลลัพธ์มาจากความแตกต่างของการเห็นคุณค่าของเวลานั่นเอง ผู้ใหญ่เข้ามาเรียนและยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมทางการศึกษาก็เพราะว่าเขาขาดความรู้ และประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาปัจจุบัน ดังนั้นเขาจึงต้องการที่จะนำไปใช้ในอนาคตอันใกล้หรือโดยเร็วที่สุด ที่สามารถนำไปใช้ได้ทันทีทันใด ดังนั้นเขาจึงต้องการได้รับการเรียนรู้โดยอาศัยปัญหาเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน

4. แนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับการสอนผู้ใหญ่

คาร์ล โรเจอร์ (2559: ออนไลน์) นักจิตวิทยาในกลุ่มมนุษยนิยม ได้ให้แนวทางการคิดเกี่ยวกับการสอนผู้ใหญ่ว่า ควรจะเป็นผู้อำนวยการความสะดวกเพื่อการเรียนรู้ นอกจากนั้นได้กล่าวถึงบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างผู้อำนวยการความสะดวกกับผู้เรียนว่า ขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้อำนวยการความสะดวกรวม 3 ประการที่เป็นคุณสมบัติสำคัญ คือ

- 1) การให้ความไว้วางใจ และความนับถือยกย่องแก่ผู้เรียน
- 2) การมีความจริงใจต่อผู้เรียน
- 3) การมีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ รวมทั้งการตั้งใจฟังผู้เรียนพูด

นอกจากทัศนคติ 3 ประการที่กล่าวมานี้แล้วโรเจอร์ได้ชี้ให้เห็นแนวทาง เพื่อการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้รวมทั้งสิ้นอีก 10 ประการ ดังนี้

- 1) ต้องเริ่มต้นในการสร้างบรรยากาศภายใน กลุ่มเพื่อให้เกิดประสบการณ์ที่ดีในชั้นเรียน
- 2) ควรช่วยให้เกิดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ของแต่ละบุคคลในชั้นเรียน รวมทั้ง

จุดมุ่งหมายของกลุ่มด้วย

3) ควรจะดำเนินการเรียนการสอนไปตามความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน เพราะว่ามีคามหมายสำหรับนักศึกษาอย่างมาก และถือว่าเป็นพลังจูงใจที่จะก่อให้เกิดผลสำเร็จทางการเรียนอันสำคัญยิ่ง

4) พยายามจัดการเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ (Resource for Learning) ให้เป็นไปได้อย่างกว้างขวางและแลดูเป็นเรื่องง่าย ๆ สำหรับผู้เรียนด้วย

5) ควรจะต้องมีความเข้าใจตนเองในฐานะเป็น "แหล่งความรู้ที่มีความคล่องตัวและยืดหยุ่นได้" ในการที่สมาชิกในกลุ่มอาจจะสามารถนำมาใช้ให้เกิดคุณประโยชน์ต่อการเรียนรู้

6) ในการแสดงออกต่อสมาชิกในกลุ่มผู้เรียน เขาจะต้องยอมรับทั้งทางด้านเนื้อหาวิชาการและด้านทัศนคติหรืออารมณ์ของผู้เรียน คือพยายามที่จะก่อให้เกิดความพอดีกันทั้งสองด้าน สำหรับสมาชิกแต่ละคนและรวมทั้งกลุ่ม

7) เพื่อที่จะให้บรรยากาศในห้องเรียนดำเนินไปด้วยดี ผู้อำนวยการความสะอาดสามารถช่วยให้เกิดขึ้นได้ ด้วยการเปลี่ยนฐานะตนเองเป็นเสมือนหนึ่งผู้เรียน เช่น มีฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยการร่วมแสดงความคิดเห็นได้เช่นเดียวกับผู้เรียนแต่ละคน

8) การได้เริ่มต้นแสดงความรู้สึกให้เกิดขึ้นในกลุ่มเมื่อมีความคิดเห็น แต่ไม่ใช่โดยการบังคับหรือวิธีการข่มขู่ ความคิดที่แสดงออกมานั้นสมาชิกอื่น ๆ อาจจะยอมรับฟังหรือไม่รับฟังก็ได้

9) ตลอดเวลาของการมีประสบการณ์ร่วมกันในห้องเรียน ผู้อำนวยการความสะอาดจะต้องมีความไว้วางใจอยู่ตลอดเวลา ในการแสดงออกเพื่อการรับรู้อารมณ์ต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง

10) และจะต้องพยายามรับรู้และยอมรับว่าตัวเองก็ย่อมจะมีข้อจำกัดอยู่หลายประการด้วยกัน

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่เป็นการกล่าวถึงความหมายของการศึกษาผู้ใหญ่ ประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมและสื่อกิจกรรมการเรียนรู้ ทฤษฎีการสอนและวิธีการสอนผู้ใหญ่ การปฏิบัติตนของครูผู้สอน ซึ่งจะกลายเป็นผู้อำนวยการความสะอาดในการสอนผู้ใหญ่ จิตวิทยาเทคนิคการสอน ความต้องการในการเรียนรู้ ซึ่ง “ผู้วิจัย” ได้คำนึงและนำทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่มาเชื่อมโยงและเป็นฐานคิดในการดำเนินงานวิจัย แนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ (English Program) ด้วยระบบออนไลน์ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทางไกล ต้องเน้นให้ผู้เรียนศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเอง จากเนื้อหา/สื่อ/กิจกรรม หรือประสบการณ์การเรียนรู้ ต้องมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายการเรียนของตนเอง ดังนั้นผู้เรียนในรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล จะต้องเป็นผู้ใหญ่ที่มีความพร้อมในการวางแผนการเรียน เกิดความมั่นใจในทิศทางที่เขาต้องการทราบ มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนถึงจะมีอุปสรรคอย่างไร

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาทางไกล (Distance Education)

การศึกษาทางไกลเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ใฝ่รู้และใฝ่เรียนที่ไม่สามารถไปรับการศึกษาจากระบบการศึกษาปกติได้ เนื่องจากภาระหน้าที่การงานหรือทางครอบครัว และเป็นโอกาสให้ผู้ที่ต้องการเพิ่มพูนหรือปรับปรุงความรู้ที่มีอยู่ให้ทันสมัยเพื่อประโยชน์ในการทำงานและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

1. ความหมายและหลักการของการศึกษาทางไกล

ความหมายของการศึกษาทางไกลมีผู้ให้คำนิยามความหมายของการศึกษาทางไกลไว้หลายท่านของประเทศไทยได้ให้ความหมายของการศึกษาทางไกล ไว้ว่า

ประยูร ศรีประสาธน์ (2544: 1-3) ให้ความหมายของการศึกษาทางไกล (Distance education) ว่า เป็นการศึกษาที่ผู้สอนและผู้เรียนอยู่ห่างกันจะเป็นด้วยสถานที่หรือเวลาที่สุดแล้วแต่

และด้วยลักษณะของการศึกษาทางไกลอยู่ที่ความห่างไกลกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ความห่างไกลกันดังกล่าว อาจจำแนกได้ดังนี้

- 1) ทางร่างกายระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน
- 2) ทางสังคม วัฒนธรรม และจิตใจระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน
- 3) ช่วงเวลาและสถานที่สอน ช่วงเวลาและสถานที่เรียน
- 4) ของการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนในมหาวิทยาลัยพร้อมกัน โดยไม่คำนึงกับสถานที่อยู่และอาชีพของนักศึกษา
- 5) ความห่างกันโดยวิธีสอนที่ครูผู้สอนอาจปรากฏตัวโดยตรงต่อหน้าผู้เรียนในห้องเรียนไม่ต่อเนื่องหรือไม่อยู่ตลอดเวลา
- 6) การติดต่อระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนซึ่งมีการติดต่อกันไม่สม่ำเสมอและไม่สามารถโต้ตอบได้ทันที
- 7) ความเข้าใจหรือแนวความคิดระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือระหว่างเนื้อหาที่ผู้สอนนำเสนอกับความเข้าใจหรือแนวคิดที่ผู้เรียนมีขึ้น
- 8) กิจกรรมการสอนและการเรียน ซึ่งแยกต่างหากจากกันตลอดไปหรือเป็นการชั่วคราว

วิจิตร ศรีสอาน (2529: 5) ได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนทางไกลว่า หมายถึง ระบบการเรียนการสอนที่ไม่มีชั้นเรียน แต่อาศัยสื่อประสม ได้แก่ สื่อทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และการสอนเสริม รวมทั้งศูนย์บริการการศึกษาเป็นหลักใหญ่ โดยมุ่งให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองอยู่ที่บ้าน ไม่ต้องเข้าชั้นเรียนตามปกติ

เบิร์ก และฟรีวิน E.R.Burge and CC Frewin (อ้างถึงในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551: 43) ได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนทางไกลว่า หมายถึง กิจกรรมการเรียนที่สถาบันการศึกษาได้จัดทำเพื่อให้ผู้เรียนซึ่งไม่ได้เลือกเข้าเรียนหรือไม่สามารถจะเข้าเรียนในชั้นเรียนที่มีการสอนตามปกติได้ กิจกรรมการเรียนที่จัดให้มีนี้ จะมีการผสมผสานวิธีการที่สัมพันธ์กับทรัพยากรที่กำหนดให้มีระบบการจัดส่งสื่อการสอนและมีการวางแผนการดำเนินการรูปแบบของทรัพยากรประกอบด้วยเอกสาร สิ่งพิมพ์ โสตทัศนูปกรณ์ สื่อคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้เรียนอาจเลือกใช้สื่อเฉพาะตนหรือเฉพาะกลุ่มได้ ส่วนระบบการจัดส่งสื่อนั้นก็มีการใช้เทคโนโลยีนานาชาติ สำหรับระบบบริหารก็มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาทางไกลขึ้นเพื่อรับผิดชอบจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

จากนิยามที่กล่าวมาโดยนักการศึกษาหลายท่าน สามารถสรุปได้ว่าการศึกษาทางไกลมีประเด็นสำคัญอยู่ในนิยามความหมายในภาพรวมดังนี้ (1) ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้เผชิญหน้ากัน (2) เป็นการเรียนการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนอยู่ห่างไกลกัน (3) เป็นการจัดการศึกษา

โดยใช้สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ การสอนเสริม และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น เป็นตัวกลางสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน (4) มีปฏิสัมพันธ์กันได้ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียนโดยผ่านสื่อต่าง ๆ และ (5) ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนตามเวลาและสถานที่ที่เหมาะสมตามความต้องการของผู้เรียน

สรุปได้ว่า การศึกษาทางไกล หมายถึงการถ่ายทอดความรู้ ทักษะและมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ผ่านสื่อ โดยผู้เรียนและผู้สอนไม่ต้องพบปะกันเป็นประจำ แต่ผู้สอนจะถ่ายทอดเนื้อหาวิชาความรู้และมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ไปทางสื่อ ซึ่งอาจจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ เทปเสียง วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ หรือสื่ออื่น ๆ ผู้เรียนจะศึกษาหาความรู้จากสื่อเหล่านี้ในลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนไม่ต้องเดินทางไปยังสถาบันการศึกษา แต่จะเรียนอยู่กับบ้านหรือที่ทำงาน ผู้เรียนสามารถกำหนดเวลาเรียน สถานที่เรียนและจะต้องบริหารการเรียนด้วยตนเองภายในเวลาที่สถาบันกำหนด ส่วนการพบกลุ่มระหว่างผู้สอนและผู้เรียนอาจจะกำหนดให้มีขึ้นบ้างตามที่สถานศึกษากำหนด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทบทวนและซักถามประเด็นปัญหาในสิ่งที่เรียนด้วยตนเองไม่เข้าใจ หรือเป็นการสรุปหรือฝึกทักษะที่สำคัญจากเนื้อหาวิชานั้น ๆ

2. แนวคิดในการจัดการศึกษาทางไกล

แนวคิดในการนำการศึกษาทางไกลมาใช้เป็นรูปแบบหรือวิธีการหนึ่งในการจัดการศึกษา นอกเหนือไปจากรูปแบบหรือวิธีการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ ซึ่งมีนักการศึกษาทั้งต่างประเทศและในประเทศได้กล่าวถึงแนวคิดในการนำการศึกษาทางไกลมาใช้ในการจัดการศึกษาดังนี้

ประยูร ศรีประสาธน์ (2544:18-19) แสดงแนวคิด ความเชื่อและปรัชญาการศึกษาทางไกลคือ บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านสื่อต่าง ๆ ที่สถาบันการศึกษาจัดให้ โดยสื่อการศึกษาที่จัดทำเป็นพิเศษให้เป็นแบบเรียนสำเร็จรูปที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองให้สำเร็จผลสมความมุ่งหมายของผู้ศึกษา และตามความประสงค์ของผู้จัดการศึกษาด้วยความเชื่อเช่นนี้ การศึกษาทางไกลจึงเป็นการจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และผู้เรียนเป็นผู้กำหนดและกำกับการเรียนของตนเองเป็นสำคัญ

แกร์ริสันและแชลลี (Garrison and Shale, 1987:13) กล่าวว่า ทฤษฎีการศึกษาทางไกล มีองค์ประกอบที่เป็นการสื่อสาร โดยใช้เทคโนโลยีสื่อสาร 2 ทาง ซึ่งโครงสร้างของทฤษฎีการเรียนทางไกลของผู้เรียนมี 4 แบบ คือ

- 1) การติดต่อทางไกลเป็นการสนทนา มีการออกแบบไว้ให้กับผู้สอนและผู้เรียน
- 2) การปฏิสัมพันธ์มี 3 แบบ คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้สอนต้องมีการ จูงใจและให้ผลย้อนกลับ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเนื้อหา ผู้เรียนได้ให้ความรู้จากข้อมูลที่ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีการแลกเปลี่ยนความรู้

3) การควบคุม ผู้เรียนมีอิสระ ผู้เรียนเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4) บริบทสังคม สภาพแวดล้อมทางสังคมมีผลต่อการตั้งใจ ทัศนคติต่อการเรียนการสอน การแพร่ขยายของเทคโนโลยีทำให้ผู้เรียนใช้ง่าย ติดต่อกันง่าย มีการเตรียมไว้เหมาะสม และการใช้การสื่อสารที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อทำให้มีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของคนทุกเพศทุกวัย ทุกเชื้อชาติ เรียนรู้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้กัน

Mclsaac, M.S. & Gunawardena, C.N. (1996: 403-407) กล่าวว่าเทคโนโลยีการเรียนทางไกลมีการสื่อสาร 2 ทาง โดยมีการปฏิสัมพันธ์กันในเวลาและปฏิสัมพันธ์ต่างเวลาระหว่างนักศึกษาและครู หรือนักศึกษากับนักศึกษา ผู้เรียนมีความเป็นอิสระ สามารถทำแบบฝึกหัดด้วยตนเองแล้วส่งให้ครู ให้ผลย้อนกลับ ลักษณะการเรียนเป็นแบบเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นผลผลิต การเรียนทางไกลได้พัฒนาเป็นการเรียนในเวลาเดียวกันที่มีการสื่อสาร 2 ทาง โดยใช้เทคโนโลยีช่วยในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนในเวลาจริงด้วยการประชุมเสียงทางไกล การประชุมภาพทางไกล การประชุมภาพเคลื่อนไหวทางไกล ลักษณะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอนที่อยู่คนละที่ เป็นลักษณะหนึ่งต่อหนึ่ง ลักษณะการเรียนในเวลาเดียวกันนี้ไม่เหมาะกับกลุ่มผู้เรียนหลายคนที่อยู่คนละที่ การเรียนต่างเวลากัน และเรียนในเวลาเดียวกัน ในการสื่อสารที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อในการเรียนต่างเวลากัน ให้ผู้เรียนมีอิสระ ในด้านเวลาเรียน มีความสะดวกและเหมาะสมกับบุคคลที่อยู่คนละที่ เพราะเทคโนโลยีในปัจจุบัน มีการพัฒนา มาก มีภาพเคลื่อนไหว มีเสียง และมีระบบข้อมูลการศึกษาทางไกล ปัจจุบันใช้มัลติมีเดียในการบูรณาการร่วมกับเทคโนโลยีที่ใช้ในเวลาเดียวกันและต่างเวลากัน เพื่อสนับสนุนตามความต้องการของผู้เรียน การเรียนด้วยเทคโนโลยีทางไกลนั้น เน้นถึงสิ่งดังต่อไปนี้

- 1) การสอนที่เน้นการเรียนเป็นรายบุคคล (Highly Individualize)
- 2) มีการส่งข้อมูลกลับไปกลับมา (Correspondence)
- 3) สนับสนุนการเรียนเป็นกลุ่มเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเพื่อน

สถาบันการศึกษาทางไกล (2549: 5) ได้สรุปแนวคิดในการนำการศึกษาทางไกล มาใช้ในการจัดการศึกษาว่า

- 1) การศึกษาทางไกลเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา ผู้พลาดโอกาสและผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ให้ได้รับการศึกษาที่สมควรแก่อัตภาพของแต่ละบุคคล
- 2) การศึกษาทางไกลเป็นการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต เพราะเหตุว่าการศึกษาทางไกลเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายจึงเปิดกว้างสำหรับประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ที่ต้องการได้รับการศึกษา โดยวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย หลักสูตรการศึกษาทางไกลจึงมีความบูรณาการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและเรียนรู้ได้อย่างง่ายและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้

3) การศึกษาทางไกลใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการบริหารและจัดการที่เหมาะสมแก่ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน สื่อการเรียนเป็นสื่อประสมที่มีทั้งสื่อที่เป็นเอกสาร เช่น เอกสารคำสอน หนังสือประกอบ เป็นต้น สื่อเทคโนโลยี เช่น รายการวิทยุโทรทัศน์ เทปเสียง วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น สื่อบุคคล เช่น ครูผู้สอนเสริม ครูประจำกลุ่ม วิทยากรประจำกลุ่ม เป็นต้น และสื่อที่เป็นระบบบริการ เพื่อส่งเสริมการศึกษา เช่น ระบบบริการแนะแนว ห้องสมุด ระบบการพบกลุ่ม เป็นต้น สื่อประสมเหล่านี้จะจัดขึ้นในลักษณะของชุดการเรียนที่เหมาะสม แก่ความสามารถในการเรียนของผู้เรียน

4) การศึกษาทางไกลเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าในทางเศรษฐกิจและสังคม เมื่อเทียบกับการศึกษาในระบบซึ่งมีข้อจำกัดในการรับผู้เรียนแล้ว จะเห็นว่าการศึกษาทางไกลสามารถให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายอย่างไม่จำกัดจำนวนและไม่จำกัดเวลา สามารถเข้าถึงตัวผู้เรียนด้วยสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่ถึงตัวผู้เรียนทุกวิถีทาง

5) การศึกษาทางไกลเหมาะสำหรับผู้สอนและผู้เรียนที่อยู่ห่างกัน

6) การศึกษาทางไกลสามารถใช้ได้ในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน สื่อสำคัญในการจัดการศึกษาทางไกล คือ ชุดการเรียนสำเร็จรูป ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเอง สามารถทดแทนครูได้ในขณะที่มีครูไม่เพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพ

7) การศึกษาทางไกลสามารถใช้ได้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพราะการศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาที่ใช้สื่อประสม ทั้งสื่อเอกสาร สื่อเทคโนโลยีและสื่อบุคคลที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ และยังสามารถให้บริการกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ห่างไกลได้

8) การศึกษาทางไกลเหมาะที่จะให้การศึกษาในลักษณะการศึกษาตามอัธยาศัย เพราะสามารถเผยแพร่ความรู้ได้ทั้งรายการวิทยุและรายการโทรทัศน์เหมาะกับทุกเพศทุกวัยและทุกคุณลักษณะ เป็นการให้ความรู้ทั่ว ๆ ไป เพื่อส่งเสริมความรู้และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อีกประการหนึ่งด้วย

สรุปได้ว่า แนวคิดในการจัดการศึกษาทางไกล ปรัชญาของการศึกษาทางไกล คือ บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่สถาบันการศึกษาจัดให้โดยสื่อการศึกษาต่าง ๆ มีการสื่อสารทางเทคโนโลยีและทำแบบฝึกหัดด้วยตนเอง การสอนเน้นการเรียนเป็นรายบุคคลที่ขาดโอกาสทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต นับว่าการศึกษาทางไกลเป็นการจัดการศึกษาที่คุ้มค่าในทางเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนั้นยังสามารถจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยก็ได้ โดยใช้ชุดการเรียนสำเร็จรูปและเผยแพร่ความรู้ทั้งรายการวิทยุและรายการโทรทัศน์ เป็นต้น

3. หลักการของการจัดการศึกษาทางไกล

จากความหมายและแนวคิดของนักวิชาการในเรื่องการศึกษาทางไกล ทั้งต่างประเทศและในประเทศ พบว่ามีลักษณะเฉพาะสำคัญที่แตกต่างไปจากการศึกษาในระบบอื่น ๆ หลายประการ สามารถสรุปหลักการของการศึกษาทางไกลได้ดังนี้ (สถาบันการศึกษาทางไกล, 2549: 3)

1) เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนและผู้สอน เนื่องจากการศึกษาทางไกลเน้นการเรียนการสอนโดยใช้สื่อต่าง ๆ เป็นหลัก ดังนั้น นอกจากผู้สอนหรือผู้ให้ความรู้จะถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ออกมาในรูปของสื่อแล้วยังส่งไปยังผู้เรียนโดยผู้เรียนไม่ต้องมาพบผู้สอนโดยตรง ผู้เรียนจะเรียนด้วยตนเองจากสื่อต่าง ๆ สถาบันการศึกษาผู้จัดการศึกษาทางไกลอาจจะมีกำหนดให้ผู้เรียนได้พบกับผู้สอนบ้างเป็นครั้งคราว แต่ส่วนใหญ่จะใช้เวลาศึกษาจากสื่อด้วยตนเอง

2) เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการศึกษาด้วยตนเอง การที่กล่าวว่าเป็นการเรียนการสอนที่เน้นการศึกษาด้วยตนเอง เพราะโดยวิธีการของการศึกษาทางไกลนั้น ผู้เรียนจะเป็นผู้กำหนดเวลาศึกษาหาความรู้จากสื่อต่าง ๆ ด้วยตนเอง กำหนดสถานที่เรียนเอง กำหนดเวลาหยุดพักเอง ผู้เรียนจะศึกษา และทำกิจกรรมเสริม ตามเวลาที่ผู้เรียนสะดวกหรือมีความพร้อมอาจจะศึกษาที่บ้าน ที่ทำงานหรือที่อื่น ๆ ตามสะดวก

3) การใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษาการเรียนการสอน จะกระทำด้วยการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ เทปเสียง คอมพิวเตอร์ ดาวเทียม ฯลฯ เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ อาจมีการใช้สื่อบุคคลบ้างเป็นครั้งคราว เป็นการเสริมสื่อดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การใช้สื่อนั้นมีทั้งการใช้สื่อประเภทใดประเภทหนึ่งเพียงอย่างเดียวหรืออาจใช้สื่อหลาย ๆ ประเภทผสมผสานกัน นอกจากนั้นในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับสถาบันการศึกษาใช้การติดต่อผ่านสื่อต่าง ๆ ได้ด้วย เช่น จดหมาย โทรศัพท์ โทรสาร Internet เป็นต้น

4) มีการจัดเตรียมสื่ออย่างเป็นระบบก่อนเริ่มการเรียนการสอนด้วยวิธีการศึกษาทางไกล คณะผู้รับผิดชอบหรือสถาบันผู้จัดการศึกษาทางไกลจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในระบบการจัดการศึกษาทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบบการเรียนการสอนนี้ จะต้องผลิตสื่อแต่ละชนิดให้พร้อมก่อนจะเริ่มรับนักศึกษาได้

5) เป็นการจัดการเรียนการสอน โดยผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญเป็นทีมในการผลิตเนื้อหาวิชาหนึ่ง ๆ เพื่อถ่ายทอดลงสื่อประเภทต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะใช้ผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาวิชานั้น ในขั้นตอนอื่น ๆ ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การจัดส่งสื่อไปยังผู้เรียน และการประเมินผลการเรียนที่มีการดำเนินการโดยผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ เป็นทีมเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นการประกันคุณภาพของระบบการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้

6) เป็นการเรียนการสอนที่จัดให้แก่ผู้เรียนเป็นจำนวนมาก สามารถจัดให้แก่ผู้เรียนได้ทั่วประเทศ การจัดการศึกษาโดยวิธีทางไกลนั้น สามารถจัดให้แก่ผู้เรียนได้คราวละมาก ๆ โดยไม่จำกัดจำนวนสามารถจัดให้ผู้เรียนได้ทั่วประเทศ ซึ่งจะต่างจากการเรียนการสอนแบบชั้นเรียน เพราะชั้นเรียนหนึ่งๆ จะมีผู้เรียนได้จำนวนหนึ่งเท่านั้น

7) มีการจัดเครือข่ายเพื่อให้บริการสนับสนุนการศึกษา ในการจัดการศึกษาด้วยวิธีการศึกษาทางไกลนั้น หน่วยงานหรือสถาบันผู้จัดส่วนใหญ่จะจัดให้มีเครือข่ายในระดับท้องถิ่นเพื่อให้บริการสนับสนุนการศึกษาของผู้เรียน เช่น อาจเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนมาพบผู้สอนเป็นครั้งคราวเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนมาขอใช้บริการสื่อประเภทต่าง ๆ หรือผู้เรียนมาขอคำปรึกษาแนะนำมาขอรับข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปหลักการของการจัดการศึกษาทางไกล เป็นการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ห่างกัน เนื่องจากการศึกษาทางไกล เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการใช้สื่อต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มีคณะผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยผู้สอนมีหน้าที่ถ่ายทอดประสบการณ์ลงสื่อประเภทต่าง ๆ มีอาจารย์ที่ปรึกษาประจำรับผิดชอบการเรียนของนักศึกษาทุกชั้นตอน ตั้งแต่การลงทะเบียน ปรุมนิเทศ การใช้สื่อต่าง ๆ และการประเมินผล

4. ความเป็นมาของการจัดการศึกษาทางไกล

4.1 การศึกษาทางไกลในต่างประเทศ

การศึกษาทางไกลในต่างประเทศ ส่วนใหญ่เริ่มต้นจากการเรียนการสอนทางไปรษณีย์สำหรับผู้ที่อยู่ห่างไกล โดยใช้สื่อเอกสารเกือบทั้งสิ้น เริ่มต้นครั้งแรกในประเทศอังกฤษ ในปี ค.ศ.1836 และได้ขยายสู่อเมริกาและประเทศอื่น ๆ ในยุโรป ในปี ค.ศ.1880 ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ.1920 ได้มีการพัฒนาโดยใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงเพิ่มเติม

หลังจากนั้นเป็นต้นมาการศึกษาทางไกลได้มีการขยายตัวและพัฒนารูปแบบให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีการศึกษาและสื่อสารโทรคมนาคมมาโดยลำดับอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศได้มีการพัฒนาและนำมาใช้ควบคู่กับคอมพิวเตอร์ในลักษณะต่าง ๆ เช่น Web-based Learning Teleconference E-mail และ Internet เป็นต้น อย่างไรก็ตามรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกลในแต่ละประเทศจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามสภาพพื้นฐานและพัฒนาการของเทคโนโลยีสื่อสารและโทรคมนาคม เช่น เยอรมันตะวันตกได้จัดตั้งวิทยุโทรทัศน์เพื่อช่วยคนงานให้มีโอกาสศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ในปี ค.ศ.1961 สหภาพโซเวียตจัดตั้งวิทยาลัยทางไปรษณีย์ ในปี ค.ศ.1964 และในโปแลนด์ได้จัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคทางวิทยุกระจายเสียงในปีเดียวกัน คือ ปี ค.ศ.1966 ซึ่งอาจสรุปรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล โดยพิจารณาจากสื่อที่ใช้ได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ดังนี้ (สุมาลี สังข์ศรี, 2545: 37-39)

1) รูปแบบที่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลักและมีรายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์เป็นสื่อเสริม รวมทั้งมีอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีการสอนเสริม ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้กันในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทย

2) รูปแบบที่ใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงและสื่อวิทยุโทรทัศน์เป็นหลักและมีสื่ออื่น ๆ เป็นสื่อเสริม เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ เทปเสียง วีดิทัศน์และการสอนเสริมโดยครู เป็นต้น ซึ่งประเทศที่ใช้รูปแบบนี้ คือ จีนและญี่ปุ่น

3) รูปแบบที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อหลัก และมีสื่ออื่น ๆ เป็นสื่อเสริม จะพบได้ในมหาวิทยาลัยเปิดของประเทศที่มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคม ทั้งสหรัฐอเมริกาและประเทศต่าง ๆ ในยุโรป

การจัดการศึกษาทางไกลในประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะมีจุดมุ่งหมายเพื่อขยายโอกาสในการเรียนรู้สำหรับประชาชนให้เป็นไปอย่างกว้างขวาง และได้นำไปใช้จัดการศึกษาในหลายระดับ เช่น ในสวีเดนและเม็กซิโกมีโรงเรียนมัธยมทางไกล ในประเทศเกาหลีใต้และออสเตรเลียจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทางไกลเป็นโรงเรียนทางอากาศ ส่วนระดับอุดมศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่พบได้ทั้งในภาคยุโรป อเมริกา แอฟริกา ออสเตรเลีย รวมถึงเอเชีย สำหรับการจัดการศึกษาทางไกลสำหรับผู้ใหญ่นั้น พบว่านอกจากจะเป็นการให้บริการการศึกษาสำหรับผู้อยู่ห่างไกลแล้วยังเป็นการจัดการศึกษาให้กับผู้ที่ทำงานแล้วเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่สามารถเข้าเรียนในสถาบันแบบชั้นเรียนได้มีโอกาสศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยความตระหนักว่าคนเราจำเป็นต้องเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งมีทั้งในรูปแบบของหลักสูตรที่มีประกาศนียบัตรหรือปริญญา และการให้ความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตหรือพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยไม่ได้มุ่งหวังประกาศนียบัตรหรือปริญญา นอกจากนี้ยังพบว่าในหลายประเทศมีการใช้วิธีการศึกษาทางไกลในการพัฒนาหรือฝึกอบรมครูด้วย

4.2 การศึกษาทางไกลในประเทศไทย

1) การศึกษาทางไกลในระดับต่ำกว่าระดับอุดมศึกษา

ในปี พ.ศ. 2518 กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา ได้ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมวิชาการ (ในขณะนั้น) ทดลองจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ โดยสื่อเอกสารและวิทยุ กระจายเสียงเผยแพร่รายการในหลักสูตร รวมถึงรายการเพื่อส่งเสริมความรู้ต่าง ๆ ผู้เรียนจะมีการลงทะเบียนมีการพบกลุ่มกับวิทยากร ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2519 ได้ทดลองในหลักสูตรแบบเบ็ดเสร็จ ระดับ 5 ทางวิทยุและไปรษณีย์ จนถึงปี พ.ศ.2530 กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้พัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญขึ้น โดยแบ่งเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยจัดให้มี 2 วิธีเรียน คือ ชั้นเรียนทางไกลและตนเอง ซึ่งเป็นหลักสูตรและวิธีเรียนที่ให้บริการมาจนถึงปัจจุบัน โดยได้มีการปรับและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนมาโดยลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของวิธีเรียนทางไกล ซึ่งในปี พ.ศ.2538 ได้มีการจัดทำ

สื่อสิ่งพิมพ์ในลักษณะชุดวิชา พร้อมรายการวิทยุและโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาในรูปแบบของสื่อประสม บูรณาการเผยแพร่ โดยใช้ระบบสัญญาณโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมซึ่งจัดออกอากาศเผยแพร่รายการทาง สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษาและสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ETV) ภายใต้โครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาในวิธีเรียนทางไกลของกรมการศึกษานอกโรงเรียนและเมื่อมีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งได้กำหนด ในมาตรา 37 วรรคสอง (4) ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการสามารถจัดการศึกษาทางไกลและการศึกษาที่ให้บริการหลายเขตเป็นพื้นที่เพื่อเสริมการบริหารและจัดการของเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศปรับบทบาทของศูนย์การศึกษาทางไกลไทยคม กรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อจัดการศึกษาตามนัยดังกล่าว ซึ่งต่อมาได้มีการประกาศเปลี่ยนชื่อใหม่เป็นสถาบันการศึกษาทางไกล ซึ่งปัจจุบันสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

2) การศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษา

ในปี พ.ศ. 2477 ได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง โดยรับผู้เรียนแบบไม่จำกัดจำนวนในลักษณะตลาดวิชา จัดการเรียนการสอนแบบชั้นเรียนเป็นหลัก แต่ก่อนุโลมให้ผู้ที่อยู่ห่างไกลหรือติดภารกิจไม่ต้องเข้าชั้นเรียนสามารถศึกษาด้วยตนเอง จากเอกสาร คำสอน เมื่อถึงเวลาที่กำหนดก็มาสอบ ซึ่งในลักษณะนี้นับว่าเป็นการศึกษาทางไกลลักษณะหนึ่ง ซึ่งต่อมามหาวิทยาลัยแห่งนี้ได้เปลี่ยนมาจัดเฉพาะแบบชั้นเรียนเป็นมหาวิทยาลัยปิด ต่อมาในปี พ.ศ. 2514 มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในลักษณะเดียวกันขึ้นใหม่ คือมหาวิทยาลัยรามคำแหงโดยมีการจัดชั้นเรียนสำหรับผู้เรียนที่สะดวกจะเข้ามาชั้นเรียน ส่วนผู้ที่ไม่สะดวกเข้าชั้นเรียนสามารถศึกษาจากเอกสารตำราอยู่ที่บ้านแล้วมาสอบตามเวลาที่กำหนด โดยทางมหาวิทยาลัยมีการจัดรายการวิทยุ และรายการโทรทัศน์เสริมการเรียนอีกทางหนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็นพัฒนาการหนึ่งของการศึกษาทางไกล ส่วนการจัดการศึกษาทางไกลในระดับอุดมศึกษาอย่างเต็มรูปแบบเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2521 เมื่อรัฐบาล ประกาศจัดตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราชให้เป็นมหาวิทยาลัยเปิด ที่ใช้วิธีการศึกษาทางไกล สำหรับจัดการเรียนการสอน ซึ่งในปัจจุบันเปิดสอนในหลายระดับ หลายหลักสูตรตั้งแต่ระดับ ประกาศนียบัตรไปจนถึงปริญญาเอก โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลักและมีสื่อเสริมอื่น ๆ อาทิ เทปเสียง รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์และการสอนเสริม เป็นต้น

นอกจากนี้แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาทางไกลนี้ได้ถูกนำไปประยุกต์ และขยายผลในรูปของ “โครงการวิทยาเขตสารสนเทศ” (IT Campus Project) โดยทบวงมหาวิทยาลัย เมื่อปี 2539 เพื่อที่จะขยายการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในภูมิภาค โดยมีมหาวิทยาลัยของรัฐหลาย แห่งได้ดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษาภายใต้โครงการดังกล่าว และมีการพัฒนารูปแบบมาอย่าง

ต่อเนื่องในลักษณะการเรียนทางไกลออนไลน์ รวมทั้งมหาวิทยาลัยเอกชนหลายแห่งก็ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนทางไกลในลักษณะดังกล่าว

5. รูปแบบของการจัดการศึกษาทางไกล

รูปแบบของการศึกษาทางไกลนั้น มีการพัฒนาตั้งแต่การให้ปริญญาภายนอกของมหาวิทยาลัยลอนดอน เมื่อ ค.ศ. 1836 (พ.ศ. 2379) จนถึงปัจจุบันสามารถจัดรูปแบบของการศึกษาได้ 3 รูปแบบ ขึ้นอยู่กับการให้เกณฑ์ในการจัด สรุปความคิดเห็นจากชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2539:200-202, 225) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการศึกษาทางไกล ไว้ 3 รูปแบบ คือ

5.1 การจัดรูปแบบการศึกษาทางไกลยึดผู้เรียนเป็นหลัก รูปแบบการศึกษาทางไกลที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก สามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1) การศึกษาทางไกลแบบเดี่ยว (Single Mode) เป็นการจัดการศึกษาทางไกลที่ไม่มีชั้นเรียน กลุ่มผู้เรียน คือ ผู้ที่ศึกษาด้วยตนเองจากสื่อที่บ้าน หรือสถานที่อื่น ๆ ที่สะดวก โดยไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียน

2) การศึกษาทางไกลแบบทวี (Dual Mode) (หรือนักการศึกษาบางกลุ่มใช้ว่าแบบคู่ขนาน) เป็นการจัดการศึกษาทางไกลที่มีนักศึกษา 2 ประเภท คือ นักศึกษาที่เรียนแบบชั้นเรียน และนักศึกษาที่เรียนด้วยตนเองด้วยวิธีทางไกล (ไม่ต้องเข้าชั้นเรียน)

3) การศึกษาทางไกลแบบตรี (Triple Mode) (หรือนักการศึกษาบางกลุ่มใช้ว่าแบบผสมผสาน) เป็นการจัดการศึกษาทางไกลที่มีนักศึกษา 3 ประเภท คือ แบบชั้นเรียน แบบเรียนด้วยตนเองที่บ้าน และผู้ที่มาเข้าชั้นเรียนบ้าง เรียนเองบ้างตามความพร้อม

5.2 การจัดรูปแบบการศึกษาทางไกลโดยยึดระบบการถ่ายทอด จำแนกเป็น 7 รูปแบบ คือ

1) การศึกษาภายนอก (External Studies) เป็นระบบที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาของสถาบันการศึกษาอื่นมาศึกษา และทดสอบข้อสอบของมหาวิทยาลัยที่เป็นเจ้าของหลักสูตรได้ เมื่อสอบได้ครบตามหลักสูตรจะได้ประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตรของสถาบันเจ้าของหลักสูตร

2) การศึกษาแบบขยายสาขา (Extension Studies) เป็นการขยายโอกาสให้นักศึกษาที่อยู่ห่างไกลจากสถาบันแม่ ได้ศึกษาจากสื่อต่าง ๆ มีการจัดตั้งสาขาขึ้นตามเมืองต่าง ๆ ของประเทศให้นักศึกษาติดต่อได้

3) การศึกษาแบบในและนอกวิทยาเขต (Extra – Mural Studies หรือ On - off Campus) เป็นระบบที่มีทั้งนักศึกษาแบบชั้นเรียน (On – Campus) และนักศึกษาที่เรียนด้วยตนเอง (Off - Campus)

4) การศึกษาทางไปรษณีย์ (Correspondence Studies) ผู้เรียนจะเรียนที่บ้านโดยสถาบันส่งเอกสารไปให้ทางไปรษณีย์ และอาจมีสื่อเสริมอื่น ๆ ด้วยต่อมาได้ใช้คำว่าการศึกษาทางไกลแทน

5) การศึกษาแบบตลาดวิชา (Open Admission Program) มีนักศึกษา 3 กลุ่ม คือผู้ที่มาเข้าชั้นเรียนได้ ผู้ที่ศึกษาด้วยตนเอง และผู้ที่มาเข้าชั้นเรียนบ้าง ศึกษาด้วยตนเองบ้าง

6) การศึกษาแบบมหาวิทยาลัยเปิด (Open University System) ผู้เรียนจะเรียนด้วยตนเองจากชุดการสอนโดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนแต่อาจมีการพบผู้สอนในลักษณะของการสอนเสริม การอบรมบ้าง

7) การเรียนระบบเปิด (Open Learning System) เป็นลักษณะของการจัดตั้งสถาบันขึ้น อาจเรียกว่า สถาบันการเรียนรู้อระบบเปิด (เช่น แคนาดา) สถาบันจะเป็นตัวแทนจัดหาโปรแกรมการเรียนจากสถาบันต่าง ๆ มาให้โดยสถาบันอาจไม่ต้องมีหลักสูตรของตนเอง ผู้สนใจสมัครเข้าเรียนได้โดยเรียนจากสื่อตามที่กำหนดเมื่อเรียนจบจะได้รับประกาศนียบัตรหรือปริญญาจากสถาบันต่าง ๆ ที่เป็นเจ้าของหลักสูตร

5.3 การจัดรูปแบบการศึกษาทางไกลโดยยึดโครงสร้างสื่อการศึกษาสามารถจัดได้ 3 รูปแบบหลัก คือ

1) รูปแบบที่ยึดสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อแกนกลาง สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลักและอาจมีสื่ออื่น เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ เทปเสียง การสอนเสริม การฝึกปฏิบัติเป็นสื่อเสริม

2) รูปแบบที่ยึดสื่อแพร่เสียงและภาพเป็นสื่อแกนกลาง นั่นก็คือมีสื่อประเภทรายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ เป็นสื่อหลัก และมีสื่ออื่น เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ เทปเสียง ภาพชุด การสอนเสริมเป็นสื่อเสริม

3) รูปแบบที่ยึดสื่อคอมพิวเตอร์เป็นสื่อแกนกลาง นั่นก็คือใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อหลักในการถ่ายทอดเนื้อหาในลักษณะต่าง ๆ แล้วใช้สื่ออื่น ๆ เสริม เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ การสอนเสริม การฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

6. องค์ประกอบของการศึกษาทางไกล

การจัดการศึกษาทางไกลเป็นการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แม้จะเอื้ออำนวยให้เกิดประสิทธิภาพทางการเรียนการสอนแต่การจัดการศึกษาทางไกลก็มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จ สุภานี เสงศรี (2543: 56) ได้สรุปองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยสำคัญของการศึกษาทางไกล คือ ผู้สอนทางไกล ผู้เรียนทางไกล กิจกรรมการเรียนการสอนทางไกล เทคโนโลยีการเรียนการสอนทางไกล และปัจจัยเกื้อหนุน ในการเรียนการสอนทางไกล ดังนี้

6.1 ผู้สอนทางไกล

ผู้สอนทางไกลเป็นปัจจัยหลักปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนการสอนทางไกล การสอนที่ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับตัวผู้สอนเป็นสำคัญ แม้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน แต่ผู้สอนยังคงมีบทบาทที่สำคัญ เพราะเทคโนโลยีไม่สามารถจัดการได้ด้วยตัวเอง บทบาทและหน้าที่ของผู้สอนต้องเปลี่ยนไปโดยผู้สอนจำเป็นต้องมีคุณลักษณะเฉพาะตนที่เอื้อต่อกิจกรรมการเรียนการสอนทางไกล มีความสามารถในการสอนที่ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตน มีสมรรถภาพด้านความรู้ ทักษะ เชี่ยวชาญ และคุณลักษณะด้านการทำงานหลายประการ

ผู้สอนทางไกลจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องมีลักษณะของการยอมรับความเปลี่ยนแปลงอย่างเต็มใจ เพราะการเรียนการสอนทางไกลมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์แบบ 2 ทาง ทั้งทางภาพและเสียง บุคลิกของผู้สอนทางไกลที่ปรากฏบนจอภาพ จึงมีความสำคัญ ผู้สอนทางไกลต้องมีความคล่องตัวสูง เป็นผู้นำเสนอได้ดี มีทักษะการสื่อสารและมั่นใจในตนเองที่จะดำเนินการสอนตามรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม

6.2 ผู้เรียนทางไกล

การเรียนการสอนทางไกล เป็นวิธีเรียนที่มุ่งพัฒนาความรู้ของผู้เรียนแต่ละคนด้วยวิธีเรียนอย่างอิสระด้วยตนเอง การเรียนด้วยวิธีนี้ผู้เรียนต้องมีแรงจูงใจสูง โดยเฉพาะสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่ในระบบทางไกล จากการศึกษาของเคย์และรัมเบิล (Anthony Kaye and Greville Rumble, 1981: 40-42) ซึ่งได้วิเคราะห์ลักษณะผู้เรียนตามมหาวิทยาลัยที่สอนในระบบการศึกษาทางไกล 10 แห่ง พบลักษณะสำคัญของนักศึกษา ดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 20 – 40 ปี
- 2) ส่วนใหญ่ศึกษาเล่าเรียนในลักษณะที่เรียนบางช่วงเวลา
- 3) เป็นนักศึกษาผู้ชายมากกว่าผู้หญิง
- 4) ใช้เวลาส่วนใหญ่ศึกษาเล่าเรียนที่บ้าน
- 5) เป็นผู้ที่มีแรงจูงใจในการเรียนสูง
- 6) นักศึกษาส่วนใหญ่มาจากกลุ่มที่มีความด้อยกว่าสังคม
- 7) เป็นกลุ่มที่เรียนแบบสมัครเล่น หรือเรียนบางวิชา หรือบางเวลา

เช่น ผู้เรียนในวิชาที่จัดเพื่อการพัฒนาบุคลากรประจำการ บุคคลที่เข้าเรียนเหล่านี้มักจะเป็นผู้ที่มาจากตัวเมืองมากกว่าชนบท

วิจิตร ศรีสอ้านและคณะ (2534: 9 -10) ได้กล่าวถึงทักษะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาที่เรียนด้วยระบบทางไกล สรุปได้ดังนี้

- 1) ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนไว้แน่นอน

- 2) ต้องพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองที่จะเรียนด้วยตนเองได้สำเร็จ
  - 3) ต้องวางแผน จัดเวลาเรียน และยุทธวิธีการเรียน
  - 4) ต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยการอ่าน และการวิเคราะห์ด้วยตนเอง จากเอกสารการสอนและสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ รวมทั้งการรับฟังและรับชมรายการกระจายเสียง และการออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ การใช้สื่อโสตทัศน์ เทปเสียงและวีดิทัศน์ การร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเป็นกลุ่ม การเข้าฝึกปฏิบัติงานตามลำพัง หรือเข้าร่วมเป็นกลุ่ม
  - 5) มีทักษะในการติดต่อกับอาจารย์ผู้สอนเสริมด้วยการเขียนจดหมาย การติดต่อทางโทรศัพท์หรือการร่วมประชุมแบบเผชิญหน้ากัน อาจารย์สอนเสริมอาจมีบทบาทหลายด้าน เช่น การแนะนำการเรียน การแก้ปัญหาการให้ข้อมูลย้อนกลับ (การตรวจงานของผู้เรียน) การทำหน้าที่เป็นวิทยากร และการประเมินผลการเรียนของผู้เรียน เป็นต้น
- สุภาณี เส็งศรี (2543: 12-14) กล่าวถึงคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้เรียนทางไกลที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียน ซึ่งประกอบด้วยลักษณะเฉพาะตน คุณลักษณะในการเรียนรู้สมรรถภาพในการเรียน และเจตคติในการเรียนทางไกล มีรายละเอียด ดังนี้

1) ลักษณะเฉพาะตน

- (1) มีความตั้งใจสูงที่จะเรียนทางไกล และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนทางไกล
- (2) มีความรับผิดชอบในตนเอง มีวินัยสามารถควบคุมและสามารถจัดสรรเวลาให้ตนเองได้
- (3) มีวุฒิภาวะ/สมาธิ ใฝ่เรียนรู้ รักการอ่าน
- (4) มีความสามารถปรับตัวได้ดีและตื่นตัวตลอดเวลา มีความกระฉับกระเฉงกระตือรือร้น
- (5) มีความขยัน อดทน และตรงต่อเวลา
- (6) มีความมั่นคงทางอารมณ์ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
- (7) มีความซื่อสัตย์ คิดสร้างสรรค์

ผู้เรียนในยุคสารสนเทศ เป็นผู้เรียนที่มีเสรีภาพในการเลือกรับข่าวสาร และกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง การเรียนการสอนทางไกล เป็นทางเลือกหนึ่งที่จะพัฒนาตนเองตามความต้องการแต่ผู้เรียนตั้งใจและรับผิดชอบสูง มีวินัยในตนเองและควบคุมตัวเองได้ดี และเมื่อตัดสินใจว่าจะเรียนทางไกลต้องมีความเชื่อมั่นว่าจะสำเร็จการศึกษา

2) คุณลักษณะในการเรียนรู้ผู้เรียนทางไกลต้องมีคุณลักษณะในการเรียนทางไกล ดังนี้

- (1) ตั้งใจเรียนสูง มีการวางแผนและจัดระบบการเรียน/ทำงานอย่างเป็นระบบ
- (2) ศึกษาเนื้อหาล่วงหน้าก่อน และแสวงหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา

- (3) มีวิธีการเรียนที่หลากหลาย ยืดหยุ่นเน้นกระบวนการกลุ่ม
- (4) สรุปร ทบทวนเนื้อหา และจดบันทึก ซักถาม อภิปราย ปฏิบัติ ประชุม
กลุ่มปรึกษาผู้รู้/เชี่ยวชาญ
- (5) ซื่อสัตย์ในการทำงานทางไกลที่ได้รับมอบหมาย และไม่ลอกเลียนแบบ/
ละเมิดลิขสิทธิ์ผู้อื่น
- (6) มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนทางไกล/เพื่อนทางไกลสม่ำเสมอและทุกครั้ง
ที่มีโอกาส

(7) สามารถนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน/ท้องถิ่นของตน

ผู้เรียนทางไกลต้องเป็นผู้มีความตั้งใจสูงมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
สามารถศึกษาเนื้อหาล่วงหน้า แสวงหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา มีวิธีการเรียนที่หลากหลาย ลดการ
พึ่งพาผู้สอน แต่พยายามมีปฏิสัมพันธ์ทางไกลกับผู้สอนและเพื่อนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเน้นให้เกิด
กระบวนการกลุ่ม จุดสำคัญของผู้เรียนทางไกล คือ การบริหารเวลาของตนเอง จัดแบ่งเวลาจากภาระ
ต่าง ๆ กับการเรียน ทั้งการสรุป ทบทวนเนื้อหา จดบันทึก และแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ
อย่างต่อเนื่อง

ผู้เรียนทางไกลต้องมีความภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเองที่จะเรียนด้วยตนเองได้
มีความศรัทธาต่อระบบการเรียนการสอนทางไกลว่ามีคุณภาพเท่าเทียมกับระบบปกติที่สำคัญ คือ
มีเจตคติที่ดี เมื่อจบการศึกษาแล้วจะได้รับการยอมรับจากสังคมและประกอบอาชีพได้

กล่าวโดยสรุป ผู้สอนทางไกลเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการ
เรียนการสอนทางไกล ผู้สอนมีบทบาทสำคัญ จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ในด้านความรู้ ทักษะหลาย
ประการ ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการให้การศึกษาทางไกล ส่วนผู้เรียนทางไกล การเรียน
แบบนี้จะต้องมีแรงจูงใจสูง สามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วย มีความขยัน
อดทนและตรงต่อเวลา ที่สำคัญคือต้องมีความตั้งใจเรียนสูง ซื่อสัตย์ในการเรียนทางไกล ไม่ลอกเลียนแบบ
หรือละเมิดลิขสิทธิ์ผู้อื่นด้วย

6.3 กิจกรรมการเรียนการสอนทางไกล

กิจกรรมการเรียนการสอนทางไกลมีคุณลักษณะเฉพาะที่ผู้เรียนและผู้สอน
อยู่ต่างสถานที่ มีกระบวนการทางการสื่อสารแบบ 2 ทาง ในการนำเสนอเนื้อหาและสร้างปฏิสัมพันธ์
ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน หรือสถาบันกับผู้เรียน โดยมีสถาบันการศึกษาทางไกลเป็นผู้กำหนดขอบเขต
และวิธีการในการบริหารจัดการ กิจกรรมการเรียนการสอนทางไกลจึงต้องมีลักษณะ รูปแบบกิจกรรม
และการจัดบรรยากาศที่เข้าถึงจิตใจของผู้เรียน เพราะว่าผู้เรียนและผู้สอนอยู่ห่างกัน ลักษณะ
ของกิจกรรม รูปแบบและการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทางไกลนี้ จึงเป็นแนวทางสำหรับ
สถาบัน การศึกษาทางไกลและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการต่อไป

6.4 เทคโนโลยีการเรียนการสอนทางไกล

รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนทางไกลมีความก้าวหน้าตามวิวัฒนาการของนวัตกรรมและเทคโนโลยี และเทคโนโลยีที่ได้รับการยอมรับจากสถาบันอุดมศึกษาระบบเปิด เพื่อใช้ในการถ่ายทอดบทเรียน มี 2 ลักษณะ คือ สื่อหลัก และสื่อเสริม

- 1) สื่อหลัก ประกอบด้วย การประชุมทางผ่านวิดีโอทัศน์ เครือข่ายคอมพิวเตอร์และสิ่งพิมพ์การศึกษา
- 2) สื่อเสริม ประกอบด้วย โทรศัพท์ โทรสาร ไปรษณีย์ วิดีทัศน์ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แหล่งฝึกประสบการณ์ เอกสารประกอบกิจกรรม และวิธีการต่าง ๆ
- 3) สิ่งพิมพ์ คือ เอกสารประกอบการสอน กรอบแนวคิดการเรียนแบบฝึกหัด คู่มือการใช้ เทคโนโลยีของผู้สอน ทั้งนี้ เอกสารประกอบการสอน ประกอบด้วย คำแนะนำ การเรียนวิชาผ่านทางไกล คำชี้แจงรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรม เนื้อหา แหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม และกรอบแนวคิด ประกอบด้วย คำชี้แจงของผู้สอน ข้อคำถาม ประเด็นอภิปราย แหล่งค้นคว้าเพิ่มเติมในกิจกรรม และเกณฑ์การให้แรงเสริม

6.5 ปัจจัยเกื้อหนุนในการเรียนการสอนทางไกล

การเรียนการสอนทางไกลจำเป็นต้องมีสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการเรียนการสอน ทั้งทรัพยากรบุคคล แหล่งวิทยาการเรียนรู้ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง งบประมาณและการพัฒนาบุคลากร ดังนี้

- 1) ทรัพยากรบุคคล หมายถึง ทรัพยากรบุคคลที่ส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ผู้ช่วยสอน ผู้จัดการรายวิชา ผู้ประสานงาน อาจารย์สอนเสริม ผู้ให้คำปรึกษา ที่ปรึกษาวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาช่างเทคนิค
- 2) ทรัพยากรเอื้ออำนวยความสะดวกการเรียนการสอนทางไกล
- 3) งบประมาณที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนทางไกล
- 4) การพัฒนาบุคลากร

จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาทางไกลที่ส่งผลให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จทางการศึกษาได้นั้น ต้องใช้ปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เป็นองค์ประกอบในการจัดการศึกษาทางไกล แต่สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ผู้เรียนทางไกลควรมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง มีความพอใจที่จะเรียนกับสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงและใกล้บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เรียนด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยและน่าสนใจ อย่างไรก็ตามแรงจูงใจนี้จะเกิดขึ้นได้ด้วย การประชาสัมพันธ์และบริหารจัดการให้เกิดความเท่าเทียม และให้ผู้เรียนรู้สึกว่ามีศักดิ์ศรีเท่ากับผู้เรียนในระบบ

จากการศึกษาผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกล จะพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ในวัยทำงาน เป็นผู้ที่มีขาดโอกาสหรือมีข้อจำกัดในการรับการศึกษาจากระบบโรงเรียนและมี

คุณสมบัติที่พร้อมจะเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ มีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง มีวินัย ความอดทน มุ่งมั่น สามารถวางแผนและจัดเวลาในการเรียนรู้สำหรับตนเอง มีค่านิยมศรัทธาและแรงจูงใจในการที่จะเรียนรู้ด้วยระบบการศึกษาทางไกล

สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนทางไกล เทคโนโลยีการเรียนการสอนทางไกล และปัจจัยเกื้อหนุนในการจัดการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบหลักสำคัญมากในการจัดการศึกษาทางไกล เพราะการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษา โดยใช้สื่อหลักซึ่งเป็นสื่อคอมพิวเตอร์และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และสื่อเสริมประกอบด้วย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร ไปรษณีย์ วิทยุทัศน์ บทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยเรียน เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีปัจจัยเกื้อหนุน อำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ผู้จัดการรายวิชา ผู้ช่วยสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ เป็นต้น

7. สื่อการศึกษาทางไกล

สำหรับการศึกษาทางไกล สื่อการเรียนการสอน (Instructional Media) นับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาทางไกล เพราะการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ จากผู้สอนไปยังผู้เรียนนั้น จะอาศัยสื่อประเภทต่าง ๆ ที่ได้มีการผสมผสานเกี่ยวกับการศึกษาทางไปรษณีย์ การศึกษาอิสระ การศึกษาตลอดชีวิต และการศึกษารายบุคคล ทำให้ระบบสื่อการศึกษาทางไกลเป็นระบบสื่อผสม การแบ่งสื่อการศึกษาทางไกล ประกอบด้วยสื่อดังต่อไปนี้

1) สื่อสิ่งพิมพ์ อาจกล่าวได้ว่าสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อแรกและสื่อหลักที่ทำให้เกิดการศึกษาทางไกล สื่อสิ่งพิมพ์จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองได้มากที่สุด และเสนอเนื้อหาได้มากที่สุดด้วย การศึกษาทางไกลที่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลักในการถ่ายทอดเนื้อหาที่ใช้อย่างแพร่หลายคือ ตำรา นอกจากนี้ยังมีสื่อเสริมอื่น ๆ ที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ในลักษณะชุดการเรียนการสอนสำเร็จรูป ซึ่งสื่อในลักษณะนี้ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่สื่อกำหนดและทราบผลหรือคำตอบทันที จากแนวตอบที่จัดไว้ ทำให้ผู้เรียนได้รับแรงเสริมและเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จซึ่งได้เรียนรู้ ไปทีละน้อยตามลำดับที่สื่อได้กำหนดไว้ให้

2) สื่อโสตทัศนฯ หมายถึง สื่อที่ให้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ผ่านทางประสาทสัมผัส โดยเฉพาะทางด้านการดูและการฟัง สื่อโสตทัศนฯเข้ามามีบทบาทในการให้การศึกษาทางไกล เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นกว่าการใช้สื่อที่เป็นสัญลักษณ์ทางภาษาเขียน (สื่อโสตทัศนฯ) ที่ใช้ในการศึกษาทางไกลก็เช่นเดียวกับสื่อสิ่งพิมพ์ที่สามารถผลิตได้หลายรูปแบบขึ้นกับวัตถุประสงค์ของการใช้สื่อโสตทัศนฯส่วนใหญ่จะนำมาใช้ควบคู่กันในลักษณะของสื่อผสม เพื่อให้ผู้ศึกษาสามารถรับสารสนเทศได้อย่างเต็มที่

3) สื่อโทรคมนาคม อาจจำแนกได้เป็น ระบบไปรษณีย์ ระบบโทรศัพท์ ระบบโทรสาร ระบบการประชุมทางไกล

(1) ระบบไปรษณีย์ ในระยะเริ่มแรกจะใช้ระบบการเรียนการสอนทางไกลผ่านทางไปรษณีย์เป็นหลัก โดยระบบไปรษณีย์เป็นระบบสื่อโทรคมนาคมที่เป็นพื้นฐานมากที่สุด ในการทำหน้าที่จัดส่งสื่อการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และ สื่อโสตทัศนศึกษาไปยังผู้เรียน

(2) ระบบโทรศัพท์ เป็นสื่อโทรคมนาคมที่อำนวยความสะดวกในการสื่อสาร ช่วยย่นระยะทางในการติดต่อ การนำระบบโทรศัพท์มาใช้ในการศึกษาทางไกลในส่วนของ การติดต่อสื่อสาร การขอรับคำปรึกษา การปฏิสัมพันธ์ในเรื่อง ๆ เช่น ผลการเรียนรู้ ปฏิทินการศึกษา การลงทะเบียนเรียน ข้อเสนอแนะทางการศึกษา เป็นต้น

(3) ระบบโทรสาร เป็นระบบที่อำนวยความสะดวกในการสื่อสารและถ่ายทอด ข้อมูลจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว

(4) ระบบการประชุมทางไกล ปัจจุบันการศึกษาทางไกลได้มีการนำระบบนี้ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างแพร่หลาย ซึ่งระบบนี้จะเหมาะสมกับสภาพการขาดแคลน บุคลากรที่เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้

กล่าวโดยสรุป สื่อการศึกษาทางไกลที่จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนศึกษา สื่อคอมพิวเตอร์ ซึ่งประกอบด้วย สื่อไปรษณีย์ ระบบโทรศัพท์ - โทรสาร และระบบ การประชุมทางไกล

4) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ปัจจุบันสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้เข้ามามีส่วนช่วยในการเรียน การสอนผ่านสื่อทางไกล คือ

(1) คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นการนำไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้ประโยชน์ในการ เรียนการสอน มีลักษณะเช่นเดียวกับการเรียนการสอนสำเร็จรูป โดยพัฒนาจากเอกสารตำรามาเป็น บทเรียนหน้าจอคอมพิวเตอร์

(2) อินเทอร์เน็ต การใช้ประโยชน์ของอินเทอร์เน็ตทางด้านการศึกษาทางไกลมี มากมาย เช่น การใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Mail) ในส่วนของการส่งเอกสารการเรียน การสอน การบ้าน การถาม-ตอบกับผู้สอน นอกจากนี้ยังใช้อินเทอร์เน็ตในรูปแบบของแหล่งข้อมูล (Information Sources) เพื่อเรียกค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เป็นต้น

5) สื่อบุคคล ได้แก่ การสอนเสริมโดยวิทยากรหรือการพบกลุ่มจะช่วยให้การสอน ทางไกลได้ผลดีขึ้น

นอกจากนี้เจนคินส์ (Jenkins, 1981: 6) ยังได้แบ่งประเภทของสื่อการเรียนที่ใช้กับ การศึกษาทางไกลออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อภาพยนตร์ สื่อเทป สื่อสไลด์ ภาพนิ่ง สื่อเพลง ดนตรี ละคร และสื่อการสอนแบบการเผชิญหน้า (Face-to-Face Teaching) ส่วนเคย์และรัมเบิล (Anthony Kaye and Greville Rumble, 1981: 51-56) ได้แบ่ง

ประเภทของสื่อทางไกล ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ สื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ (Print Media) สื่อโสตทัศนวัสดุ (Audio-Visual Media) สื่อกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ (Practical Activities) และสื่อกิจกรรมระหว่างบุคคล (Interpersonal Activities)

กิดานันท์ มลิทอง (2543: 30) กล่าวว่า กระบวนการศึกษาทางไกลในปัจจุบันได้มีวิวัฒนาการรูปแบบและวิธีการเรียนการสอนที่ผ่านมามาก ด้วยการเรียนการสอนในรูปแบบการสื่อสารทางเดียวและการสื่อสารสองทาง รวมถึงการสื่อสารแบบประสานเวลาและแบบไม่ประสานเวลา โดยใช้เทคโนโลยีและสื่อหลากหลายประเภทประสานกับระบบโทรคมนาคมที่แผ่ขยายครอบคลุมพื้นที่ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยศักยภาพและสมรรถนะของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ไอซีที) ด้วยการใช้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง เทคโนโลยีและสื่อที่ใช้ในการศึกษาทางไกล ได้แก่ สื่อทางภาพและเสียง เช่น โทรทัศน์ วิทยุ มีการส่งรายการไปโดยการส่งสัญญาณทางสายเคเบิล หรือส่งสัญญาณผ่านดาวเทียม เป็นต้น

- 1) สิ่งพิมพ์ การใช้สิ่งพิมพ์ธรรมดาและสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์
- 2) วิทยุ การส่งการสอนทางวิทยุด้วยการเปิดเทปคำบรรยายและการสอนสด
- 3) โทรทัศน์ การส่งการสอนทางโทรทัศน์ด้วยการเปิดวีดิทัศน์ การสอนสดและการประชุมทางไกลด้วยวีดิทัศน์
- 4) โทรศัพท์ การประชุมทางไกลด้วยเสียง การใช้ไปรษณีย์เสียง และโทรสาร
- 5) คอมพิวเตอร์ การใช้ในสถาบันเสมือน ห้องเรียนเสมือน การเรียนที่บ้าน

การประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ การสนทนาสด ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เว็บบอร์ด และเว็บบล็อก

กล่าวโดยสรุปจะพบว่าสื่อต่าง ๆ ที่นำมาจัดการเรียนการสอนทางไกลดังกล่าวสามารถจำแนกประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

ก. สื่อหลัก คือ สื่อที่ผู้เรียนสามารถใช้ศึกษาได้ด้วยตนเองตลอดเวลาและทุกสถานที่ที่สื่อหลักนี้ส่วนมากจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น ตำรา เอกสารการสอนหรือคู่มือเรียน โดยผู้เรียนสามารถใช้สื่อเหล่านี้เป็นสื่อหลักในการเรียนวิชานั้น ๆ และมีโอกาสพลาดจากการเรียนได้น้อยมาก เพราะผู้เรียนจะมีสื่อหลักนี้อยู่กับตัว

ข. สื่อเสริม คือ สื่อที่จะช่วยเสริมหรือเพิ่มเติมความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้มีความรู้กระจ่างสมบูรณ์ขึ้น ในกรณีที่ผู้เรียนศึกษาจากสื่อหลักยังไม่พอหรือยังไม่เข้าใจชัดเจนก็สามารถศึกษาเพิ่มเติมจากสื่อเสริมได้ ได้แก่ สื่อต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากสื่อสิ่งพิมพ์

ถึงแม้ว่าจะมีสื่อที่ใช้ในระบบทางไกลหลายประเภทแต่เนื่องจากสื่อแต่ละประเภทต่างก็มีทั้งข้อดีและข้อจำกัดในตัวของตัวเอง ในการเรียนการสอนจากสื่อเพียงชนิดเดียวอาจทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกล

ให้มีประสิทธิภาพจึงควรใช้สื่อที่อยู่ในรูปของสื่อประสม ทั้งนี้เพื่อช่วยให้การถ่ายทอดความรู้ และเนื้อหาสาระเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

แนวคิดการศึกษาออนไลน์

การศึกษาออนไลน์ (Online learning) จัดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในอีก รูปแบบหนึ่ง ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีเรียนในรูปแบบเดิมๆ ให้เป็นการเรียนใหม่ ที่นำ เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสร้างสื่อการเรียนการสอนผนวกกับความสามารถของการเชื่อมโยง ข้อมูลข่าวสารในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นการนำเอาประสิทธิภาพของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มา ผสมผสานกับเทคโนโลยี การศึกษาและเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต

การสอนออนไลน์ในรูปแบบ MOOCs ที่เป็นวิธีการเรียนการสอนทางไกลสมัยใหม่ที่เน้น ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านสื่อออนไลน์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต MOOCs ย่อมาจาก Massive Open Online Courses หรือภาษาไทยอ่านทับศัพท์ว่า มู้กส์ หรือ มุก ซึ่งมาจากคำต่าง ๆ ที่ประกอบกัน ดังนี้

Massive ผู้เรียนลงทะเบียนได้มากกว่า 10,000 คน เป็นการเรียนแบบปวงชน ไม่จำกัด จำนวนผู้เรียน

Open ไม่มีค่าใช้จ่าย ใครๆก็ลงทะเบียนเรียนได้

Online เป็นการเข้าถึงรายวิชาในหลักสูตรแบบมีปฏิสัมพันธ์ในเวลาจริงโดยใช้ เทคโนโลยีออนไลน์ เป็นเครื่องมือการเรียนรู้

Course เปิดสอนได้ตลอดตามเวลาที่ต้องการได้ โดยไม่จำเป็นต้องขอรับ ประกาศนียบัตรผลการเรียน

จากคำต่าง ๆ แปลความหมายได้ว่า MOOCs เป็นรายวิชาหรือ หลักสูตร (Course) การเรียน ออนไลน์ (Online) ที่ออกแบบมาเพื่อผู้เรียนจำนวนมาก (Massive) อนุญาตให้ผู้เรียนเข้าถึงรายวิชา ที่มีการผลิตตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตามความถนัดหรือความสนใจด้วยตนเองจากที่ใดก็ได้ โดยไม่ จำเป็นต้องเป็นนักศึกษาและ ไม่มีค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียน (Open) คำว่า MOOCs เป็นคำที่ใช้ในปี 2008 โดยเป็นการพัฒนามาจากการใช้ทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด หรือ โออีอาร์ (Open Educational Resources- OER) ที่มีการพัฒนาในช่วง 2000-2007 เป็นต้นมา และโอ อีอาร์ เป็น จุดเริ่มต้นของคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาระบบเปิด (Open education) ซอฟต์แวร์แบบ เปิด (open software) หลักสูตรและเนื้อหาแบบเปิด (open courseware and content) เนื้อหา ระบบ เปิด (open content) เป็นต้น MOOCs เป็นคำที่นำมาใช้ในการผลิตรายวิชาออนไลน์ระบบ เปิดที่พัฒนาขึ้น โดยนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยมิเนโซต้า (University of Minnesota) จากแคนาดา ชื่อรายวิชา “Connectivism and Connective Knowledge “ เป็นรายวิชาที่เปิดให้นักศึกษา

ลงทะเบียนเรียนตาม หลักสูตรของมหาวิทยาลัย และเปิดให้ผู้เรียนทั่วโลกที่สนใจสมัครเรียนได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายในเวลาเดียวกัน ต่อจากนั้น มีการผลิตรายวิชาในลักษณะนี้อีกหลายรายวิชา ในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ โดยมีการให้บริการผ่าน แพลตฟอร์ม (platform) ของผู้ให้บริการ (MOOCs provider) กว่า 40 แห่ง ผู้ให้บริการ MOOCs ที่เป็นที่ รู้จักอย่างแพร่หลาย เช่น EDx, Coursera, Udacity, Khanacademy เป็นต้น ตัวอย่าง MOOCs ในประเทศไทย เช่น โครงการ Thai-MOOCs เป็นโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ที่อยู่ภายใต้โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย Skill Lane ที่เป็นองค์กรเอกชนที่ผลิต MOOCs เป็นต้น นอกจากนี้ ในปัจจุบันมีองค์กรการศึกษา เพื่อสังคมที่เรียกว่า SE (Social Enterprise) เป็นองค์กรไม่แสวงกำไรที่เข้ามาดูแลจัดทำสื่อการเรียนการสอน แบบ OER และ MOOCs เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต ถือเป็นโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนกับผู้สอนเก่ง ๆ ได้เท่าเทียมกัน

รายวิชาแบบ MOOCs เป็นรายวิชาที่เรียนผ่านสื่อออนไลน์ทั้งที่เป็นรายวิชาเอกเทศ และรายวิชาที่เป็นรายวิชาหนึ่งในหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา องค์ประกอบของรายวิชา MOOCs ประกอบด้วย

1) เนื้อหาบทเรียน (lecture) ประกอบด้วย วิดีโอ ประมาณ 5-15 นาที มีอาจารย์อธิบายเนื้อหาพร้อม ภาพหรือกราฟ/ ตาราง ที่ทำให้เข้าใจได้ง่าย และการเชื่อมโยงทรัพยากรสารสนเทศบนเว็บ ที่เรียกว่า ทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด หรือ โออีอาร์ (Open Educational Resources-OER) ที่เป็นสื่อการเรียนรู้ สื่องานวิจัย ในรูปสื่อดิจิทัลที่เป็นสาธารณสมบัติได้รับการเผยแพร่ด้วยใบอนุญาตแบบเปิดที่อนุญาตให้สามารถ เข้าถึง ใช้งาน ดัดแปลง เปลี่ยนแปลง และเผยแพร่โดยปราศจากค่าใช้จ่ายการอนุญาตแบบเปิดนี้อยู่ภายใต้ กรอบของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้กำหนดไว้โดยอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องและความเคารพ ต่อผู้ที่เป็นเจ้าของผลงานนั้นๆ

2) แบบฝึกหัด (assignment) เป็นคำถามสั้นๆ เพื่อให้เข้าใจบทเรียน บางรายวิชา มีการบ้านที่ผู้เรียน ต้องทำแบบฝึกหัด โดยใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมง เมื่อส่งแบบฝึกหัด จะมีผู้เรียนคนอื่นให้คะแนน โดยผู้สอนได้ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนไว้ล่วงหน้า

3) กระดานสนทนาหรือ ฟอรัม (forum) อาจมีการตั้งคำถามจากผู้เรียนโดยจะมีการโหวตคำถามที่มีความสำคัญอันดับต้นๆ ผู้สอนและผู้เรียนจะเข้ามาตอบคำถามเพื่อให้มีส่วนร่วมในการเรียน

4) เอกสารหนังสือรับรอง (certificate) เมื่อผ่านการทดสอบหรือเรียนจบรายวิชา วิธีการเรียนแบบ MOOCs มีการกำหนดหัวข้อย่อยในรายวิชา มีการวัดประเมินผล มีการบ้าน มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ทำงานกลุ่มรวมทั้งให้ผู้เรียนช่วยกันตรวจงาน MOOCs หลายหลักสูตรสามารถให้ผู้เรียนนำผลการเรียนไปเทียบหลักสูตรกับสถาบันการศึกษาชื่อดังหรือให้อ้างอิงในการสมัครงานได้ การเรียนแบบ MOOCs มีลักษณะที่เด่น 3 ประการ คือ

1) เป็นรายวิชาที่เปิดเสรีให้ผู้เรียนจำนวนมากได้ (Massiveness)

2) ใช้ระบบเปิด (Open) แบบเสรี ซอฟต์แวร์แบบ โอเพนซอร์ส ทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด และ

3) ใช้การเรียนรู้แบบเชื่อมโยง (Connectivism) ที่เป็นกระบวนการแบบเชื่อมโยงจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ใช้เครือข่ายเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงเนื้อหา และตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานองค์ความรู้ที่เกิดจากความคิดของ มนุษย์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง MOOCs ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนการสอนทางไกลในระบบเปิด กล่าวคือ เปิดโอกาสให้ ผู้เรียนที่สนใจสมัครเรียนรายวิชาที่ตนสนใจโดยไม่มีค่าใช้จ่ายยกเว้นรายวิชาที่ต้องการเอกสารรับรองผลการ เรียนซึ่งอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ เริ่มจากประกาศนียบัตร (achievement) ประกาศนียบัตร (certificate) และปริญญาบัตร (degree) สิ่งนี้ถือเป็นหลักการของระบบเปิดที่ออกแบบรายวิชาที่สนับสนุนผู้เรียนโดยไม่จำกัด จำนวน เป็นการเรียนรู้ตามความสนใจของแต่ละบุคคล และ MOOCs ยังจัดเป็นนวัตกรรมที่เป็นก้าวสำคัญ ของการเรียนการสอนทางไกลที่เริ่มมาจากการเรียนบนฐานสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ สื่อประสม และการเรียนผ่าน สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จนมาเป็นการเรียนทางไกลออนไลน์ผ่านสื่อออนไลน์ MOOCs มีประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนทั้งในแง่ผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษา ในแง่ ผู้เรียน การเรียนผ่าน MOOCs เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาความรู้ได้อย่างเสรี ผู้เรียนสามารถเลือกเรียน รายวิชาที่ตนสนใจได้ทั่วโลก เป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ใฝ่เรียน เป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองซึ่งส่งผลทำให้กลายเป็น ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตในที่สุด อีกทั้งประหยัดค่าใช้จ่ายเพราะเป็นการเรียนออนไลน์แบบเสรีผ่านเครือข่าย 3 อินเทอร์เน็ต ในแง่ผู้สอน ช่วยในการสร้างบทเรียนวิดีโอออนไลน์ การผลิตวัสดุการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียน สนใจและมีส่วนร่วมกับการจัดทำแบบฝึกหัด แบบทดสอบ ในแง่สถาบันการศึกษา เป็นการเสริมเติมเต็มการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีการสอนทั้งในระบบ และการศึกษา นอกระบบ

โดยสรุป MOOCs ถือเป็นแนวคิดการจัดการศึกษาที่ตอบสนองอุดมการณ์การจัดการศึกษาระบบเปิด ที่เป็นการศึกษาที่เปิดกว้างสำหรับมวลชนของโลกอย่างแท้จริง โดยความรู้ควรมี การแบ่งปันและเป็นไปตาม ความต้องการ ความสนใจ ไม่มีข้อจำกัดในด้านเศรษฐกิจ ภูมิศาสตร์ และ ประชากร การจัดการศึกษาแบบ MOOCs ช่วยการลดช่องว่างทางการศึกษาและต่อยอดการเรียนรู้ผ่านสื่อการศึกษาตามสาขาวิชาที่สนใจ สามารถนำวิชาการความรู้ประยุกต์ใช้ในการทำงานและการพัฒนา งานในองค์กรซึ่งถือเป็นการเพิ่มสมรรถนะคนในองค์กรทั้งในด้านการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาคน การสร้างองค์ความรู้ และการสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วม อีกทั้งยังเป็นการเรียน ที่สนับสนุนปรัชญาการศึกษาสำหรับทุกคน หรือ Education for all อีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยเกี่ยวกับระบบออนไลน์

วรวิภา มั่นสุขผล (2557: บทคัดย่อ) ได้พัฒนารูปแบบฝึกอบรมออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบอีเลิร์นนิ่งเพื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ระดับอุดมศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะการออกแบบอีเลิร์นนิ่งเพื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ระดับอุดมศึกษา 2) พัฒนารูปแบบการฝึกอบรมออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบอีเลิร์นนิ่งเพื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ระดับอุดมศึกษา 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการฝึกอบรมออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบร่วมกัน เพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบอีเลิร์นนิ่งเพื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะการออกแบบอีเลิร์นนิ่งเพื่อการเรียนการสอนของสมรรถนะ การออกแบบอีเลิร์นนิ่งเพื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ระดับอุดมศึกษาที่จำเป็นเหมาะสมประกอบด้วย (1) ด้านความรู้ 25 ตัวบ่งชี้และ (2) ด้านทักษะ 23 ตัวบ่งชี้ 2) รูปแบบการฝึกอบรมออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบอีเลิร์นนิ่งเพื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ระดับอุดมศึกษามี 8 องค์ประกอบคือ 1) วัตถุประสงค์การฝึกอบรม 2) บทบาทของผู้เข้ารับการฝึกอบรม 3) บทบาทของผู้ดำเนินการฝึกอบรม 4) หลักสูตรและเนื้อหาการฝึกอบรม 5) วิธีการฝึกอบรม 6) สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม 7) กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน และ 8) การประเมินผล 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการฝึกอบรมออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบร่วมกันที่พัฒนาขึ้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมคะแนนทักษะการเขียนแผนการสอนอีเลิร์นนิ่งมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 35.81) ผ่านเกณฑ์การฝึกอบรม

ณัฐภัทร ดิณเวส (2558: บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOC ของอุดมศึกษาไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษา ออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOC ที่ดีจากผู้ให้บริการ MOOC ที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นในการจัดการศึกษาออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOC ของอุดมศึกษาไทย 3) เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOC ที่เหมาะสมกับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดการจัดการศึกษาออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOC ของต่างประเทศมี 7 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านระบบและการให้บริการ ด้านการสอน ด้านการวางแผนและการออกแบบ ด้านการนำไปใช้งาน ด้านประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการประเมินหลักสูตรและด้านการบริหารจัดการและมี 22 องค์ประกอบย่อย 2) ความคิดเห็นในการจัดการศึกษาออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOC ของอุดมศึกษามีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ คือด้านการบริหารจัดการด้านการออกแบบหลักสูตรการเรียน การสอนด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

ด้านการนำไปใช้และด้านการประเมินหลักสูตร 3) ผลการสังเคราะห์รูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOC ของอุดมศึกษาไทยโดยผ่านการรับรองของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 องค์กรประกอบคือด้านการบริหารจัดการด้านการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนด้านการนำไปใช้และด้านการประเมินหลักสูตร

กิตติมา ปัทมาวิไล (2559: บทคัดย่อ) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะการให้เหตุผลการแก้ปัญหาและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและทดสอบประสิทธิภาพของพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน 2) ศึกษาประสิทธิผลของการรูปแบบการเรียนการสอนและ 3) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะการให้เหตุผลการแก้ปัญหาและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีชื่อว่า “RICH Model” ประกอบด้วย 3 องค์กรประกอบ คือ องค์กรประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ องค์กรประกอบเชิงกระบวนการและองค์กรประกอบเชิงเงื่อนไข การนำรูปแบบไปใช้ โดยผลการทดสอบค่าประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ E1/E2 เท่ากับ 80.07/83.90 ตามเกณฑ์ 80/80 หลังการทดลองใช้รูปแบบพบว่าผู้เรียนมีทักษะการให้เหตุผลการแก้ปัญหาและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์หลังเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

กนกวรรณ สืบสม (2560: บทคัดย่อ) พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom) ด้วยการบูรณาการการเรียนการสอนรายวิชาเทคโนโลยีมีเดียผ่าน Google Classroom มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom) ผ่านห้องเรียนออนไลน์ Google classroom 2) เพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านผ่าน Google classroom และ 4) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมห้องเรียนกลับด้าน ผลการวิจัยพบว่า ผลการหาประสิทธิภาพของสื่อที่พัฒนาจากแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 อยู่ในเกณฑ์ที่มีความเชื่อมั่นสูง และจากการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระหว่างเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านในระดับมาก เพราะผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานผ่านวิธีการเรียนรู้แบบโครงการ รวมทั้งสามารถพูดคุยหรือสอบถามครูผู้สอนได้เมื่อมีปัญหาในการเรียน

อัจฉรา เขยเชิงวิทย์ และธีระพงษ์ วิริยานนท์ (2560: บทคัดย่อ) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือผ่านเครือข่ายสังคม

มีวัตถุประสงค์ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือผ่านเครือข่ายสังคม 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนโดยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ 11 คนโดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและประกอบด้วย 4 องค์ประกอบดังนี้ (ก) กูเกิ้ลคลาสรูม (Google Classroom) ในรายวิชาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ข) การเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ของผู้เรียนในขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ได้แก่ ชั้นปฐมนิเทศ ชั้นจัดกลุ่มผู้เรียนและชั้นฝึกปฏิบัติการ (ค) การเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ของผู้เรียนในขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนบน Google Classroom ได้แก่ ชั้นทดสอบก่อนเรียนชั้นศึกษาเนื้อหาชั้นการมีส่วนร่วมชั้นสำรวจและค้นหาชั้นสร้างคำอธิบายและชั้นขยายความรู้ (ง) การประเมินได้แก่ชั้นสรุปเป็นแผนผังความคิดชั้นประเมินผลงาน/โครงการและชั้นทดสอบหลังเรียนและนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยีหลังการจัดการเรียนการสอนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนโดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

อริสสา สะอาดนัก (2556: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรณีศึกษา รายวิชาการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรม Skill มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะที่ผู้เรียนได้รับจากการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 7 คน ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านทักษะต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี ทักษะสาระวิชาหลัก และระบบสนับสนุนการเรียนรู้ที่จำเป็นมากที่สุดคือ บรรยากาศการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ คือ ควรมีการเสริมทักษะชีวิตในเรื่องการจัดการเวลา และทักษะอาชีพจากผู้เชี่ยวชาญในสายงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

กฤติยา อริยา และคณะ (2556: บทคัดย่อ) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอน 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) ที่มาของรูปแบบการเรียนการสอน 2) รูปแบบการเรียนการสอนแบบ FL3D Model 3) การนำไปใช้ และ 4) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผลการตรวจสอบคุณภาพ พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนโดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่

ในระดับมาก และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7015 และ 2. ผลการทดลองใช้ พบว่า นักศึกษาครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความคิดเห็นในภาพรวมที่ดีต่อการเรียนรู้ ตามรูปแบบการเรียนการสอน

รศสุคนธ์ มกรมณี (2557: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อศตวรรษที่ 21 พบว่าการออกแบบการเรียนรู้เพื่อศตวรรษที่ 21 มีหลักการดังนี้

1. การใช้ไอซีทีต้องสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้

การออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ไอซีที ให้มีความสำคัญต่อกิจกรรม การเรียนรู้ที่กำหนดให้นักเรียนใช้ไอซีทีโดยตรงหรือทางอ้อมเพื่อสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ ตัวอย่างเช่น นักเรียนใช้ไอซีทีโดยตรงเพื่อสร้างองค์ความรู้ในกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดให้ใช้ คอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ หรือนักเรียนใช้ไอซีทีทางอ้อมเพื่อสนับสนุนการสร้าง องค์ความรู้โดยใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อสืบค้นข้อมูลในขั้นตอนแรกของกิจกรรมแล้วนำข้อมูลที่ได้ ไปวิเคราะห์เพื่อสร้างองค์ความรู้ในขั้นตอนต่อไป

2. การใช้ไอซีทีต้องจำเป็นในการสร้างองค์ความรู้

ไอซีทีจะ “จำเป็น” ในกิจกรรมการสร้างองค์ความรู้ก็ต่อเมื่อนักเรียนจะสร้างองค์ ความรู้ตามที่ครูกำหนดให้ไม่ได้ ถ้าไม่ใช้ไอซีที ตัวอย่างเช่น ครูให้นักเรียนติดต่อสื่อสารกับเพื่อน นักเรียนประเทศอื่นภายในเวลาสองสัปดาห์ เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากพายุไต้ฝุ่น ซึ่งเพิ่งเกิดขึ้น ในประเทศนั้น ในกรณีนี้นักเรียนต้องใช้อีเมลเพื่อสร้างองค์ความรู้ ไม่ใช่ก็ได้ เพราะการส่งจดหมาย ทางไปรษณีย์กินเวลานาน การใช้ไอซีทีจึงจำเป็นในการสร้างองค์ความรู้ ขณะเดียวกันกิจกรรม บางอย่างก็ไม่จำเป็นต้องใช้ไอซีที ตัวอย่างเช่น ครูให้นักเรียนค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะจอยปาก ของนกพันธุ์ต่าง ๆ ที่กินอาหารต่างกัน แล้วจัดประเภทของจอยปากนก ถ้านักเรียนใช้ อินเทอร์เน็ต ในกิจกรรมนี้ นักเรียนก็สร้างองค์ความรู้ได้ แต่ไอซีทีไม่ใช่สิ่งจำเป็นในกรณีนี้ เพราะนักเรียนสามารถ ทำงานตามที่กำหนดได้ด้วยการใช้หนังสือในห้องสมุด

3. การใช้ไอซีทีต้องสร้างผลิตผล/นวัตกรรม

การพัฒนาทักษะการใช้ไอซีทีอย่างได้ผลดี ต้องออกแบบการเรียนรู้ที่ให้นักเรียน เป็นนักออกแบบผลิตผลด้านไอซีทีที่คนอื่นสามารถนำไปใช้ได้ ตัวอย่างเช่น นักเรียนทำ Podcast บทสวดมนต์และเพลงส่งเสริมคุณธรรมเพื่อเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตแม้กิจกรรมการเรียนจะสิ้นสุดลง แต่ผลิตผลนี้ จะยังคงอยู่ให้บุคคลอื่นได้ใช้ประโยชน์

กรอบการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ให้คุณค่าอย่างยิ่งต่อการออกแบบการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ไอซีทีหรือเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารในการส่งเสริม/สนับสนุนการแก้ปัญหา/สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิต

และช่วยสร้างนวัตกรรม/ผลิตผลเพื่อสนองความต้องการจำเป็นสำหรับแก้ปัญหา/สถานการณ์นั้นได้ จึงเป็นการให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนอย่างยิ่ง

การส่งเสริม/สนับสนุนการแก้ปัญหา/สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิต และช่วยสร้างนวัตกรรม/ผลิตผลเพื่อสนองความต้องการจำเป็นสำหรับแก้ปัญหา/สถานการณ์นั้นได้ จึงเป็นการให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนอย่างยิ่ง

สุดเฉลิม ศัสตราฤกษ์ (2560: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แบบห้องเรียนกลับด้านเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แบบห้องเรียนกลับด้านทำการศึกษาแบบเชิงพรรณนาและอธิบาย กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี จำนวน 66 คน ผลการศึกษาพบว่า ระดับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แบบห้องเรียนกลับด้าน อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการร่วมมือและในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อระดับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม คือ ปัจจัยการเตรียมความพร้อม มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลทางบวก สำหรับปัญหา อุปสรรคการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แบบห้องเรียนกลับด้าน พบว่า การศึกษาด้วยตนเองทำให้ได้รับความรู้ที่ไม่เพียงพอต่อการศึกษา ในส่วนของข้อเสนอแนะ พบว่า ควรมีการส่งเสริมความพร้อมในด้านเทคโนโลยี และแหล่งการศึกษาเรียนรู้

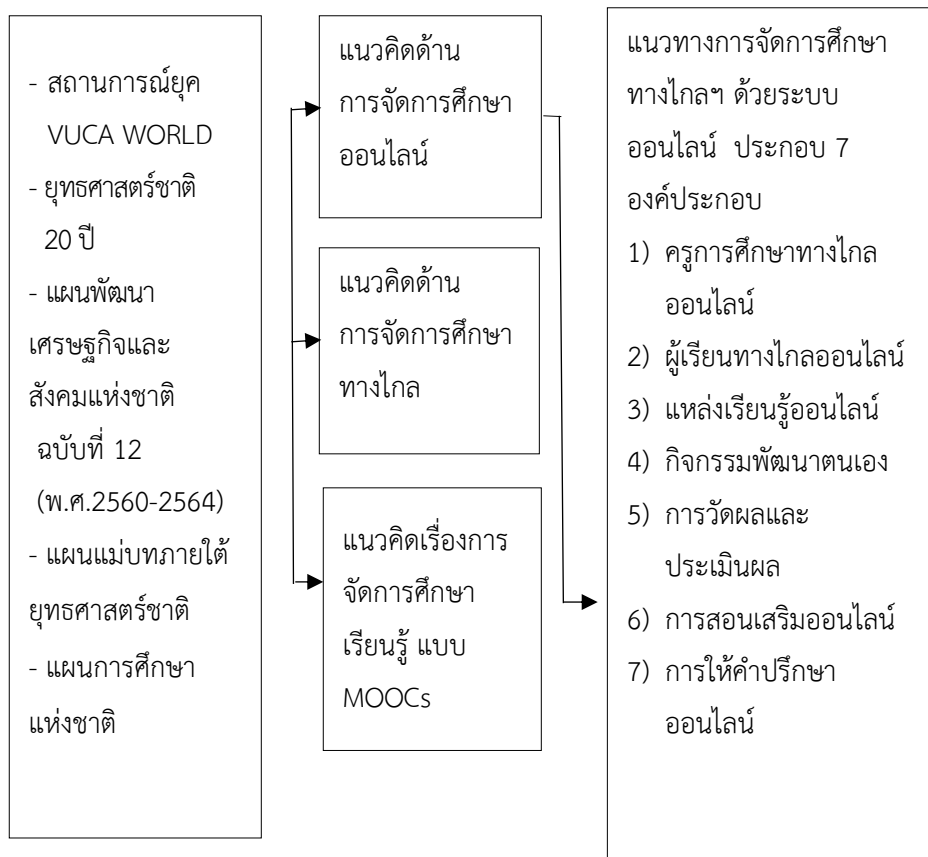
เยาวเรศ ภักดีจิตร (2557: Online) ได้กล่าวถึงเรื่อง Active Learning กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ว่าการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) เป็นการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะความคิดระดับสูงอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินข้อมูลในสถานการณ์ใหม่ได้ดีในที่สุดจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจจนสามารถชี้นำตลอดชีวิตในฐานะผู้ฝึกฝนการเรียนรู้ธรรมชาติของการเรียนรู้แบบ Active Learning ประกอบด้วยลักษณะสำคัญต่อไปนี้

1. เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งลดการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนให้น้อยลง และพัฒนาทักษะให้เกิดกับผู้เรียน
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนโดยลงมือกระทำมากกว่านั่งฟังเพียงอย่างเดียว
3. ผู้เรียนมีส่วนในกิจกรรมเช่นอ่านอภิปรายและเขียน
4. เน้นการสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในผู้เรียน
5. ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดระดับสูงในการวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินผล การนำไปใช้
6. ทั้งผู้เรียนและผู้สอนรับข้อมูลป้อนกลับจากการสะท้อนความคิดได้อย่างรวดเร็ว

การเรียนรู้แบบฝังรู้ ถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ต้องการกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองผ่านการจัดการตนเองให้ความรู้และช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างสรรค์พัฒนาความรู้ความเข้าใจและทักษะที่หลากหลาย เป็นกระบวนการที่ประณีต รัดกุม และผู้เรียนได้รับประโยชน์มากกว่าการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้จากนายมาขยายความให้เห็นเป็นลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ได้ดังนี้

1. เป็นการเรียนรู้ที่พัฒนาศักยภาพทางสมองได้แก่การคิดการแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
  2. เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
  3. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
  4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
  5. ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกันการมีวินัยในการทำงานการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
  6. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่านพูดฟังคิดอย่างลุ่มลึกผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
  7. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดขั้นสูง
  8. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศ และหลักการความคิดรวบยอด
  9. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง
  10. ความรู้เกิดจากประสบการณ์การสร้างองค์ความรู้และการสรุปบทวนของผู้เรียน
- การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการเรียนรู้แบบฝังรู้มีส่วนประกอบสำคัญ ได้แก่ การมีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ (Appealing Materials) ผู้เรียนมีโอกาสลงมือปฏิบัติ (Opportunities for Manipulation) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรมและกลวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (Choices for Children) ผู้เรียนได้สื่อสารเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังทำกับผู้อื่น การเรียนรู้ที่กระตือรือร้นการประเมินการจัดห้องเรียนกำหนดการประจำวันปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนผู้เรียน เนื้อหา การจัดการเรียนการสอน ซึ่งการเรียนรู้แบบฝังรู้จะมีความยืดหยุ่นสูงสามารถปรับวิธีการใช้กิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งทำได้มากกว่าการสอนแบบบรรยายนั่นเอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

องค์ประกอบ การจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ และศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ โดยในบทที่ 3 นี้ “ผู้วิจัย” ขอรายงานการศึกษาองค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ ซึ่งสรุปผลการศึกษา ดังนี้

การศึกษาองค์ประกอบของการจัดการศึกษาทางไกล “ผู้วิจัย” ได้ ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล สรุปได้ดังนี้

มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน ได้ศึกษาและทำการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ องค์ประกอบของการจัดการศึกษาทางไกล สรุปดังนี้

สุมาลี สังข์ศรีและคณะ (2546: บทคัดย่อ) ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาทางไกล ในมหาวิทยาลัยที่คัดสรรจากประเทศต่าง ๆ : ประสพการณ์เพื่อประยุกต์สู่การพัฒนากระบวนการศึกษาทางไกลของคนไทยในศตวรรษที่ 21 พบว่า องค์ประกอบของการจัดการศึกษาทางไกล ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) สื่อและเทคโนโลยี 3) การให้คำปรึกษา 4) การสรุป/ สอนเสริม 5) แหล่งเรียนรู้ 6) กิจกรรมนักศึกษา 7) การวัดและประเมินผล

ลีลาวดี วัชรโลบล (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการ เรียนการสอนทางไกลวิชาพระพุทธศาสนาโดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ 4 MAT และทฤษฎี ปลุกฝังนิสัยเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า รูปแบบของการเรียนการสอนทางไกลมี 7 องค์ประกอบ คือ 1) ผู้สอนทางไกล 2) เทคโนโลยี การเรียนการสอน 3) หลักสูตรการเรียนการสอน 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) สภาพแวดล้อมการเรียน การสอนทางไกล 6) ปัจจัยเกื้อหนุน และ 7) ผู้เรียนทางไกล

อุไรวรรณ ห่วงสกุล (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีของ มัลคอม เอส. โนลส์ เพื่อส่งเสริมนิสัย รักการอ่านของนักศึกษาก่อนเรียนนอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล พบว่า โปรแกรมการศึกษา

นอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอน ดราโกจีของมัลคอม เอส. โนลส์ เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน มีองค์ประกอบสำคัญดังนี้ วัตถุประสงค์ ผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหาสาระ แนวคิดในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะกิจกรรมสัญญาการอ่านทำให้ผู้เรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน มากขึ้น ระยะเวลา และการประเมินผลโปรแกรม

สมบุรณ์ ลิขิตยิวรา (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบ การศึกษาทางไกล สำหรับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า รูปแบบการศึกษาทางไกล สำหรับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีองค์ประกอบ 7 ประการ ได้แก่ การบริหารและการ จัดการ การเรียนการสอน สื่อการเรียน ผู้เรียน ผู้สอน การวัดและประเมินผล และการบริการ สนับสนุน

ศรากร บุญปัทม์ และคณะ (2558 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบ การจัดการศึกษาทางไกลบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาระบบทวิภาคี ของสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา เครือข่ายคอมพิวเตอร์มาจัดการศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า องค์ประกอบของการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน 3) การประเมินระบบการศึกษาทางไกล

ศิริกานต์ จันทศิริ (2559 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาทางไกลผ่าน ดาวเทียม (DLTV) ตามแนวคิดวงจร Deming โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการศึกษาทางไกล ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) สื่อและเทคโนโลยี 3) แหล่งเรียนรู้ 4)กิจกรรมผู้เรียน และ5) การวัดและประเมินผล

จีรภา สำเนียงสูง (2559 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม(DLTV) ของกลุ่มโรงเรียนสุวรรณสาธุกิจ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 พบว่า มีองค์ประกอบของการจัด การศึกษาทางไกล ทั้งหมด 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2)สื่อและเทคโนโลยี 3) การให้คำปรึกษา 4) การสอนเสริม 5) แหล่งเรียนรู้ 6)กิจกรรมผู้เรียน และ7) การวัด และประเมินผล

การวิเคราะห์องค์ประกอบของการศึกษาทางไกล “ผู้วิจัย” วิเคราะห์ข้อมูลในเอกสารที่ผ่านการคัดเลือกมาแล้วทั้งหมด แยกออกเป็นกลุ่มแนวคิดและทฤษฎี โดยสรุปเนื้อหาสาระเนื้อหาที่วิเคราะห์ได้ นำมาบันทึกเสนอเรียงลำดับแนวคิดและทฤษฎี และเรียงลำดับตามระยะเวลาของผลงานที่ตีพิมพ์ เพื่อให้เห็นองค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล เสร็จแล้วจัดทำเครื่องมือโดยการทำการรายการ (Check list) ประกอบด้วยองค์ ประกอบหลัก ตรวจสอบจำนวนความถี่ขององค์ประกอบแต่ละตัว หาค่าร้อยละ และจัดเรียงลำดับขององค์ประกอบจากน้อยไปหามาก สรุปได้ดังนี้

จากการศึกษางานวิจัยทั้งหมด 7 เรื่อง พบองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการศึกษาทางไกล 7 องค์ประกอบ และจำนวนองค์ประกอบที่พบทั้งหมด 39 ข้อ ซึ่งสามารถสรุปผลองค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล ตามตารางที่ 3 - 1

ตารางที่ 3 - 1 องค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล

ที่	ผู้เขียน	ชื่อเรื่อง	องค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล						
			การเรียนรู้ด้วยตนเอง	สื่อและเทคโนโลยี	การให้คำปรึกษา	การสอนเสริม	แหล่งเรียนรู้	การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	การวัดและประเมินผล
1.	ศิริกานต์ จันทศิริ (2559 : บทความ)	การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามแนวคิดวงจร Deming โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1	✓	✓			✓	✓	✓
2.	สุมาลี สังข์ศรีและคณะ (2546: บทความ)	การศึกษาทางไกลในมหาวิทยาลัยที่คัดสรรจากประเทศต่างๆ : ประสพการณ์เพื่อประยุกต์สู่การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลของคนไทยในศตวรรษที่ 21	✓	✓	✓	✓	✓		✓

ตารางที่ 3 - 1 องค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล (ต่อ)

ที่	ผู้เขียน	ชื่อเรื่อง	องค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล						
			การเรียนรู้ด้วยตนเอง	สื่อและเทคโนโลยี	การให้คำปรึกษา	การสอนเสริม	แหล่งเรียนรู้	การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	การวัดและประเมินผล
3.	จิรภา สำเนียงสูง (2559 : บทคัดย่อ)	ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม(DLTV) ของกลุ่มโรงเรียนสุวรรณสาธุกิจ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4.	ศรารักษ์ บุญปลั่งมณี (2558: บทคัดย่อ)	การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาทางไกลบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์สำหรับนักศึกษาระบบทวิภาคีของสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา	✓	✓					✓
5.	ลีลาวดี วัชรโลบล (2553: บทคัดย่อ)	การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทางไกลวิชาพระพุทธศาสนาโดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ 4 MAT	✓	✓	✓	✓	✓		✓
6.	สมบูรณ์ ลิขิตยิ่งวรา (2556: บทคัดย่อ)	การพัฒนารูปแบบการศึกษาทางไกลสำหรับคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ	✓	✓	✓		✓		✓

ตารางที่ 3 - 1 องค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล (ต่อ)

ที่	ผู้เขียน	ชื่อเรื่อง	องค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล						
			การเรียนรู้ด้วยตนเอง	สื่อและเทคโนโลยี	การให้คำปรึกษา	การส่งเสริม	แหล่งเรียนรู้	การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	การวัดและประเมินผล
7.	อุไรวรรณ ห่วงสกุล (2554: บทคัดย่อ)	การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีของ มัลคอม เอส. โนลส์ เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
สรุปองค์ประกอบของการจัดการศึกษาทางไกล			7	7	5	5	5	5	5
คิดเป็นร้อยละ			17.50	17.50	12.50	12.50	12.50	12.50	15.00
ลำดับที่			1	1	3	3	3	3	2

ตารางที่ 3 - 1 องค์ประกอบของการจัดการศึกษาทางไกล พบว่า องค์ประกอบที่พบมากที่สุดคือ องค์ประกอบด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองและด้านสื่อและเทคโนโลยี (ร้อยละ 17.50) รองลงมา คือ องค์ประกอบด้านการวัดผลและประเมินผล (ร้อยละ 15.00) องค์ประกอบด้านการให้คำปรึกษา ด้านการส่งเสริม ด้านแหล่งเรียนรู้ และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเท่ากัน (ร้อยละ 12.50) ตามลำดับ

องค์ประกอบของการจัดการศึกษาทางไกล ภาควิชาภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์

“ผู้วิจัย” นำข้อมูลจากข้อ 2 จัดทำเป็นร่างองค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล ภาควิชาภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ครู 2) ผู้เรียน 3) แหล่งเรียนรู้ 4) กิจกรรมพัฒนาตนเอง 5) การวัดผลประเมินผล 6) การส่งเสริม 7) การให้คำปรึกษา ทำการ

สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) ดังนี้

1. ดร.ชลทิพย์ เอี่ยมสำอางค์ ให้ข้อคิดเห็น ดังนี้
  - 1) หากใช้เทคโนโลยีชนิดใด ก็ค่อยปรับค่าให้เป็นไปตามเทคโนโลยีที่ใช้
  - 2) ควรเน้นรูปแบบของหลักการจัดการศึกษาทางไกลเป็นหลัก คือ เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านสื่อการเรียนรู้ทุกรูปแบบ ใช้สื่อที่สอดคล้องกับยุคเทคโนโลยีดิจิทัล สร้างเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับบริบทของนักศึกษา สอดรับกับระบบการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ออกแบบเนื้อหาที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หากจะเพิ่มเติมการจัดการศึกษาภาคภาษาอังกฤษก็ตาม แต่ยังคงต้องคงไว้
2. ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี ได้อธิบายถึงหลักการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สิ่งที่สำคัญมาก ๆ คือ สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูที่ปรึกษา และระบบการสอนเสริม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษาทางไกล รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล คือ (1) การบริหารการศึกษาออนไลน์ (2) การพัฒนาบุคลากร (3) การออกแบบ บทเรียนออนไลน์ (4) เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา (5) บริการสนับสนุนออนไลน์
3. คณะผู้เชี่ยวชาญท่านอื่นให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม คือ ควรให้คำนิยามในแต่ละองค์ประกอบ และศึกษารายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกลด้วยระบบออนไลน์ เพิ่มเติม
4. ควรมีการตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์
 “ผู้วิจัย” สร้างองค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ตามข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ โดยนำองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ ปรับชื่อให้เหมาะสมสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 3 - 1 องค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล ภาควิชาภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์

องค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล ภาควิชาภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ มีรายละเอียดดังนี้

1) องค์ประกอบที่ 1 ครูการศึกษาทางไกลออนไลน์ หมายถึง บทบาทของครูในการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ ต้องมีทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยี มีความแม่นยำทัศนคติ ที่ดีต่อการเป็นครู และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ดังนั้น ครูการศึกษาทางไกลออนไลน์ ที่สามารถบริหารจัดการเรียนการสอนทางไกลออนไลน์ได้ประสบความสำเร็จ ต้องมีความรู้ทักษะและมีบทบาทหน้าที่ ประกอบด้วยกระบวนการ 2 กระบวนการ ดังนี้

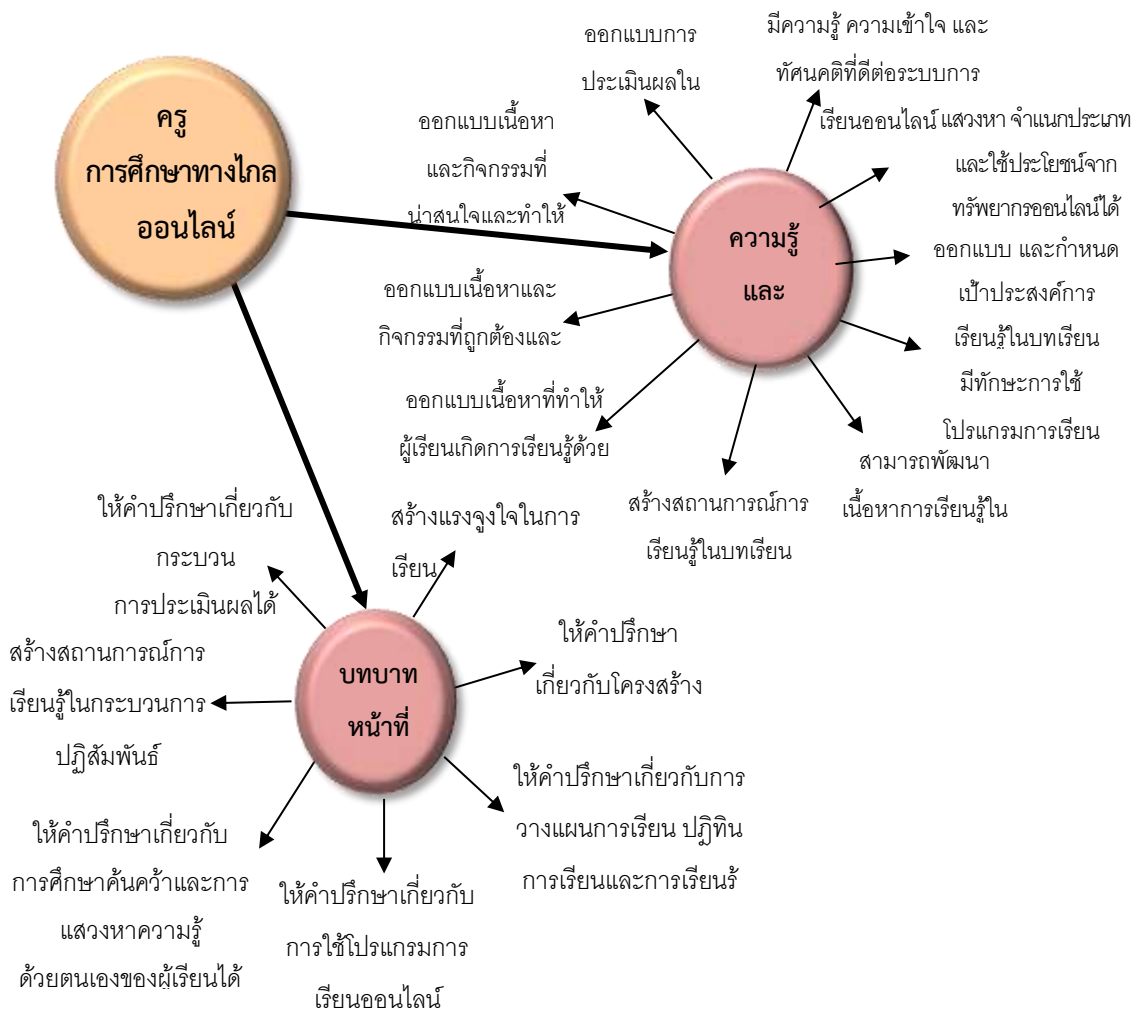
(1) **มีความรู้และทักษะ** ที่จำเป็น 10 ข้อ ดังนี้

- (1) มีความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อระบบการเรียนออนไลน์
- (2) แสวงหา จำแนกประเภท และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรออนไลน์ได้
- (3) ออกแบบ และกำหนดเป้าประสงค์การเรียนรู้ในบทเรียนออนไลน์
- (4) มีทักษะการใช้โปรแกรมการเรียนออนไลน์
- (5) สามารถพัฒนาเนื้อหาการเรียนรู้ในบทเรียนออนไลน์
- (6) สร้างสถานการณ์การเรียนรู้ในบทเรียนออนไลน์
- (7) ออกแบบเนื้อหาที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- (8) ออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน
- (9) ออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมที่น่าสนใจและทำให้เกิดองค์ความรู้
- (10) ออกแบบการประเมินผลในบทเรียนออนไลน์

(2) บทบาทหน้าที่ ที่จำเป็น 7 ข้อ ดังนี้

- (1) สร้างแรงจูงใจในการเรียน
- (2) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตร
- (3) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวางแผนการเรียน ปฏิทินการเรียนและการเรียนรู้รายบุคคลได้
- (4) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมการเรียนออนไลน์
- (5) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้า และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนได้
- (6) สร้างสถานการณ์การเรียนรู้ในกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียนได้
- (7) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกระบวนการประเมินผลได้

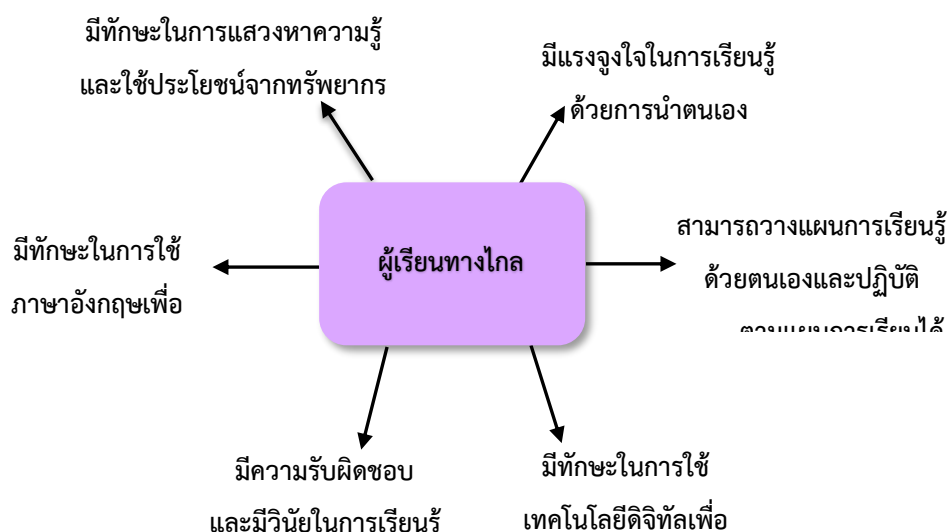
แผนภาพที่ 3 - 2 กระบวนการในองค์ประกอบที่ 1 ครูการศึกษาทางไกลออนไลน์

2) องค์ประกอบที่ 2 ผู้เรียนทางไกลออนไลน์ หมายถึง ผู้เรียนที่เรียนด้วยระบบออนไลน์ ต้องมีบทบาทที่แตกต่างไปจากนักศึกษาในระบบการศึกษาอื่น นักศึกษาต้องเป็นผู้มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีวินัยในตนเอง มีทักษะด้านเทคโนโลยี รวมทั้งมีการแสวงหาความรู้ในแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ผู้เรียนหรือนักศึกษาทางไกลออนไลน์จะประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วยกระบวนการ 6 ข้อ ดังนี้

- 1) มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
- 2) สามารถวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองและปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ได้
- 3) มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา
- 4) มีความรับผิดชอบ และมีวินัยในการเรียนรู้
- 5) มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษา
- 6) มีทักษะในการแสวงหาความรู้และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรออนไลน์ได้

แผนภาพที่ 3 - 3 องค์ประกอบที่ 2 ผู้เรียนทางไกลออนไลน์

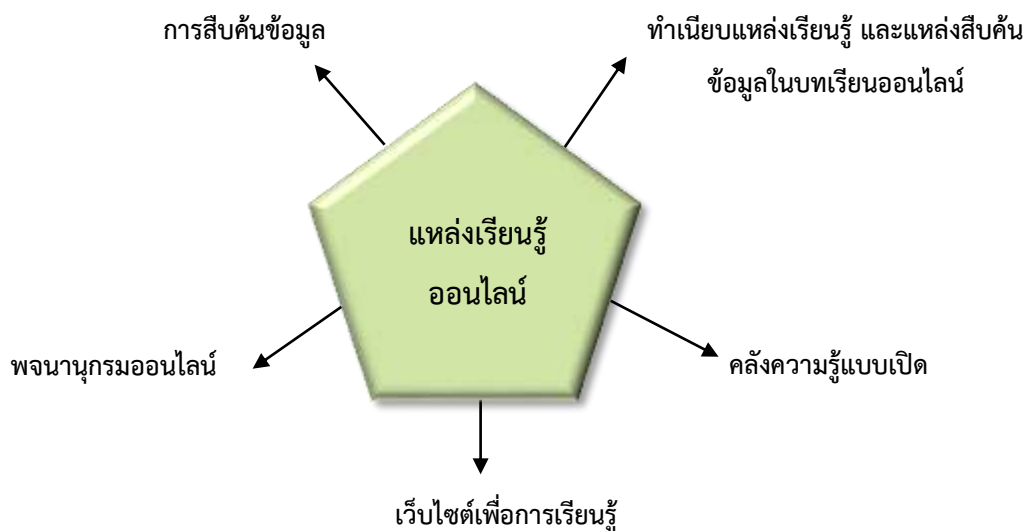

3) องค์ประกอบที่ 3 แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ หมายถึง แหล่งข่าวสารข้อมูล สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิชาการที่สนับสนุนส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ประกอบด้วยกระบวนการ 5 ข้อ ดังนี้

- 1) ทำเนียบแหล่งเรียนรู้และแหล่งสืบค้นข้อมูลในบทเรียนออนไลน์
- 2) คลังความรู้แบบเปิด

- 3) เว็บไซต์เพื่อการเรียนรู้
- 4) พจนานุกรมออนไลน์
- 5) การสืบค้นข้อมูล (search engine)

แผนภาพที่ 3 - 4 องค์ประกอบที่ 3 แหล่งเรียนรู้ออนไลน์

4) องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรมพัฒนาตนเอง หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริม/สนับสนุนให้นักศึกษามีความรู้ เกิดทักษะ และสามารถเกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ได้ด้วยตนเอง โดยผ่านสื่อหรือกิจกรรมต่าง ๆ กระบวนการด้านกิจกรรมพัฒนาตนเองจะประสบผลสำเร็จประกอบด้วยกระบวนการ 9 ข้อ ดังนี้

- 1) กิจกรรมการเรียนรู้จากการสนทนา
- 2) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
- 3) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้จากกระบวนการกลุ่ม
- 4) กิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์
- 5) กิจกรรมการเรียนรู้จากบทเรียน
- 6) กิจกรรมนันทนาการ
- 7) กิจกรรมการเรียนรู้จากสถานการณ์
- 8) กิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่
- 9) กิจกรรมอาสาสมัคร

แผนภาพที่ 3 - 5 องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรมพัฒนาตนเอง

5) องค์ประกอบที่ 5 ด้านการวัดผลและประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือไม่มากนักน้อยเพียงใด มีทั้งที่ต้องได้รับการปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใดบ้าง นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนนำมาใช้ ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด ซึ่งการวัดผลและประเมินผลสามารถใช้เทคนิคในการประเมินผลที่หลากหลาย เช่น การประเมินจากชิ้นงาน การประเมิน โครงการ การทดสอบ เป็นต้น

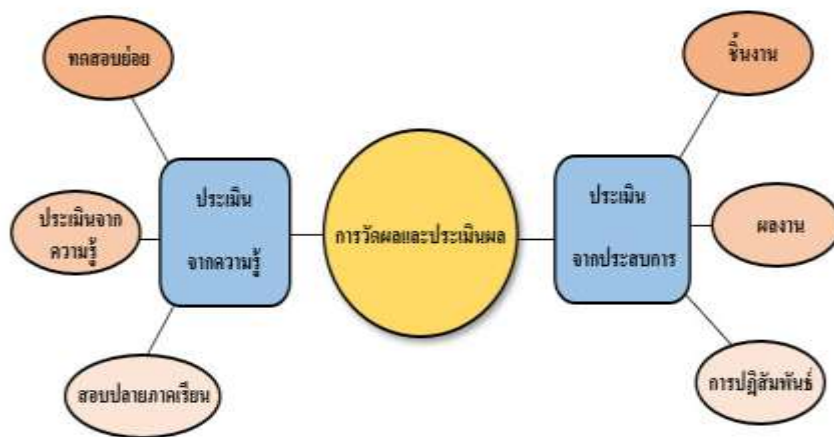
การประเมินผลทางไกลออนไลน์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การประเมินผลระหว่างภาคเรียน เป็นการประเมินผลจากหน่วยการเรียน แต่ละหน่วยการเรียนรู้ เป็นการประเมินเพื่อเช็คพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามแผนการเรียนรวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่เรียน ใฝ่รู้ การค้นคว้าหาคำตอบจากเอกสารหรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำไปเสริมเติมเต็มความรู้ให้กับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 2 การประเมินผลปลายภาค เป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในการเรียนตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ทั้งยังเป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงแก้ไข ซ่อมเสริมผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินผลความรู้ที่คาดหวัง ให้เกิดพัฒนาการและมีผลการเรียนตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ด้วย รูปแบบการวัดผลและประเมินผลของสถาบันการศึกษาทางไกล ในรูปแบบออนไลน์ ประกอบด้วย กระบวนการ 2 ข้อ ดังนี้

- 1) การประเมินจากประสบการณ์ เป็นการประเมินจากชิ้นงาน ผลงาน การประเมินจากกิจกรรมพัฒนาตนเอง และการประเมินจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเรียน
- 2) การประเมินจากความรู้ เป็นการทดสอบย่อย และการทดสอบปลายภาคเรียน

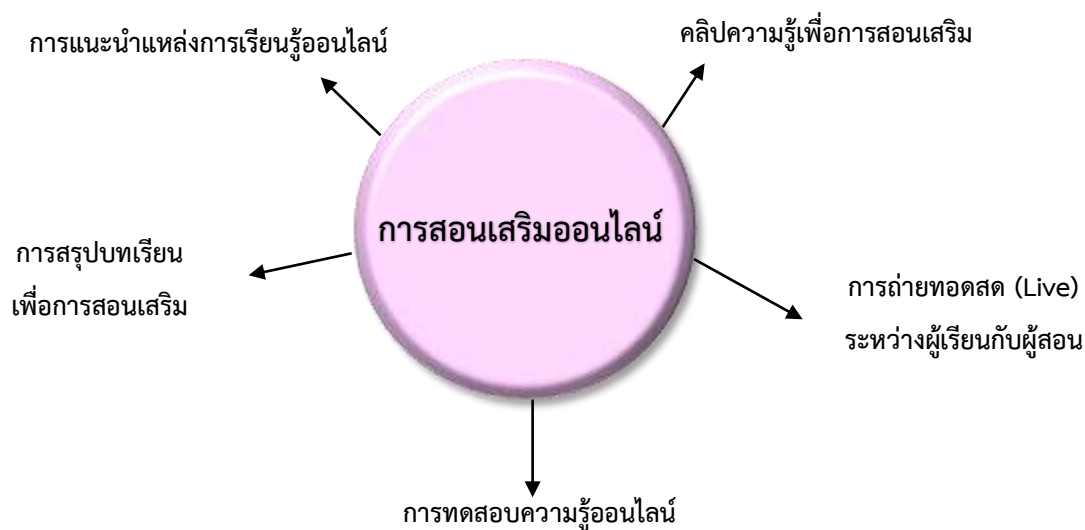
แผนภาพที่ 3 - 6 องค์ประกอบที่ 5 ด้านการวัดผลและประเมินผล

6) องค์ประกอบที่ 6 การสอนเสริมออนไลน์ หมายถึง กระบวนการให้บริการเสริมความรู้ทางวิชาการที่ควรจัดให้แก่ นักศึกษาการศึกษาทางไกล โดยกำหนดการสอนเสริมในสาระเนื้อหาวิชาที่มีเนื้อหาหายาก มีวิทยากรสอนเสริม เป็นผู้เสริมความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของรายวิชานั้น ๆ ตลอดทั้งยังเป็นการสร้างความกระจำด้วยการตอบปัญหาข้อสงสัยของนักศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียน วิธีการเรียน วิธีการทำข้อสอบ และสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การสอนเสริมรายกลุ่ม ณ สถานศึกษา การสอนเสริมโดยใช้ระบบออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งการสอนเสริมออนไลน์ จะประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยกระบวนการ 5 ข้อ ดังนี้

- 1) คลิปความรู้เพื่อการสอนเสริม
- 2) การถ่ายทอดสด (Live) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
- 3) การทดสอบความรู้ออนไลน์
- 4) การสรุปบทเรียนเพื่อการสอนเสริม
- 5) การแนะนำแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์

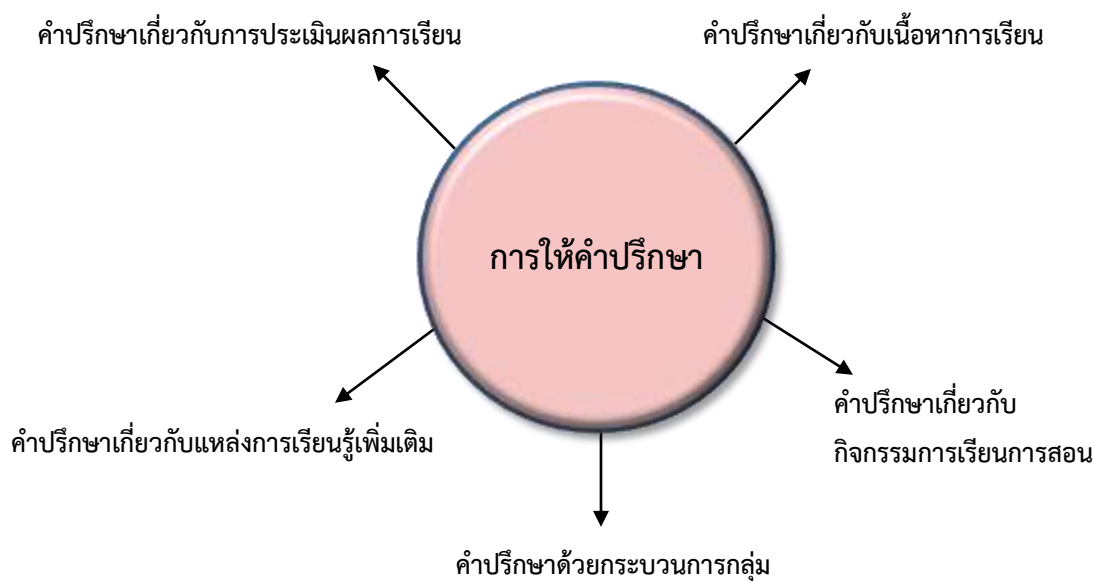
แผนภาพที่ 3 - 7 องค์ประกอบที่ 6 การสอนเสริมออนไลน์

7) องค์ประกอบที่ 7 การให้คำปรึกษาออนไลน์ หมายถึง กระบวนการปฏิสัมพันธ์ และระบบช่วยเหลือผ่านระบบการให้คำปรึกษา ซึ่งในกระบวนการจัดการศึกษาทางไกล มีความสำคัญมาก เพราะนักศึกษาและครูผู้สอนอยู่ห่างไกลกัน ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องจัดระบบการให้คำปรึกษา ตั้งแต่การรับสมัคร การปฐมนิเทศ เพื่อให้ นักศึกษารู้จักและเข้าใจระบบการเรียน สามารถศึกษา และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนพัฒนาวิธีการเรียนให้เหมาะสมกับตนเอง ระบบการให้คำปรึกษาอาจจะเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ทั้งทางจดหมาย โทรศัพท์ ไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์ ระบบสังคมออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งการให้คำปรึกษาออนไลน์ ออนไลน์จะประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยกระบวนการ 5 ข้อ ดังนี้

- 1) การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาการเรียน
- 2) การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียน
- 3) การให้คำปรึกษาด้วยกระบวนการกลุ่ม
- 4) การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติม
- 5) การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน

แผนภาพที่ 3 - 8 องค์ประกอบที่ 7 การให้คำปรึกษาออนไลน์

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาทางไกล ภาควิชาภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ เป็นรูปแบบการศึกษาทางไกล ที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ไกลกัน ผู้เรียนต้องเรียนรู้และศึกษาด้วยตนเอง จากสื่อเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุทัศน์ สื่อออนไลน์หรือสื่อบุคคลที่สถานศึกษาเป็นผู้จัดให้ จากการศึกษา เอกสารงานวิจัยและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญ พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการศึกษา ทางไกล ภาควิชาภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ด้านครูการศึกษาทางไกลออนไลน์ องค์ประกอบที่ 2 ด้านผู้เรียนการศึกษาทางไกลออนไลน์ องค์ประกอบที่ 3 ด้านแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ องค์ประกอบที่ 4 ด้านกิจกรรมพัฒนาตนเอง องค์ประกอบที่ 5 ด้านการวัดผลและประเมินผล องค์ประกอบที่ 6 ด้านการสอนเสริม และองค์ประกอบที่ 7 ด้านการให้คำปรึกษา

บทที่ 4

แนวทางการจัดการศึกษาทางไกล ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกลด้วยระบบออนไลน์ และศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้วยระบบออนไลน์ โดยในบทที่ 4 นี้ “ผู้วิจัย” ขอรายงานการศึกษาศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้วยระบบออนไลน์ ดังนี้

หลักสูตรศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ภาคภาษาอังกฤษ ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.)

ประเทศไทยจะก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนใน วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2558 หรืออีกสองปีข้างหน้า ความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ จะปรากฏให้เห็นชัดเจน เช่น การเคลื่อนย้ายแรงงานระดับวิชาชีพ และแรงงานที่มีฝีมือ การแข่งขันทางการค้า ซึ่งจะเป็นไปอย่างเสรี การที่ประเทศจะเป็นศูนย์กลางระบบโลจิสติกส์กับการขนส่งของอาเซียน ฯลฯ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นความจำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องเตรียมการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะความสามารถของประชาชนในการใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษากลางอาเซียนในการติดต่อสื่อสาร สำนักงาน กศน. ในฐานะผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาสำหรับประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน จึงพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบภาคภาษาอังกฤษขึ้น เพื่อสร้างทางเลือกให้กับประชาชนที่มีความพร้อมและมีศักยภาพ สามารถเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรการศึกษานอกระบบ และเรียนรู้ตามรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งการเปิดรับประชาชนต่างชาติที่เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมายให้เข้าเรียนในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วย

ดังนั้น เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัด สำนักงาน กศน. จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งกำหนดจัดเป็นภาษาไทย สามารถจัดเป็น ภาคภาษาอังกฤษได้อย่างมีคุณภาพ มีความเท่าเทียม ทั่วถึง และเป็นธรรม กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดนโยบายดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ถือเป็นทางเลือกหนึ่งของการจัดการศึกษา โดยจัดได้ทุกระดับชั้น ยกเว้นกลุ่มสาระความรู้พื้นฐานในรายวิชาภาษาไทย และกลุ่มสาระการพัฒนาสังคม
2. การบริหารจัดการเรียนการสอนภาคภาษาอังกฤษ ต้องเอื้อประโยชน์ไปยังระบบการจัดการเรียนการสอนภาคปกติ ในเรื่องการใช้สื่ออุปกรณ์ และบุคลากรในสถานศึกษา
3. การจัดการเรียนการสอนภาคภาษาอังกฤษ ต้องคงไว้ซึ่งความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนาจักรี รัย ภาษาไทย ศิลปะไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และวัฒนธรรมไทย
4. การจัดการเรียนการสอนภาคภาษาอังกฤษ ต้องมีกำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ เป็นระยะ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
5. การเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนการสอนภาคภาษาอังกฤษ ตามหลักสูตรกระทรวง ศึกษาธิการ ให้หน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้กำหนดและตรวจสอบค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม
6. การจัดการเรียนการสอนภาคภาษาอังกฤษ ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดและเป็นไปตามข้อกำหนดในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

ตารางที่ 4-1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ที่	สาระการเรียนรู้	จำนวนหน่วยกิต					
		ประถม		มัธยมศึกษาตอนต้น		มัธยมศึกษาตอนปลาย	
		วิชาบังคับ	วิชาเลือก	วิชาบังคับ	วิชาเลือก	วิชาบังคับ	วิชาเลือก
1.	ทักษะการเรียนรู้	5		5		5	
2.	ความรู้พื้นฐาน	12		16		20	
3.	การประกอบอาชีพ	8		8		8	
4.	ทักษะการดำเนินอาชีพ	5		5		5	
5.	การพัฒนาสังคม	6		6		6	
	รวม	36	12	40	16	44	32
		48 หน่วยกิต		56 หน่วยกิต		76 หน่วยกิต	
	กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต	200 ชั่วโมง		200 ชั่วโมง		200 ชั่วโมง	

หมายเหตุ วิชาเลือกในแต่ละระดับสถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียน เรียนรู้จากการทำโครงการ จำนวนอย่างน้อย 3 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 5 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐาน การประกอบอาชีพ ทักษะการดำเนินชีวิตและการพัฒนาสังคม ซึ่งแต่ละสาระประกอบด้วยรายวิชาบังคับ และรายวิชาเลือก ตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ รายละเอียดดังนี้

1. สาระทักษะการเรียนรู้ เป็นสาระเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้แหล่งเรียนรู้ การจัดการความรู้ การคิดเป็น และการวิจัยอย่างง่าย
2. สาระความรู้พื้นฐาน เป็นสาระเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
3. สาระการประกอบอาชีพ เป็นสาระเกี่ยวกับการมองเห็นช่องทาง การตัดสินใจประกอบอาชีพ ทักษะในอาชีพ การจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม และการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง
4. สาระทักษะการดำเนินชีวิต เป็นสาระเกี่ยวกับปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง สุขศึกษา พลศึกษา และศิลปศึกษา
5. สาระการพัฒนาสังคม เป็นสาระเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมืองการปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี หน้าที่พลเมือง และการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม

การจัดการเรียนการสอน

สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ต้องดำเนินการดังนี้

1. จัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นแกน โดยจัดให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

2. การจัดการเรียนการสอน ต้องจัดในบริบทความเป็นไทยผสมผสานความเป็นสากล โดยมุ่งเน้นความรักท้องถิ่น ประเทศชาติความเป็นไทย โดยอาจจะจัดให้มีการสอนเสริมอย่างเป็นระบบ ตามความต้องการของผู้เรียน

3. การจัดการเรียนการสอนทุกวิชาให้สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม สร้างความมั่นใจและส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร

4. สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนภาคภาษาอังกฤษได้ทุกระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้วิธีเรียนแบบชั้นเรียนเป็นหลัก

5. สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ภาคภาษาอังกฤษ สามารถจัดการเรียนการสอนทุกรายวิชาเป็นภาษาอังกฤษ ยกเว้นกลุ่มสาระความรู้พื้นฐานในรายวิชาภาษาไทย และกลุ่มสาระการพัฒนาศักยภาพ

6. การจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนแรกให้จัดการเรียนการสอนตามแผนการเรียนที่สำนักงาน กศน. กำหนด

7. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เช่น การสอนแบบโครงงาน การสอนแบบบูรณาการ การสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและสรุปเป็นองค์รวมความรู้ได้

8. กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือ กพช. สถานศึกษาต้องจัด กพช.ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยจัดทำโครงการและเขียนรายงานเป็นภาษาอังกฤษ

9. กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมเสริมให้ผู้เรียน เช่น จัดค่ายภาษาอังกฤษ จัดค่ายคอมพิวเตอร์ การทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ ทั้งในระบบและนอกระบบ

10. สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษ อย่างน้อย 18 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

สื่อการเรียนการสอน

1. สถานศึกษาต้องจัดให้มีหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ครูได้ศึกษา
2. สถานศึกษาต้องจัดหาเอกสารประกอบการเรียนการสอน หนังสือแบบฝึกหัดหรือหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เป็นภาษาอังกฤษให้ครบทุกวิชาในจำนวนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาตามหลักสูตร โดยระบุรายการจำนวนหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่จะใช้ในการเรียนการสอน
3. สถานศึกษาต้องจัดให้มีสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เรียนอย่างครบถ้วน และเพียงพอกับผู้เรียนได้แก่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อในลักษณะสื่อ ICT ทางภาษาอังกฤษ
4. สถานศึกษาต้องจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย โดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างหลากหลายและเพียงพอ ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา รวมถึงการจัดบรรยากาศในศูนย์การเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นภาษาอังกฤษและควรจัดให้มีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์เป็นสัดส่วนโดยเฉพาะเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

การวัดผลและประเมินผล

1. สถานศึกษาต้องดำเนินการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในรายวิชาที่สอนเป็นภาษาอังกฤษ ต้องวัดผลประเมินผลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายวิชา
2. สถานศึกษาควรประเมินความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษทุกทักษะของนักศึกษาเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ทราบความก้าวหน้า และเป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียน
3. สถานศึกษาต้องดำเนินการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แล้วจัดทำหลักฐานแสดงผลการเรียนรู้ของนักศึกษาตามแบบที่สำนักงาน กศน. กำหนดเป็นภาษาอังกฤษ
4. การขอรับรองคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาต้องจัดทำประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่สามารถตรวจสอบและประเมินได้

การกำกับ ติดตาม และประเมิน

1. กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษาต้องจัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลโครงการการจัดการเรียนการสอนภาคภาษาอังกฤษทั้งในด้านความพร้อม ในด้านการเตรียมการของสถานศึกษา การบริหารจัดการ การดำเนินงานของสถานศึกษา และคุณภาพของผู้เรียน

2. กระทรวงศึกษาธิการต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนภาคภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนการลดค่าใช้จ่าย คุณภาพของครูผู้สอน และวิธีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

3. กระทรวงศึกษาธิการต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การบริหารจัดการหลักสูตร

“ผู้วิจัย” ดำเนินการจัด Focus group กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อรับฟังข้อคิดเห็น แนวทางในการบริหารจัดการศึกษาทางไกล ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้วยระบบออนไลน์ ดังนี้

ประเทศไทยได้ก้าวสู่ประชาคมอาเซียนเต็มรูปแบบ มีความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เช่น การเตรียมการผลิตแรงงานในระดับวิชาชีพและแรงงานที่มีฝีมือ การแข่งขันทางการค้า การติดต่อสื่อสารที่กว้างขวางครอบคลุมในทั่วทุกภาคของโลก จำเป็นที่ประเทศไทยต้องมีการเตรียมการเพื่อพัฒนาความสามารถของประชาชน ในการใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งไม่เพียงแต่ประชาชนที่อยู่ในประเทศไทยเท่านั้น ยังมีคนไทยในต่างประเทศที่ไปเติบโตใช้ชีวิตอยู่ต่างประเทศ รวมไปถึงคนชาติต่าง ๆ ที่สนใจที่ศึกษาต่อในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษานอกระบบ ภาคภาษาอังกฤษนั้น ได้ขยายการให้บริการให้แก่คนไทยที่พำนักอยู่ในต่างประเทศและชาวต่างชาติที่อยู่ในทุกประเทศทั่วโลก จึงกำหนดนโยบาย ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ถือว่าเป็นการเลือกหนึ่งของการจัดการศึกษา โดยจัดได้ทุกวิชา

2. การจัดการเรียนการสอนภาคภาษาอังกฤษ ต้องคงไว้ซึ่งความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ภาษาไทย ศิลปะไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และวัฒนธรรมไทย

3. การจัดการเรียนการสอนภาคภาษาอังกฤษ ต้องมีกำกับ ติดตามและประเมินผล อย่างเป็นระบบเป็นระยะ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

4. การเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนการสอนภาคภาษาอังกฤษ ตามหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการให้หน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้กำหนดและตรวจสอบค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม

5. การจัดการเรียนการสอนภาคภาษาอังกฤษต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และเป็นไปตามข้อกำหนดในหลักสูตรของกระทรวง

หลักการ

1. เปิดโอกาสและขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ทุกคน ทั้งคนไทยที่อยู่นอกระบบโรงเรียน และคนต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในและนอกประเทศ
2. จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ (English Program) โดยระบบออนไลน์ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. จัดการเรียนการสอนด้วยระบบการศึกษาทางไกล ในลักษณะสื่อประสม มีสื่อหลัก คือ ชุดการเรียนทางไกล และสื่อเสริม คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์
4. ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในการเรียนการสอนทุกรายวิชา ยกเว้นวิชาภาษาไทย ให้จัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

วัตถุประสงค์

เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบมิติใหม่ที่ใช้ ภาษาอังกฤษ เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยระบบออนไลน์ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเปิดโอกาสและขยายโอกาสให้ทุกคนได้เข้าถึงการศึกษา โดยระบบการศึกษาทางไกลเพื่อสร้างทางเลือกให้ทุกคนที่มีความพร้อมและมีศักยภาพในการศึกษา
2. เพื่อยกระดับการศึกษาและพัฒนาคนให้เข้าสู่ประชาคมโลก

กลุ่มเป้าหมาย

1. คนไทยนอกระบบโรงเรียนที่ประสงค์จะเรียนหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ โดยระบบออนไลน์
2. คนต่างประเทศที่พำนักอยู่ในและต่างประเทศ ที่ประสงค์จะเรียนหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ โดยระบบออนไลน์

คุณสมบัติผู้เรียน

1. คุณสมบัติของผู้เรียนคนไทย ต้องมีคุณสมบัติถูกต้อง ครบถ้วนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ โดยระบบการศึกษาทางไกล ต้องเป็นบุคคลทั่วไปที่อยู่นอกระบบโรงเรียน เป็นผู้มีความรู้ในแต่ละระดับ คือ
  - 1.1 ระดับประถมศึกษาไม่กำหนดวุฒิการศึกษา
  - 1.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต้องจบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า

1.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต้องจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า

1.4 สำหรับวุฒิการศึกษาต่างประเทศต้องได้รับการเทียบความรู้และรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ

2. คุณสมบัติของผู้เรียนคนต่างประเทศ แยกเป็น

2.1 คนต่างประเทศที่พำนักอยู่ในประเทศไทย ต้องมีคุณสมบัติ

2.1.1 คนต่างประเทศที่เข้าเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมายและประสงค์ที่จะเรียนหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาควิชาภาษาอังกฤษ โดยระบบออนไลน์

2.1.2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องได้รับการเทียบความรู้จากกระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ

2.1.3 การเทียบความรู้ต้องมีหลักฐานการศึกษาพร้อมหนังสือรับรองจากหน่วยงานที่รับผิดชอบในประเทศนั้น

2.2 คนต่างประเทศที่พำนักอยู่ต่างประเทศ ต้องมีคุณสมบัติ

2.2.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องได้รับการเทียบความรู้จากหน่วยงานที่รับผิดชอบในประเทศนั้น

2.2.2 การเทียบความรู้ต้องมีหลักฐานการศึกษาพร้อมหนังสือรับรองจากหน่วยงานที่รับผิดชอบในประเทศนั้น

การรับสมัคร

สมัครด้วยตนเองที่สถาบันการศึกษาทางไกล หรือสถานที่ที่กำหนด ทางไปรษณีย์ และเว็บไซต์ www.dei.ac.th

การบริหารจัดการการเรียนการสอน ดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาควิชาภาษาอังกฤษ โดยระบบออนไลน์

2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน กศน. เป็นฐานในการจัดการเรียนการสอน

3. ส่งเสริมและสนับสนุนภาคีเครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ร่วมจัดการเรียนการสอน

4. กำกับ ควบคุม ติดตาม และประเมินคุณภาพภาคีเครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่จัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร

หลักสูตรที่เปิดการเรียนการสอน

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ

การจัดการเรียนการสอน

1. จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ โดยระบบการศึกษาทางไกล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในระบบทวิภาค

2. จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ โดยระบบการศึกษาทางไกล **ทุกกลุ่มสาระ** ทุกรายวิชาเป็นภาษาอังกฤษ ยกเว้นรายวิชาภาษาไทย ตามความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

3. สื่อการเรียน ประกอบด้วย E-learning, Learning via Mobile, E-Testing

4. กิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย

4.1 กิจกรรมปฐมนิเทศ เป็นการแนะนำ/แนะนำให้อ่านข้อมูลเรื่องการเรียนรู้ การปฏิบัติตนในเรื่องการเรียนรู้ วิธีการเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยระบบออนไลน์

4.2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำยบทเรียนในห้องเรียนแบบเปิด MOOC ที่สามารถเรียนได้ในแต่ละรายวิชา ตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในแต่ละภาคเรียน

4.3 กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 200 ชั่วโมง แยกเป็น

4.3.1 กิจกรรมพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม จำนวน 170 ชั่วโมง

4.3.2 การสัมมนาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตก่อนจบหลักสูตร จำนวน

30 ชั่วโมง

4.4 กิจกรรมหลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม

5. ระบบบริการสนับสนุน

5.1 การแนะนำ/ให้คำปรึกษา

5.2 ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาประจำรายวิชา

5.3 สอนเสริม

5.4 ศูนย์การเรียนรู้/หน่วยบริการการศึกษาทางไกลเป็นแหล่งเรียนรู้และให้บริการการเรียนรู้

6. การวัดและประเมินผล ใช้ระบบ MOOC โดยออกแบบหน่วยเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถทำการทดสอบได้ด้วยตนเองตามหน่วยการเรียนรู้ ประเมินผลรายวิชาและได้วุฒิบัตรออนไลน์

7. การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (N-Net) ผู้เรียนในภาคเรียนสุดท้าย ซึ่งคาดว่าจะจบหลักสูตรเข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (N-Net)

การจบหลักสูตร ผู้เรียนที่จะจบหลักสูตร จะต้องผ่านเงื่อนไข ดังนี้

1. มีผลการเรียนผ่านครบรายวิชาต่าง ๆ ในทุกสาระการเรียนรู้ตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดตามโครงสร้างหลักสูตรในแต่ละระดับ
2. ได้รับอนุมัติการทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง
3. ผ่านการประเมินคุณธรรมในระดับพอใช้ขึ้นไป
4. เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (N-Net)
5. เข้ารับการประเมินความสามารถทางภาษา (Common European Framework of Reference : CEFR)

การออกหลักฐานรับรองวุฒิการศึกษา

ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ภาคภาษาอังกฤษ)

ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการจัดการศึกษาทางไกล ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์

“ผู้วิจัย” ได้ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนต่อแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ ซึ่งสรุปผลได้ ดังนี้

1. ปัจจัยที่ 1 การบริหารการศึกษาออนไลน์ หมายถึง ระบบบริหารจัดการในภาพรวม เพื่อให้สามารถพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ ให้เกิดขึ้นและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์องค์กร การบริหารเชิงกลยุทธ์ และแผนพัฒนาการศึกษาออนไลน์ การกำหนดเป้าหมายและแผนปฏิบัติการประจำปี การปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และการกำกับติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

2. ปัจจัยที่ 2 การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ เข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคดิจิทัล การกำหนดบุคลากรเพื่อจัดทำ และดูแลระบบฐานข้อมูล (Admin) และการมอบหมายส่วนงานหรือทีมงานที่รับผิดชอบงาน ออนไลน์ โดยตรงจากการศึกษาค้นคว้าและดำเนินการ พบว่า ปัจจัยที่ 2 การพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย สร้างความตระหนัก

เพื่อปรับตัวในการทำงานยุคดิจิทัล พัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อจัดการศึกษาออนไลน์ จัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรเพื่อจัดการศึกษาออนไลน์ และการนิเทศติดตามผลการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

3. ปัจจัยที่ 3 การออกแบบบทเรียนออนไลน์ หมายถึง การออกแบบเนื้อหาของบทเรียน และสามารถออกแบบหรือบูรณาการเนื้อหาต่าง ๆ เป็นบทเรียนออนไลน์ โดยออกแบบเนื้อหาเป็นหน่วยการเรียนรู้ เน้นการออกแบบสื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ปัจจัยที่ 3 การออกแบบบทเรียนออนไลน์ ประกอบด้วย วิเคราะห์หลักสูตรเพื่อออกแบบและพัฒนาบทเรียนออนไลน์ กำหนดกลยุทธ์ในการเรียนรู้บทเรียนออนไลน์ กำหนดความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้และระยะเวลาการเรียนรู้ กำหนดเนื้อหาและกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองตามหลักการจัดการศึกษาทางไกล กำหนดขอบข่ายของสื่อออนไลน์และนวัตกรรมในบทเรียน และกำหนดวิธีวัดผลและประเมินผลการเรียน

4. ปัจจัยที่ 4 เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา หมายถึง ระบบสนับสนุนที่สำคัญมากในการพัฒนาการศึกษาทางไกลออนไลน์ ประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructures) ที่มีเสถียรภาพ คลังสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา (Media Warehouse) สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการศึกษา (Social Media) โปรแกรมการจัดการศึกษาออนไลน์ และครูช่วยสอนออนไลน์ (Teacher Bot)

5. ปัจจัยที่ 5 บริการสนับสนุนออนไลน์ หมายถึง การสนับสนุนหรือการให้บริการด้านอื่น ๆ ที่จะส่งผลให้นักศึกษาสามารถศึกษา/หาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย ปฐมนิเทศออนไลน์ คู่มือการเรียนออนไลน์ แนะนำ แนะนำให้คำปรึกษา การสัมมนาออนไลน์ และระบบบริการผู้เรียนออนไลน์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

แนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาควิชาภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ และศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาควิชาภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ “ผู้วิจัย” ขอสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. องค์ประกอบของการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์
2. แนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาควิชาภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์

สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. องค์ประกอบของการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์

“ผู้วิจัย” ได้ดำเนินการศึกษาและจัดทำองค์ประกอบของการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ สรุปได้ดังนี้

1.1 วิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ การจัดการศึกษาทางไกล สรุปว่า จากการศึกษางานวิจัยทั้งหมด 7 เรื่อง พบองค์ประกอบที่ เกี่ยวกับการศึกษาทางไกล 7 องค์ประกอบ และจำนวนองค์ประกอบที่พบทั้งหมด 39 ข้อ พบว่า องค์ประกอบ ที่พบมากที่สุดคือ องค์ประกอบด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองและด้านสื่อและเทคโนโลยี รองลงมา คือ องค์ประกอบด้านการวัดผลและประเมินผล และองค์ประกอบด้านการให้คำปรึกษา ด้านการ สอนเสริม ด้านแหล่งเรียนรู้ และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเท่ากัน

1.2 ศึกษาความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จาก ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบการศึกษาทางไกล ไปสู่องค์ประกอบการศึกษาออนไลน์ใน 7 องค์ประกอบ เพื่อยืนยันจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง

แผนภาพที่ 5 – 1 องค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์

องค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ มีรายละเอียดดังนี้

1) องค์ประกอบที่ 1 ครูการศึกษาทางไกลออนไลน์ หมายถึง บทบาท ของครูในการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ ต้องมีทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยี มีความแม่นยำ ทักษะที่ดีต่อการเป็นครู และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ดังนั้น ครูการศึกษาทางไกลออนไลน์ ที่สามารถบริหารจัดการเรียนการสอนทางไกลออนไลน์ได้ประสบความสำเร็จได้ ต้องมีความรู้ ทักษะและมีบทบาทหน้าที่ ประกอบด้วยกระบวนการ 2 กระบวนการ ดังนี้

(1) **มีความรู้และทักษะ** ที่จำเป็น 10 ข้อ ดังนี้

- (1.1) มีความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อระบบการเรียนออนไลน์
- (1.2) แสวงหา จำแนกประเภท และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรออนไลน์ได้
- (1.3) ออกแบบ และกำหนดเป้าประสงค์การเรียนรู้ในบทเรียนออนไลน์
- (1.4) มีทักษะการใช้โปรแกรมการเรียนออนไลน์
- (1.5) สามารถพัฒนาเนื้อหาการเรียนรู้ออนไลน์
- (1.6) สร้างสถานการณ์การเรียนรู้ในบทเรียนออนไลน์
- (1.7) ออกแบบเนื้อหาที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- (1.8) ออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน
- (1.9) ออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมที่น่าสนใจและทำให้เกิดองค์ความรู้
- (1.10) ออกแบบการประเมินผลในบทเรียนออนไลน์

(2) บทบาทหน้าที่ ที่จำเป็น 7 ข้อ ดังนี้

- (2.1) สร้างแรงจูงใจในการเรียน
- (2.2) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตร
- (2.3) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวางแผนการเรียน ปฏิทินการเรียนและการเรียนรู้รายบุคคลได้
- (2.4) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมการเรียนออนไลน์
- (2.5) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้า และการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเองของผู้เรียนได้
- (2.6) สร้างสถานการณ์การเรียนรู้ในกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียนได้
- (2.7) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกระบวนการประเมินผลได้

2) องค์ประกอบที่ 2 ผู้เรียนทางไกลออนไลน์ หมายถึง บทบาทของนักศึกษาของสถาบันการศึกษาทางไกล โดยเฉพาะการศึกษาด้วยระบบออนไลน์ ต้องมีบทบาทที่แตกต่างไปจากนักศึกษาในระบบการศึกษาอื่น นักศึกษาของสถาบันการศึกษาทางไกลต้องเป็นผู้มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีวินัยในตนเอง มีทักษะด้านเทคโนโลยี รวมทั้งมีการแสวงหาความรู้ในแหล่งข้อมูลอื่น ๆ **ผู้เรียนหรือนักศึกษาทางไกลออนไลน์จะประสบผลสำเร็จ** ประกอบด้วยกระบวนการ 6 ข้อ ดังนี้

- 1) มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
- 2) สามารถวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองและปฏิบัติตามแผนการเรียนได้
- 3) มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา
- 4) มีความรับผิดชอบ และมีวินัยในการเรียนรู้
- 5) มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษา
- 6) มีทักษะในการแสวงหาความรู้ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรออนไลน์ได้

3) องค์ประกอบที่ 3 แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ หมายถึง แหล่งข่าวสารข้อมูล สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิทยาการที่สนับสนุนส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ประกอบด้วยกระบวนการ 5 ข้อ ดังนี้

- (1) ทำเนียบแหล่งเรียนรู้และแหล่งสืบค้นข้อมูลในบทเรียนออนไลน์
- (2) คลังความรู้แบบเปิด
- (3) เว็บไซต์เพื่อการเรียนรู้
- (4) พจนานุกรมออนไลน์
- (5) การสืบค้นข้อมูล (search engine)

4) องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรมพัฒนาตนเอง หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริม/สนับสนุนให้นักศึกษามีความรู้ เกิดทักษะ และสามารถเกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ได้ด้วยตนเอง โดยผ่านสื่อหรือกิจกรรมต่าง ๆ **กระบวนการด้านกิจกรรมพัฒนาตนเองจะประสบผลสำเร็จ** ประกอบด้วยกระบวนการ 9 ข้อ ดังนี้

- (1) กิจกรรมการเรียนรู้จากการสนทนา
- (2) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
- (3) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้จากกระบวนการกลุ่ม
- (4) กิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์
- (5) กิจกรรมการเรียนรู้จากบทเรียน
- (6) กิจกรรมนันทนาการ
- (7) กิจกรรมการเรียนรู้จากสถานการณ์
- (8) กิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่
- (9) กิจกรรมอาสาสมัคร

5) องค์ประกอบที่ 5 ด้านการวัดผลและประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบ พัฒนาการ ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด มีทั้งที่ต้องได้รับการปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใดบ้าง นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนนำมาใช้ ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด ซึ่งการวัดผลและประเมินผลสามารถใช้เทคนิคในการประเมินผลที่หลากหลาย เช่น การประเมินจากชิ้นงาน การประเมิน โครงการ การทดสอบ เป็นต้น

การประเมินผลทางไกลออนไลน์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การประเมินผลระหว่างภาคเรียน เป็นการประเมินผลจากหน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ เป็นการประเมินเพื่อเช็คพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามแผนการเรียนรวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่เรียน ใฝ่รู้ การค้นคว้าหาคำตอบจากเอกสารหรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำไปเสริมเติมเต็มความรู้ให้กับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 2 การประเมินผลปลายภาค เป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในการเรียนตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ทั้งยังเป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงแก้ไข ช่อมเสริมผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินผลความรู้ที่คาดหวัง ให้เกิดพัฒนาการและมีผลการเรียนตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ด้วย รูปแบบการวัดผลและประเมินผลของสถาบันการศึกษาทางไกล ในรูปแบบออนไลน์ ประกอบด้วย กระบวนการ 2 ข้อ ดังนี้

1) การประเมินจากประสบการณ์ เป็นการประเมินจากชิ้นงาน ผลงาน การประเมินจากกิจกรรมพัฒนาตนเอง และการประเมินจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเรียน

2) การประเมินจากความรู้ เป็นการทดสอบย่อย และการทดสอบปลายภาคเรียน

6) องค์ประกอบที่ 6 การสอนเสริมออนไลน์ หมายถึง กระบวนการให้บริการเสริมความรู้ทางวิชาการที่ควรจัดให้แก่ นักศึกษาการศึกษาทางไกล โดยกำหนดการสอนเสริมในสาระเนื้อหาวิชาที่มีเนื้อหายาก มีวิทยากรสอนเสริม เป็นผู้เสริมความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของรายวิชานั้น ๆ ตลอดทั้งยังเป็นการสร้างความกระจำด้วยการตอบปัญหาข้อสงสัยของนักศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียน วิธีการเรียน วิธีการทำข้อสอบ และสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การสอนเสริมรายกลุ่ม ณ สถานศึกษา การสอนเสริมโดยใช้ระบบออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งการสอนเสริมออนไลน์จะประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยกระบวนการ 5 ข้อ ดังนี้

- (1) คลิปความรู้เพื่อการสอนเสริม
- (2) การถ่ายทอดสด (Live) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
- (3) การทดสอบความรู้ออนไลน์
- (4) การสรุปบทเรียนเพื่อการสอนเสริม
- (5) การแนะนำแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์

7) องค์ประกอบที่ 7 การให้คำปรึกษาออนไลน์ หมายถึง กระบวนการปฏิสัมพันธ์และระบบช่วยเหลือผ่านระบบการให้คำปรึกษา ซึ่งในกระบวนการจัดการศึกษาทางไกล มีความสำคัญมาก เพราะนักศึกษาและครูผู้สอนอยู่ห่างไกลกัน ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องจัดระบบการให้คำปรึกษา ตั้งแต่การรับสมัคร การปฐมนิเทศ เพื่อให้ นักศึกษารู้จักและเข้าใจระบบการเรียน สามารถศึกษาและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนพัฒนาวิธีการเรียนให้เหมาะสมกับตนเอง ระบบการให้คำปรึกษาอาจจะเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ทั้งทางจดหมาย โทรศัพท์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ระบบสังคมออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งการให้คำปรึกษาออนไลน์ ออนไลน์จะประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยกระบวนการ 5 ข้อ ดังนี้ 1) การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาการเรียน 2) การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียน 3) การให้คำปรึกษาด้วยกระบวนการกลุ่ม 4) การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติม 5) การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน

2. แนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ จากการ Focus กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 21 คน สรุปผลการวิจัย ดังนี้

2.1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคภาษาอังกฤษ ของสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ประเทศไทยจะก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนใน วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2558 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นความจำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องเตรียมการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะความสามารถของประชาชนในการใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษากลางอาเซียนในการติดต่อสื่อสาร สำนักงาน กศน. ในฐานะผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาสำหรับประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน จึงพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบภาคภาษาอังกฤษขึ้น เพื่อสร้างทางเลือกให้กับประชาชนที่มีความพร้อมและมีศักยภาพ สามารถเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรการศึกษานอกระบบ และเรียนรู้ตามรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งการเปิดรับประชาชนต่างชาติที่เข้ามาเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย ให้เข้าเรียนในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วย

การจัดการเรียนการสอน

สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ต้องดำเนินการดังนี้

- 1) จัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นแกน โดยจัดให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
- 2) การจัดการเรียนการสอน ต้องจัดในบริบทความเป็นไทยผสมผสานความเป็นสากลโดยมุ่งเน้นความรักท้องถิ่น ประเทศชาติความเป็นไทย โดยอาจจะจัดให้มีการสอนเสริมอย่างเป็นระบบ ตามความต้องการของผู้เรียน
- 3) การจัดการเรียนการสอนทุกวิชาให้สอดคล้องคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม สร้างความมั่นใจและส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร
- 4) สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนภาคภาษาอังกฤษได้ทุกระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้วิธีเรียนแบบชั้นเรียนเป็นหลัก

5) สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการภาคภาษาอังกฤษสามารถจัดการเรียนการสอนทุกรายวิชาเป็นภาษาอังกฤษ ยกเว้นกลุ่มสาระความรู้พื้นฐานในรายวิชาภาษาไทย และกลุ่มสาระการพัฒนาสังคม

6) การจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนแรกให้จัดการเรียนการสอนตามแผนการเรียนที่สำนักงาน กศน. กำหนด

7) การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เช่น การสอนแบบโครงงาน การสอนแบบบูรณาการ การสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและสรุปเป็นองค์รวมความรู้ได้

8) กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือ กพช. สถานศึกษาต้องจัด กพช.ตามหลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยจัดทำโครงการและเขียนรายงานเป็นภาษาอังกฤษ

9) กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมเสริมให้ผู้เรียน เช่น จัดค่ายภาษาอังกฤษ จัดค่ายคอมพิวเตอร์ การทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ ทั้งในระบบและนอกระบบ

10) สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษ อย่างน้อย 18 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

2.2 การบริหารจัดการหลักสูตร

การบริหารจัดการศึกษาทางไกลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์

หลักการ

1) เปิดโอกาสและขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ทุกคน ทั้งคนไทยที่อยู่นอกระบบโรงเรียน และคนต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในและนอกประเทศ

2) จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ (English Program) โดยระบบออนไลน์ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

3) จัดการเรียนการสอนด้วยระบบการศึกษาทางไกล ในลักษณะสื่อประสม มีสื่อหลัก คือ ชุดการเรียนทางไกล และสื่อเสริม คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์

4) ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในการเรียนการสอนทุกรายวิชา ยกเว้นวิชาภาษาไทย ให้จัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

วัตถุประสงค์

เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบมิติใหม่ที่ใช้ ภาษาอังกฤษ เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยระบบออนไลน์ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อเปิดโอกาสและขยายโอกาสให้ทุกคนได้เข้าถึงการศึกษา โดยระบบการศึกษาทางไกลเพื่อสร้างทางเลือกให้ทุกคนที่มีความพร้อมและมีศักยภาพในการศึกษา
- 2) เพื่อยกระดับการศึกษาและพัฒนาคนให้เข้าสู่ประชาคมโลก

กลุ่มเป้าหมาย

- 1) คนไทยนอกระบบโรงเรียนที่ประสงค์จะเรียนหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ โดยระบบออนไลน์
- 2) คนต่างประเทศที่พำนักอยู่ในและต่างประเทศ ที่ประสงค์จะเรียนหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ โดยระบบออนไลน์

3. ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการจัดการศึกษาทางไกล ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์

“ผู้วิจัย” ได้ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนต่อแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ ซึ่งสรุปผลได้ ดังนี้

3.1 ปัจจัยที่ 1 การบริหารการศึกษาออนไลน์ หมายถึง ระบบบริหารจัดการในภาพรวม เพื่อให้สามารถพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ ให้เกิดขึ้นและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์องค์กร การบริหารเชิงกลยุทธ์ และแผนพัฒนาการศึกษาออนไลน์ การกำหนดเป้าหมายและแผนปฏิบัติการประจำปี การปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และการกำกับติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

3.2 ปัจจัยที่ 2 การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ เข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคดิจิทัล การกำหนดบุคลากรเพื่อจัดทำ และดูแลระบบฐานข้อมูล (Admin) และการมอบหมายส่วนงานหรือทีมงานที่รับผิดชอบงาน ออนไลน์ โดยตรงจากการศึกษาค้นคว้าและดำเนินการ พบว่า ปัจจัยที่ 2 การพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย สร้างความตระหนักเพื่อปรับตัวในการทำงานยุคดิจิทัล พัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อจัดการศึกษาออนไลน์ จัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรเพื่อจัดการศึกษาออนไลน์ และการนิเทศติดตามผลการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

3.3 ปัจจัยที่ 3 การออกแบบบทเรียนออนไลน์ หมายถึง การออกแบบเนื้อหา ของบทเรียน และสามารถออกแบบหรือบูรณาการเนื้อหาต่าง ๆ เป็นบทเรียนออนไลน์ โดยออกแบบเนื้อหา เป็นหน่วยการเรียนรู้ เน้นการออกแบบสื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ปัจจัยที่ 3 การออกแบบ บทเรียนออนไลน์ ประกอบด้วย วิเคราะห์หลักสูตรเพื่อออกแบบและพัฒนาบทเรียนออนไลน์ กำหนด กลยุทธ์ในการเรียนรู้บทเรียนออนไลน์ กำหนดความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และระยะเวลาการเรียนรู้ กำหนดเนื้อหาและกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองตามหลักการ จัด การศึกษาทางไกล กำหนดขอบข่ายของสื่อออนไลน์และนวัตกรรมในบทเรียน และกำหนดวิธีวัดผล และประเมินผลการเรียน

3.4 ปัจจัยที่ 4 เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา หมายถึง ระบบสนับสนุน ที่สำคัญมากในการพัฒนาการศึกษาทางไกลออนไลน์ ประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructures) ที่มีเสถียรภาพ คลังสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา (Media Warehouse) สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการศึกษา (Social Media) โปรแกรมการจัดการศึกษาออนไลน์ และครูช่วยสอนออนไลน์ (Teacher Bot)

3.5 ปัจจัยที่ 5 บริการสนับสนุนออนไลน์ หมายถึง การสนับสนุนหรือการให้บริการ ด้านอื่น ๆ ที่จะส่งผลให้นักศึกษาสามารถศึกษา/หาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย ปฐมนิเทศออนไลน์ คู่มือการเรียนออนไลน์ แนวแนว แนะนำให้คำปรึกษา การสัมมนาออนไลน์ และระบบบริการผู้เรียนออนไลน์

อภิปรายผล

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย สัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการ Focus group “ผู้วิจัย” ขออภิปรายผลดังนี้

1. องค์ประกอบของการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ “ผู้วิจัย” ได้ค้นคว้าและศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อยืนยันองค์ประกอบของการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ พบว่า มี 7 องค์ประกอบ คือ **องค์ประกอบที่ 1 ครูการศึกษาทางไกลออนไลน์** หมายถึง บทบาทของครูในการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ ต้องมีทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยี มีความแม่นยำ ทัดคนคิด ที่ดีต่อการเป็นครู และการ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ดังนั้น ครูการศึกษาทางไกลออนไลน์ ที่สามารถบริหารจัดการเรียน การสอนทางไกลออนไลน์ได้ประสบความสำเร็จได้ ต้องมีความรู้ ทักษะ ซึ่งศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี ได้อธิบายถึงหลักการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สิ่งที่สำคัญ มาก ๆ คือ สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูที่ปรึกษา และระบบการสอนเสริม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการ จัดการศึกษาทางไกล **องค์ประกอบที่ 2 ผู้เรียนทางไกลออนไลน์** หมายถึง บทบาทของนักศึกษา

ของสถาบันการศึกษาทางไกล โดยเฉพาะการศึกษาด้วยระบบออนไลน์ ต้องมีบทบาทที่แตกต่างไปจากนักศึกษาในระบบการศึกษาอื่น นักศึกษาของสถาบันการศึกษาทางไกลต้องเป็นผู้มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีวินัยในตนเอง มีทักษะด้านเทคโนโลยี รวมทั้งมีการแสวงหาความรู้ในแหล่งข้อมูลอื่น ๆ

องค์ประกอบที่ 3 แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ หมายถึง แหล่งข่าวสารข้อมูล สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิชาการที่สนับสนุนส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ สอดคล้องกับ ประยูร ศรีประสาธน์ (2544: 1-3) วิจิตร ศรีสอาน (2529: 5-7) เบิร์ก และฟรีวิน E.R.Burge and CC Frewin (อ้างถึงในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551:43) ได้ให้ความหมายของ การศึกษาทางไกล สรุปได้ว่าการถ่ายทอดความรู้ ทักษะและมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ผ่านสื่อ โดยผู้เรียนและผู้สอนไม่ต้องพบปะกันเป็นประจำ แต่ผู้สอนจะถ่ายทอดเนื้อหาวิชา ความรู้และมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ไปทางสื่อ ซึ่งอาจจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ เทปเสียง วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ หรือสื่ออื่น ๆ ผู้เรียนจะศึกษาหาความรู้จากสื่อเหล่านี้ในลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนไม่ต้องเดินทางไปยังสถาบันการศึกษา แต่จะเรียนอยู่กับบ้านหรือที่ทำงาน ผู้เรียนสามารถกำหนดเวลาเรียน สถานที่เรียนและจะต้องบริหารการเรียนด้วยตนเองภายในเวลาที่สถาบันกำหนด ส่วนการพบกลุ่มระหว่างผู้สอนและผู้เรียนอาจจะกำหนดให้มีขึ้นบ้างตามที่สถานศึกษากำหนด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทบทวนและซักถามประเด็นปัญหาในสิ่งที่เรียนด้วยตนเองไม่เข้าใจ หรือเป็นการสรุปหรือฝึกทักษะที่สำคัญจากเนื้อหาวิชานั้น ๆ

องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรมพัฒนาตนเอง หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริม/สนับสนุนให้นักศึกษามีความรู้ เกิดทักษะ และสามารถเกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ได้ด้วยตนเอง โดยผ่านสื่อหรือกิจกรรมต่าง ๆ

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการวัดผลและประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบ พัฒนาการ ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ก็น้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใดบ้าง นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนนำมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดซึ่งการวัดผลและประเมินผลสามารถใช้เทคนิคในการประเมินผลที่หลากหลาย

องค์ประกอบที่ 6 การสอนเสริมออนไลน์ หมายถึง กระบวนการให้บริการ เสริมความรู้ทางวิชาการที่ควรจัดให้แก่ นักศึกษาการศึกษาทางไกล โดยกำหนดการสอนเสริมในสาระเนื้อหาวิชาที่มีเนื้อหาหายาก มีวิทยากรสอนเสริม เป็นผู้เสริมความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของรายวิชานั้น ๆ ตลอดทั้งยังเป็นการสร้างความกระจำด้วยการตอบปัญหาข้อสงสัยของนักศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียน วิธีการเรียน วิธีการทำข้อสอบ และสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การสอนเสริมรายกลุ่ม ณ สถานศึกษา การสอนเสริมโดยใช้ระบบออนไลน์และ

องค์ประกอบที่ 7 การให้คำปรึกษาออนไลน์ หมายถึง กระบวนการปฏิสัมพันธ์

และระบบช่วยเหลือผ่านระบบการให้คำปรึกษา ซึ่งในกระบวนการจัดการศึกษาทางไกลมีความสำคัญมาก เพราะนักศึกษาและครูผู้สอนอยู่ห่างไกลกัน ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องจัดระบบการให้คำปรึกษา ตั้งแต่การรับสมัคร การปฐมนิเทศ เพื่อให้ นักศึกษารู้จักและเข้าใจระบบการเรียน สามารถศึกษาและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนพัฒนาวิธีการเรียนให้เหมาะสมกับตนเอง ระบบการให้คำปรึกษาอาจจะเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ทั้งทางจดหมาย โทรศัพท์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ระบบสังคมออนไลน์ เป็นต้น วิธีการเรียนทางไกลสอดคล้องกับ ประยูร ศรีประสาธน์ (2544 : 18-19) แกริสันและแชลี (Garrison and Shale, 1987: 13) Mclsaac, M.S. & Gunawardena, C.N. (1996 : 403-407) และสถาบันการศึกษาทางไกล (2549: 5) ได้สรุปแนวคิดในการนำการศึกษาทางไกลมาใช้ในการจัดการศึกษา 1) เป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา ผู้พลาดโอกาสและผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ให้ได้รับการศึกษาที่สมควรแก่สภาพของแต่ละบุคคล 2) เป็นการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต 3) เป็นการนำเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการบริหารและจัดการที่เหมาะสมแก่ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าในทางเศรษฐกิจและสังคม 5) การศึกษาทางไกลเหมาะสำหรับผู้สอนและผู้เรียนที่อยู่ห่างกัน 6) สามารถใช้ได้ในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน สื่อสำคัญในการจัดการศึกษาทางไกล คือ ชุดการเรียนสำเร็จรูป ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเอง สามารถทดแทนครูได้ในขณะที่ มีครูไม่เพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพ 7) สามารถใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพราะการศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาที่ใช้สื่อ ประสมทั้งสื่อเอกสาร สื่อเทคโนโลยีและสื่อบุคคล และเหมาะสมกับการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ และยัง สามารถให้บริการกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ห่างไกลได้ 8) ให้การศึกษาในลักษณะการศึกษาตามอัธยาศัย

2. แนวทางการจัดการศึกษาทางไกล ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคภาษาอังกฤษ ด้วยระบบออนไลน์ เป็นการจัดการศึกษาที่ตอบโจทย์รูปแบบการจัดการศึกษาภายใต้ยุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560: 10) ในยุคประเทศไทย 4.0 ซึ่งต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉม (Transformation of Learning) โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนแปลงบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาระบบการเรียนรู้อัตโนมัติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559: 1-2) ที่ยึดหลัก “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและมีสุขภาวะที่ดี สำหรับคนไทยพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ตีรับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและ

คุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี **“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** หรือเป็นคตินัยประจำชาติว่า **“มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”** กำหนด “เศรษฐกิจและสังคมไทยมีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืนบนรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมไทยเป็นสังคมที่เป็นธรรมมีความเลื่อมล้ำน้อย คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่มีวินัยตื่นรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรู้ มีทักษะและทัศนคติที่เป็นค่านิยมที่ดี มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ มีความเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ มีจิตสาธารณะและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลก ประเทศไทย มีบทบาทที่สำคัญในเวทีนานาชาติ ระบบเศรษฐกิจตั้งอยู่บนฐานของการใช้นวัตกรรมนำดิจิทัล สามารถแข่งขันในการผลิตได้และค้าขายเป็น มีความเป็นสังคมประกอบการ มีฐานการผลิตและบริการที่สำคัญ เช่น การให้บริการคุณภาพทั้งด้านการเงิน ระบบโลจิสติกส์ บริการด้านสุขภาพ และท่องเที่ยวคุณภาพ เป็นครัวโลกของอาหารคุณภาพและปลอดภัย เป็นฐานอุตสาหกรรมและบริการอัจฉริยะที่เป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่ใช้นวัตกรรม ทักษะสูงและเทคโนโลยีอัจฉริยะ มาต่อยอดฐานการผลิตและบริการที่มีศักยภาพในปัจจุบันและพัฒนาฐานการผลิตและบริการใหม่ๆ เพื่อนำประเทศไทยไปสู่การมีระบบเศรษฐกิจ สังคม และประชาชนที่มีความเป็นอัจฉริยะ” ยึดแนวทางการจัดการศึกษาตาม **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 -2579** (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : จ-ฐ) **“คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21”** มีเป้าหมายด้านการจัดการศึกษา คือ 1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access) 2) ประชากรผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม (Equity) 3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ (Quality) 4) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) 5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตของบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) **สอดคล้องกับการนำเทคโนโลยีไปใช้เพื่อการศึกษาตาม แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม** (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559: 2) การสร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล หมายถึง การพัฒนาประชาชนทุกกลุ่มให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากบริการต่าง ๆ ของรัฐผ่านเทคโนโลยี การสร้างโอกาสและความเท่าเทียมในการเข้าถึง

และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี การพัฒนาศักยภาพของประชาชนใน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ และสร้างสรรค์รวมถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแยกแยะข้อมูลข่าวสารในสังคม กว้างและเสรี การสร้างสื่อคลังสื่อและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และได้รับบริการทางการศึกษาที่มีมาตรฐานของนักเรียนและประชาชนแบบทุกวัยทุกที่ ทุกเวลาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การให้ความสำคัญเรื่องนโยบายด้านต่าง ๆ ควรมีการวางแผนทั้ง ก่อนจัดการ การศึกษาออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOC การจัดทำบทเรียนออนไลน์แบบ MOOC ระหว่างจัดการ การเรียนการสอนออนไลน์แบบ MOOC และหลังการจัดการศึกษาออนไลน์ MOOC นอกจากนั้น การกำหนดนโยบาย และ เพื่อทำให้เกิดรูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOC อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน

1.2 การวางแผนและออกแบบบทเรียน ถือเป็นหัวใจหลักในรูปแบบการจัดการศึกษา ออนไลน์ระบบเปิด MOOC ซึ่งต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน โดยครูผู้สอนหรือผู้จัดการ การเรียนรู้ ต้องหารูปแบบวิธีการที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่จะให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเกิดการ เรียนรู้ได้มากที่สุด สิ่งสำคัญในการออกแบบการเรียนการสอนสำหรับ MOOC จะคำนึงถึง 5 องค์ประกอบหลัก ๆ ดังนี้

- 1) ผลการเรียนรู้ (Learning Outcome)
- 2) การออกแบบโครงสร้างเนื้อหา (Content Structure Design)
- 3) รูปแบบของสื่อการเรียนการสอน (Instructional Media Format)
- 4) การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน (Learning Activities Design/ Learning Theory/Pedagogies/Tools)
- 5) การประเมินผล การประกันคุณภาพ (Evaluation and Quality Assurance)

1.3 การนำรูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ระบบไปใช้ในการจัดการเรียน การสอน โดยสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือ การมีปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมของผู้เรียนกับผู้เรียน การมีส่วนร่วม ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน การสร้างชุมชนแบบการเรียนรู้

1.4 การวางแผนและออกแบบบทเรียน ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน ต้องหารูปแบบวิธีการที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่จะให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเกิดการ เรียนรู้ได้มากที่สุด การกำหนดผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและรายวิชาการ การเรียนการสอนต้องมี Interaction ไม่ใช่เรียนอย่างเดียวและกระบวนการเรียนแบบ Interaction เพื่อสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้นั้นจะอย่างไรให้เกิดขึ้น

1.5 บทเรียน หรือรายวิชาที่พัฒนาออกมาต้องน่าสนใจกับผู้สร้างหรือเจ้าของเนื้อหา และความจำเป็นในการนำไปใช้งานในระบบการจัดการศึกษาออนไลน์ระบบออนไลน์

1.6 ในการดำเนินการในด้านมาตรฐาน แนวปฏิบัติ กระบวนการในการประกันคุณภาพ ควรเป็นไปตามเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาระบบออนไลน์ เป็นไปได้ในระยะแรก และที่สำคัญในการดำเนินงานหรือการจัดการศึกษาออนไลน์ ควรมีการควบคุม มาตรฐานและการสอบ รวมถึงการเชื่อมโยงไปสู่ตลาดแรงงาน รวมถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ให้เกิดผลประโยชน์ในทุก ๆ ภาคส่วน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้

1. ควรมีการศึกษารูปแบบเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ระบบออนไลน์ สำหรับบริบทของการศึกษาในประเทศไทย
2. ควรมีการศึกษารูปแบบการประเมินแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาออนไลน์
3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นไปได้ในการจัดการศึกษาออนไลน์

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กนกวรรณ สีสสม. การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการรูปแบบการจัดการความรู้กับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มทักษะการสอนคอมพิวเตอร์ของครูในโรงเรียนขยายโอกาส, 2560.
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559.
- กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ :
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545.
- กฤติยา อริยา และ คณะ. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2556.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 6.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.
- กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
อรุณการพิมพ์, 2543.
- ณัฐภัทร ตินเวส. (2558). รูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOC ของอุดมศึกษาไทย, 2558.
- ประยูร ศรีประสานน์. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ :
สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช, 2544.
- ไพรัชนพ วิริยวรกุล. Google Apps for Education. นวัตกรรมทางการศึกษายุคดิจิทัล
Google Apps for Education an Education Innovation in Digital Age.
กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2557.
- มียากาวะ, ทาดาโอะ. เศรษฐกิจมิติเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: รู้แจ้ง, 2550.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2 .กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- รัตนะ บัวสนธ์. การวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ : คำสมัย, 2552

- ลีลาวดี วัชรโรบล. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทางไกลวิชาพระพุทธศาสนาโดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้. 4 MAT และทฤษฎีปลูกฝังนิสัยเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร. สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- วศิน ชูชาติ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21, 2559.
- วิจารณ์ พานิช. เล่ม 8 วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี - สฤษดิ์วงศ์, 2555.
- วิจิตร ศรีสอาน. การศึกษาทางไกล. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2559.
- สถาบันการศึกษาทางไกล, สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2549). แนวทางการจัดและพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนขั้นพื้นฐาน วิธีเรียนทางไกล. กรุงเทพฯ : รังสีการพิมพ์, 2549.
- สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. คู่มือการดำเนินงานหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ (English Program). กรุงเทพฯ: รังสีการพิมพ์, 2556.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, 2560.
- สุดเฉลิม ศัสตราภักษ์. การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. แบบห้องเรียนกลับด้านเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี, 2560.
- สุนทร สุนันท์ชัย และคณะ. การศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532.
- สุมาลี สังข์ศรี. รูปแบบบริการการศึกษาเพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกลให้ประสบความสำเร็จสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ศูนย์พัฒนาและประยุกต์วิชาการ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มสธ., 2560.
- เสรี ชัดแจ่ม. แบบจำลอง. มปท, 2538.
- อัจฉรา เขยเชิงวิทย์. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือผ่านเครือข่ายสังคม, 2560.
- อาชญญา รัตนอุบล. พัฒนาการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ใหญ่. สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

วารสารและหนังสือพิมพ์

- กฤติยา อริยาและคณะ. การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดหลักการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. สำหรับนักศึกษา ครุ มหาวิทยาลัยราชภัฏ วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559, บทคัดย่อ, 2559
- กิตติมา ปัทมาวิไล. การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะการให้เหตุผล การแก้ปัญหาและการสื่อสาร ทางคณิตศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสาร Veridian E- Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย. ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน – ธันวาคม 2559. (หน้า 337).
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. กระบวนการสันนิเวนาการและระบบสื่อการสอน ใน เอกสาร ประกอบชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา หน่วยที่ 1 - 5. พิมพ์ครั้งที่ 16. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2539.
- ณัฐภัทร ตินเวส และ ฐานันท์ ธรรมเมธา. การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ ระบบเปิดแบบ MOOC ของอุดมศึกษาไทย วารสาร Veridian E-Journal, silpakorn University, 2560.
- เยาวเรศ ภักดีจิตร. Active Learning กับ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการ วันส่งเสริมวิชาการสู่คุณภาพการเรียนการสอน 30 กรกฎาคม 2557 ณ ห้องประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, หน้า 1-8, 2557.
- รสสุคนธ์ มกรมณี. การออกแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. บทความเผยแพร่เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี 2557 ของคุรุสภา, 2557.
- รัชณีกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. การวิจัยและพัฒนาระบบประเมินการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาในระบบ การศึกษาทางไกล. วารสารวิธีวิทยาการ. วิจัย ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2547), 2547.
- วรวิมล มั่นสุขผล. การพัฒนา รูปแบบฝึกอบรมออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบร่วมกันเพื่อพัฒนา สมรรถนะการออกแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ระดับอุดมศึกษา. “วารสารวิชาการ ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม 2557, บทคัดย่อ”, 2557.
- ศรากร ปุญญวัฒน์. การพัฒนา ระบบการจัดการศึกษาทางไกลบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาระบบทวิภาคีของสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. วารสาร ศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 2558.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. เอกสารสาระหลักการ

และแนวคิดประกอบการดำเนินงาน กศน. : คัมภีร์ กศน. กรุงเทพฯ :

ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น. เอ. รัตนเทรตติ้ง, 2551.

อัจฉรา เขยเชิงวิทย์ และ ชีรพงษ์ วิริยานนท์. การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

แบบห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ ผ่านเครือข่ายสังคม.

วารสารเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2560.

อุทุมพร จามรมาน. “โมเดลคืออะไร”. วารสารวิชาการ. มีนาคม 2541, หน้า 22-25.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

กฤษณผล จันทร์พรหม. การศึกษารูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริงที่เหมาะสมสำหรับสถาบัน

อุดมศึกษาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี

การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.

ชนกนารถ ชื่นเชย. รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์

การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

บุญส่ง หาญพานิช. การพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาดูแลคนพิการ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2546.

พรจันทร์ พรศักดิ์กุล. รูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณแบบใช้

โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

พิสิษฐ์ สุวรรณแพทย์. การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

และการเรียนรู้แบบสืบสอบ เพื่อเสริมสร้างความคาดหวัง วิชาฟิสิกส์สำหรับนักศึกษา

ระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2557.

วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์. การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจใน

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. วิทยานิพนธ์

ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

สมบุญณ์ ลิขิตยี่งวรา. การพัฒนา รูปแบบการศึกษาทางไกลสำหรับคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัย

ราชภัฏ. ดุษฎีนิพนธ์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2556.

สมบุญณ์ ศิริสรรหิรัญ. การพัฒนา รูปแบบการพัฒนา ลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

- สุภาณี เส็งศรี. การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนทางไกลในสถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ภาควิชาโสตทัศนศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- สุมลทิพย์ เกิดหนูวงศ์. การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิต คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- โสฬศา สาดพร. การพัฒนาารูปแบบการสื่อสารเพื่อบริการและสนับสนุนผู้เรียนภาษาอังกฤษในระบบทางไกล. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2547.
- อัมพร พงษ์กัสนานันท์. การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิต (สาขาการศึกษาผู้ใหญ่) บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.
- อุไรวรรณ ห่วงสกุล. การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดรูวโกลิจของมัลคอม เอส โนลล์ วิธีเรียนทางไกล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

กฎหมาย

- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

- ฝ่ายแผนงานและวิจัย กองแผนงาน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. แผนพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ระยะยาว 15 ปี (พ.ศ. 2556-2570). สภามหาวิทยาลัยอนุมัติในการประชุมครั้งที่ 7/2557, 2557.
- วัชรภรณ์ เพ็งสุข อังคณา กรัณยาธิกุล และ ชาตรี เกิดธรรม. การศึกษาของค์ประกอบและพัฒนารูปแบบบทเรียนออนไลน์ วิชาคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา การประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ครั้งที่ 54 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ วไลยลงกรณ์, 2559.

- วิจิตร ศรีสอ้าน และคณะ. ปรัชญาและพัฒนาการของการศึกษาทางไกล. ในเอกสารการสอน
ชุดวิชาการศึกษาทางไกล เล่ม 1 หน่วยที่ 1 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2540.
- สถาบันการศึกษาทางไกล. รายงานการเก็บข้อมูลการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคภาษาอังกฤษ (English Program)
จังหวัดอุดรธานี. (เอกสารอัดสำเนา), 2559.
- สุมาลี สังข์ศรี. การจัดการศึกษานอกระบบโดยวิธีการศึกษาทางไกล เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต.
เอกสารในโครงการส่งเสริมการแต่งตำรา ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2554.
- สุมาลี สังข์ศรี และคณะรายงานวิจัย. การศึกษาทางไกลในมหาวิทยาลัยที่คัดสรรจากประเทศต่าง ๆ
: ประสพการณ์เพื่อประยุกต์สู่การพัฒนากระบบการศึกษาทางไกลของไทย
ในศตวรรษที่ 21. เอกสารรายงานวิจัยกองทุนรัตนโกสินทร์สมโภช 200 ปี, 2546.
- อริสสา สะอาดนิก. ทักษะจากการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัย
ศิลปากร ภาควิชาการศึกษา. รายวิชาการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรม
การประชุมวิชาการระดับชาติ. “ศึกษาศาสตร์วิจัย” ครั้งที่ 1 วันที่ 29 – 30 พฤษภาคม
2557 ณ โรงแรมहरรรษา เจปี อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา, 2557.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- กองบริหารงานวิจัยและบริหารประกันคุณภาพการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา. “พิมพ์เขียว
Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่การมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน.”
เข้าถึงได้จาก : <http://www.libarts.up.ac.th/v2/img/Thailand-4.0.pdf>, 2560.
- ชมพู โกติรัมย์. “ศตวรรษที่ 21 ปัจจัยการผลิตที่ทำนายก้าวอย่างที่ต้องปรับของไทย.”
สืบค้นจาก dspace.spu.ac.th/handle/123456789/3866, 2560.
- บุญชม ศรีสะอาด. (ม.ป.ป.) สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2553. เข้าใจได้จาก :
<http://www.watpon.cpm/boonchom/development.pdf>.
- วันอัยชะฮ์. แนวความคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ ทฤษฎีการเรียนรู้ของคาร์ล โรเจอร์
30 มกราคม 2559. [ออนไลน์]. เข้าใจได้จาก :
<http://wan2538.blogspot.com/2016/01/rogers-self-theory.html>, 2559.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. “การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน.”
พ.ศ. 2559. [ออนไลน์]. เข้าใจได้จาก :
http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/icthh_report_59.pdf, 2560.
- อาแอสะ นิมะ. จิตวิทยาสำหรับครู. [ออนไลน์]. เข้าใจได้จาก : <http://sohedu.blogspot.com>, 2555.

ภาษาต่างประเทศ

Books

Anthony Kaye and Greville Rumble. Distance Teaching for Higher and Adult Education. London : Croom Helm Ltd, 1981.

Brown, W.B. and Moberg, D.J. Organization Theory and Management : A Macro Approach. New York : John Wiley and Sons, 1980.

Jenkins, Janet. Materials for Learning : How to Teach Adults at a Distance. London : Routledge and Kegan Paul, 1981.

Malcolm S. Knowles. Informal Adult Education. San Francisco : Jossey Badd Inc. Knowles, 1954.

Malcolm S. Self-Directed Learning : A Guide for Learners and Teachers. Chicago : Follett Publishing, 1975.

Smith, R.H., and Others. Measurement : Making Organization perform. New York : Macmillan, 1980.

Journals and Newspapers

Keeves, peter J. “Model and Model Building,” Educational Research Methodology And Measurement : An International Handbook. Oxford : Pergamon press, 1988.

Garrison, D. & Shale, D. Mapping the boundaries of distance education : Problems in defining the field. The American Journal of distance education (1),1987, 4 - 13.

Mclsaac, M.S. & Gunawardena, C.N.. Distance Education. In D. H. Jonassen, ed. Handbook of research for educational communications and technology. A project of the Association for educational Communications and Technology. 403 - 407. New York : Simon & Schuster Macmillan, 1996.

Electronic Data Base

Partnership for 21st Century Skills. 21st Century Support Systems. Available: www.21stcenturyskills.org/route21/index, 2009.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ยืนยันองค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกล

1. ดร.ชลทิพย์ เอี่ยมสำอางค์	ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางไกล
2. ดร. สุมาลี สังข์ศรี	ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางไกล
3. นายสุรพงษ์ จำจด	ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษานอกโรงเรียน
4. ดร. สุรพงษ์ งามสม	ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาออนไลน์
5. นางศุทธิณี งามเขตต์	ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน
6. ดร.นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล
7. ดร.กุลธิดา รัตนโกศล	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 21 คน ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล

1. ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. ดร.ชลทิพย์ เอี่ยมสำอางค์	ข้าราชการบำนาญ
3. ดร.สุรพงษ์ งามสม	นายกสมาคม EIS
4. นางศุทธิณี งามเขตต์	ข้าราชการบำนาญ
5. นางวรรณ รัตนจีน	ผู้อำนวยการศูนย์ กศน. อำเภอเมืองระยอง
6. นายสุพจน์ เชี่ยวลวิชัย	ข้าราชการบำนาญ
7. นางนงลักษณ์ ปาร์มวงค์	รองผู้อำนวยการ โรงเรียนศรีตรุด
8. นางกนกกาญจน์ เลิศดี	โรงเรียนภาษานานาชาติสินทิบาล
9. นายเอนก เลิศดี	โรงเรียนภาษานานาชาติสินทิบาล
10. นางสาววิรวรรณ สุธีร์ไกรลาศ	ข้าราชการบำนาญ
11. นางลักขณา ยิวชิต	ข้าราชการบำนาญ
12. นายสัมพันธ์ ทองมี	ข้าราชการบำนาญ
13. นายธเนตร หลงศรี	รองผู้อำนวยการ ศกพ.สำนักงาน กศน.
14. นางเนาวรัตน์ บัวเพื่อน	สถาบันการศึกษาทางไกล
15. นางวรรณิ เนตรจ้อย	สถาบันการศึกษาทางไกล
16. นางสาวชนิดา ตียั้ง	ข้าราชการบำนาญ
17. นายธนิต เชื้อชาติ	กลุ่มกรเจ้าหน้าที่ สำนักงาน กศน.
18. นายรักษภรณ์ ทองแถม	สถาบันการศึกษาทางไกล
19. นางสาวชฎานิศ ศิริโรจนกุล	สถาบันการศึกษาทางไกล
20. นางณูดา เสียงเพราะ	สถาบันการศึกษาทางไกล
21. นางพิชญา นัยนิตย์	สถาบันการศึกษาทางไกล
22. นางสาวพิมพ์ใจ ศิริสาคร	สถาบันการศึกษาทางไกล

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นายคมกฤษ จันทร์ขจร
วัน เดือน ปีเกิด	22 กรกฎาคม 2509
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2531	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) อุตสาหกรรมศิลป์ วิทยาลัยครูพระนคร
พ.ศ. 2537	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) อุตสาหกรรมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน
พ.ศ. 2551	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) การศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2552	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) การบริหารการศึกษา วิทยาลัยทองสุข
ประวัติการทำงานโดยย่อ	
พ.ศ. 2558	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตบางบอน
พ.ศ. 2560	ผู้อำนวยการสถาบันการศึกษาทางไกล สำนักงาน กศน.
พ.ศ. 2563	ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา
ถึงปัจจุบัน	
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา

